

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมุสลิม: กรณีศึกษานักเรียนที่ออก
กลางคันของโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี”

Cooperation between school and Muslim communities: A case study of
Dropout Students in Opportunity Expansion school
in Yarang District, Pattani Province.

ชุดโครงการวิจัย

มาเลเซีย : นัยที่สำคัญต่อไทย (รุ่น 5)

โดย

ซูมัยยะห์ สาละ และคณะ

โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 52 (ชุมชนบ้านตันไผ)

มีนาคม 2560

สัญญาเลขที่ RDG5910024

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมุสลิม: กรณีศึกษานักเรียนที่ออก
กลางคันของโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี”
Cooperation between school and Muslim communities: A case study of
Dropout Students in Opportunity Expansion school
in Yarang District, Pattani Province.

คณะผู้วิจัย

1. นางชุมัยยะห์ สาและ
2. นายอาแว แม่ะอูมา
3. นายอับดุลย์ลาเตะ สาและ

สังกัด

- โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 52 (ชุมชนบ้านตันไผ)
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ชุดโครงการ “มาเลเซีย” : นัยที่สำคัญต่อไทย (รุ่น 5)

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

นักเรียนที่ออกกลางคันเบื้องต้นในโรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555-2559 รวมระยะเวลา 5 ปีปรากฏว่ามีนักเรียนออกกลางคันถึงจำนวน 63 คน และจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันก็มีจำนวนสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยนักเรียนกลุ่มนี้ต้องสำเร็จการศึกษาตามภาคบังคับซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบร่วมกันระหว่างครอบครัวและสถานศึกษา ทำให้นักเรียนเหล่านี้หลุดออกจากกระบวนการสำคัญในการสร้างสรรค์ชีวิต สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ได้แก่ ปัญหาการออกจากโรงเรียนกลางคันของนักเรียนโดยไม่ได้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร นักเรียนที่ออกกลางคันในพื้นที่ไม่ได้ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนอื่นๆ ในระบบ แต่จะออกมาอยู่บ้านเฉยๆ มีนักเรียนบางคนที่ผู้ปกครองต้องพานักเรียนไปทำงานด้วยเพราะกลัวลูกจะมั่วสุมจนเป็นปัญหาในชุมชน ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ทางโรงเรียนก็ไม่สามารถจำหน่ายชื่อออกจากระบบบัญชีรายชื่อได้ เพราะอายุไม่ถึงเกณฑ์และนักเรียนกลุ่มนี้ก็ไม่ได้ลาออกตามระเบียบด้วย ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นทางโรงเรียนก็ได้มีการติดตามนักเรียนและให้ความช่วยเหลือแก้ไข ปัญหา แต่ก็ประสบความสำเร็จบ้างไม่ประสบความสำเร็จบ้าง แต่ส่วนใหญ่จากการศึกษาข้อมูลการออกกลางคันของนักเรียนจากการสัมภาษณ์จะไม่สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนกลับมาเรียนได้ บ่งบอกถึงความล้มเหลวของสถานศึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาการออกกลางคัน และได้ส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการศึกษาภาคบังคับที่โรงเรียนต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ออกกลางคันและยังส่งผลให้นักเรียนขาดการศึกษาที่จะพัฒนาทักษะชีวิต มีการมั่วสุมกันในชุมชนเกิดปัญหาทางสังคม ยาเสพติดและการลักเล็กขโมยน้อย เป็นต้น

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1.เพื่อศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี และ 2.เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยเลือกวิธีการวิจัยแบบกรณีศึกษา เพื่อต้องการตอบคำถามการวิจัย สามารถศึกษาให้รู้สาเหตุที่แท้จริงและนำมาแก้ปัญหาได้ตรงจุด โดยเจาะจงผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการให้ข้อมูลจริง ๆ ที่ทำให้นักเรียนต้องออกกลางคันคือสาเหตุใด ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขการออกกลางคันอย่างไรบ้าง จึงจะเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และกรณีศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก คือนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน จำนวน 12 คน ซึ่งผู้วิจัยเจาะจงเลือกเฉพาะนักเรียนที่ออกกลางคันแต่ยังคงอยู่ในพื้นที่ศึกษา ผู้ให้ข้อมูลประกอบ เพื่อใช้ในการอธิบายประกอบ ให้ข้อมูลมีความชัดเจนและใช้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน จำนวน 12 คน และครูผู้สอนจำนวน 5 คน เพื่อนบ้าน จำนวน 14 คน และผู้นำศาสนา ได้แก่ อิมาม คอเต็บ บิลาล จำนวน 10 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาแนวคิดที่ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือการสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามหรือแนวทางการสัมภาษณ์ในลักษณะที่เป็นตัวอย่งคำถามไว้ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไข ปัญหาและแนวทางป้องกันการออกกลางคันของนักเรียน ตลอดจนสาเหตุและปัญหา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยกระทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตลอดเวลา วิเคราะห์และตีความข้อมูลขณะที่ปฏิบัติงานภาคสนาม มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตลอดเวลา แล้วตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์สร้างข้อสรุป โดยการจัดประเภทข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแล้วนำมาตีความ แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาสรุปความตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผลการศึกษาพบว่า

1) สาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีพบว่า สาเหตุการออกกลางคันมี 4 ด้าน แต่ละด้านมาจากปัญหาที่แตกต่างกันไป คือ 1.ด้านครอบครัว สาเหตุด้านครอบครัวส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน เช่น ความรักที่มีต่อนักเรียน รักและตามใจมากเกินไป ไม่

สามารถดูแลหรือบังคับให้นักเรียนไปโรงเรียนได้ ครอบครัวหย่าร้างขาดการดูแลเอาใจใส่ กำพรว้าและผู้ปกครองไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูก 2.ด้านเศรษฐกิจ ความยากจนเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กออกจากโรงเรียนกลางคันของนักเรียน ปัญหาความยากจนส่งผลกระทบต่อการศึกษาโดยตรงต่อการออกกลางคันจากการศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มนี้มีบางคนที่ต้องออกไปช่วยผู้ปกครองทำงานเพื่อหารายได้เพิ่ม การมีรายได้ไม่แน่นอน 3.ด้านสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ การทะเลาะวิวาท ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เช่น กรณีการกรีดรถยนต์ของคุณครู เป็นต้น สังคมเพื่อน ที่ชักชวนไม่ให้ไปโรงเรียนแต่จะไปมั่วสุมและเที่ยวเตร่ 4.ด้านสุขภาพร่างกายและสติปัญญา สาเหตุด้านสุขภาพร่างกายและสติปัญญา จากการศึกษพบว่านักเรียนป่วยเป็นโรคต่างๆ ได้แก่ โรคหอบ โรคโลหิตจาง ส่วนด้านสติปัญญาเกิดจากความบกพร่องทางการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนอ่านหนังสือไม่ออก และเขียนไม่ได้ รวมทั้งมีสมาธิสั้น จากเหตุดังกล่าวได้ทำให้นักเรียนขาดเรียนบ่อยครั้งและออกกลางคันในที่สุด

2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมา-บุโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พบว่า 1.ด้านครอบครัว เพื่อนบ้านได้คอยตักเตือนกับผู้ปกครองนักเรียน ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนของเด็ก โดยทางชุมชนพร้อมให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการติดตามนักเรียนที่ออกกลางคัน หากทางโรงเรียนขอให้ทางอิหม่ามและผู้นำศาสนาไปพบปะและพูดคุยกับครอบครัวและผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่ออกกลางคันเพื่อชักชวนและโน้มน้าวให้ไปโรงเรียนก็ยินดีให้ความร่วมมือ และทางผู้นำศาสนาได้ให้ความสำคัญของการศึกษาของเยาวชนในชุมชน ได้มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ทุกๆ สัปดาห์โดยเฉพาะทุกๆ วันศุกร์ที่มีการบรรยายธรรม (คุตบะฮ์) ในการละหมาดวันศุกร์ร่วมกับผู้ปกครอง ซึ่งทุกคนเข้าได้ฟังบรรยายธรรมถือเป็นการปฏิบัติศาสนกิจประจำสัปดาห์ 2.ด้านเศรษฐกิจ ทางชุมชนได้ให้ความร่วมมือกับชุมชนในสร้างอาชีพ โดยการให้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ เช่น เครื่องตัดกระเบื้องเพื่อสร้างรายได้ให้กับผู้ปกครองนักเรียน ทางมัสยิดให้ชาวกาตเป็นประจำทุกปีโดยจะให้เงินสดและข้าวสาร 3.ด้านสังคมและความสัมพันธ์ทางสังคม ทางมัสยิดได้ให้ความสำคัญกับเยาวชนและเด็กในชุมชน โดยทางคณะกรรมการประจำมัสยิดได้ประชุมร่วมกับแกนนำกลุ่มเยาวชนในชุมชนในการแก้ปัญหาเยาวชนที่ไม่ได้เรียนต่อและติดยาเสพติด ให้มีการเรียนการสอนที่มัสยิดเฉพาะเยาวชนในช่วงค่ำเป็นเวลา 2 วันต่อสัปดาห์ โดยทางคณะกรรมการประจำมัสยิดจะคอยให้การส่งเสริมและสนับสนุน 4.ด้านสุขภาพร่างกายและสติปัญญา ด้านสุขภาพร่างกายทางโรงเรียนได้ให้การดูแลเบื้องต้นเท่านั้น สำหรับด้านสติปัญญามีการจัดครูที่เลี้ยงเด็กพิการดูแลด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 1 คน โดยโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบุโกเป็นโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวม ประจำกลุ่มโรงเรียนในอำเภอยะรัง ภายใต้ศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดปัตตานี และทางชุมชนได้แนะนำให้ส่งนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไปยังศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดปัตตานี

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาภาคบังคับอย่างเป็นรูปธรรม โดยการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและนักเรียนเห็นความสำคัญของการศึกษาและปฏิบัติตามกฎหมายการศึกษาภาคบังคับอย่างเคร่งครัด

2. โรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนร่วมกัน เช่น โรงเรียนควรมีการให้ความรู้แก่ชุมชนและสร้างทัศนคติที่ดีด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้ปกครองที่มีต่อเด็กนักเรียน มีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการดูแล แก้ไขปัญหาและป้องกันการออกกลางคันอย่างจริงจังและมีการวางแผนอย่างเป็นระบบในการดำเนินงานร่วมกัน

3. ควรมีการส่งเสริมการแก้ปัญหาตามสาเหตุ เช่นนักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะยากจนก็ให้หางานทำในระหว่างเรียนหรือช่วงปิดภาคการศึกษา เพื่อลดภาระรายจ่ายของผู้ปกครอง การให้ทุนการศึกษา การยกเว้น

ค่าใช้จ่ายในบางเรื่อง นักเรียนที่อาศัยอยู่กับญาติหรือบุคคลอื่นที่ผู้ปกครองฝากไว้ ทางโรงเรียนควรดูแลเป็นพิเศษโดยการติดต่อประสานกับผู้ดูแล ให้ข้อมูลการศึกษาของนักเรียนแก่ผู้ดูแล สำหรับนักเรียนออกกลางคัน ควรมีการประสานกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในการที่จะส่งต่อนักเรียนไปเรียนนอกระบบ และหากนักเรียนยากจนมากอาจส่งต่อไปยังโรงเรียนประชานุเคราะห์ เป็นต้น

4. ผู้ปกครองควรดูแลใส่ใจในการแก้ไขปัญหาสุขภาพของนักเรียนและควรใช้เวลาในการพูดคุย สร้างสัมพันธ์ที่ดีโดยการให้ความรักและความเข้าใจกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

5. โรงเรียนควรมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียนทันที เมื่อพบว่านักเรียนขาดเรียนหรือหนีเรียน และควรจัดกิจกรรมการเยี่ยมบ้านของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อรับทราบสภาพความเป็นอยู่และติดตามพฤติกรรมนักเรียนที่มีปัญหา พร้อมทั้งสามารถแก้ปัญหาได้ทันทีเมื่อพบปัญหา

6. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีนโยบายไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกระดับ เพื่อติดตามและประเมินผลโรงเรียนที่มีนักเรียนออกกลางคันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยให้ทางโรงเรียนรายงานผลการออกติดตามนักเรียนที่ออกกลางคันภาคเรียนละ 1 ครั้ง และจัดประชุมสัมมนาหาแนวทางแก้ไขนักเรียนที่ออกกลางคันโดยเชิญผู้นำศาสนาในชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่รับผิดชอบเข้าร่วมประชุมสัมมนา เพื่อจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมจากชุมชน เป็นการสร้างชุมชนเข้มแข็งในอีกทางหนึ่งด้วย

รหัสโครงการ : RDG5910024
 ชื่อโครงการ : ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมุสลิม กรณีศึกษานักเรียนที่ออกกลางคัน
 ของโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
 ชื่อนักวิจัย : นางซุμμัยยะห์ สาและ สังกัด โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 52 (ชุมชนบ้านตันไผ่)
 นายอาแว แม่ะอูมา สังกัด มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
 นายอับดุลล๊ะเต๊ะ สาและ สังกัด มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
 E-mail Address : su-mai-yah@hotmail.com
 ระยะเวลาโครงการ : 1 มีนาคม 2559 – 28 กุมภาพันธ์ 2560

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมุสลิม กรณีศึกษานักเรียนที่ออกกลางคัน
 ของโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุการออก
 กลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี และเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของ
 ชุมชนในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

การวิจัยในครั้งนี้ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน เพื่อน
 บ้านและครูผู้สอน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วใช้การบรรยายความแบบพรรณนาตาม
 วัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผลการวิจัยพบว่า

1) สาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
 พบว่า สาเหตุการออกกลางคันมี 4 ด้าน คือ 1.ด้านครอบครัว 2.ด้านเศรษฐกิจ 3.ด้านสังคมและความสัมพันธ์
 ทางสังคม 4.ด้านสุขภาพร่างกายและสติปัญญา

2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบู
 โก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พบว่า ชุมชนได้ให้ความร่วมมือกับชุมชนในสร้างอาชีพเป็นบางราย มีสัคติดให้ชา
 กาดสำหรับครอบครัวที่ยากจนเป็นประจำทุกปีโดยจะให้เป็นเงินสดและข้าวสาร แต่ก็ไม่เพียงพอต่อการดำเนิน
 ชีวิตประจำวัน ส่วนเพื่อนบ้านได้คอยตักเตือนกับผู้ปกครองนักเรียน ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา
 แก่ผู้ปกครองของนักเรียน

คำสำคัญ : โรงเรียนขยายโอกาส ชุมชนมุสลิม นักเรียนที่ออกกลางคัน

Research Code: RDG5910024

Topic: Cooperation between school and Muslim communities: A case study of Dropout Students in Opportunity Expansion school in Yarang District, Pattani Province.

Researcher : Sumaiyah Salaeh Thairath Witya 52 School
Awae Mae-uma Fatoni University
Abdullateh Salaeh Fatoni University

E-mail Address: su-mai-yah@hotmail.com

Project duration: 1st March 2016 – 28 February 2017

Abstract

Research Project on cooperation between school and Muslim communities: A case study of Dropout Students in Opportunity Expansion school in Yarang district, Pattani Province. The purpose of this study was to investigate the causes of dropout among students at LeemapukoCommunity, Yarang District, Pattani Province. And to study the community participation in solving the dropout problem among students at LeemapukoCommunity School, Yarang District, Pattani Province.

This research. collected data from participatory interviews of community leaders, student's parent, Neighbors, and teachers. The data was analyzed by using descriptive as intended. The research found that;

1) The cause of the dropout of students in Leemapuko Community School, Yarang District, Pattani Province, found that there were four causes for dropout are family, socio-economic aspects and Physical health and intelligence.

2) Community participation in solving the dropout problem among students in Leemapuko Community School, Yarang District, Pattani Province revealed that the community cooperated with some communities in occupational development. The mosque provides for the poor families on a yearly basis in cash and rice. Neighbors have warned students be aware of the importance of child's education.

Keyword: Opportunity Expansion school, Muslim community, Dropout Students

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยด้วยความโปรดปรานจากพระเจ้าและความช่วยเหลือจากหลายท่าน และหลายหน่วยงาน คณะผู้วิจัยขอขอบคุณฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้สนับสนุนงบประมาณการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้บริหารและบุคลากรโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาปุโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ที่อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณคณะที่ปรึกษาประจำโครงการฯ ซึ่งประกอบด้วยศาสตราจารย์ ดร.อิสรา ศานติศาสน์ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ จันทรวงศ์และอาจารย์ ดร.สายพิณ ศุพุทธมงคล ที่ได้ให้แนวคิด คำชี้แนะและแนะนำเทคนิควิธีการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ตลอดเวลาในทำวิจัย ทำให้คณะผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้นำศาสนา ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนในชุมชนบ้านลิมาปุโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

คณะผู้วิจัย
มีนาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อ	ง
Abstract	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง	1
ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการออกกลางคัน	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
คำถามของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโกและกิจกรรมที่ทำร่วมกับชุมชน	6
ประวัติโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก	6
ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก	8
กิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	10
บทที่ 3 บริบทอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีและมัสยิดในเขตบริการของโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก	15
บริบทอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี	15
บริบทชุมชนบ้านลิมาบูโก	16
มัสยิดในเขตบริการของโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก	19
บทที่ 4 การออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี	23
สรุปสาเหตุการออกกลางคัน	39
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคัน	40
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	42
สรุปผลการวิจัย	42
ข้อเสนอแนะ	43
บรรณานุกรม	45
ภาคผนวก	49

รหัสโครงการ : RDG5910024
 ชื่อโครงการ : ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมุสลิม กรณีศึกษานักเรียนที่ออกกลางคัน
 ของโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
 ชื่อนักวิจัย : นางชฎายะห์ สาและ สังกัด โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 52 (ชุมชนบ้านตันไผ่)
 นายอาแว แม่ะอูมา สังกัด มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
 นายอับดุลยัลลาเตะ สาและ สังกัด มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
 E-mail Address : su-mai-yah@hotmail.com
 ระยะเวลาโครงการ : 1 มีนาคม 2559 – 28 กุมภาพันธ์ 2560

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมุสลิม กรณีศึกษานักเรียนที่ออกกลางคัน ของโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุการออก กลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี และเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี การวิจัยในครั้งนี้ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน เพื่อน บ้านและครูผู้สอน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วใช้การบรรยายความแบบพรรณนาตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผลการวิจัยพบว่า

1) สาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พบว่า สาเหตุการออกกลางคันมี 4 ด้าน คือ 1.ด้านครอบครัว 2.ด้านเศรษฐกิจ 3.ด้านสังคมและความสัมพันธ์ ทางสังคม 4.ด้านสุขภาพร่างกายและสติปัญญา

2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบู โก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พบว่า ชุมชนได้ให้ความร่วมมือกับชุมชนในสร้างอาชีพเป็นบางราย มีสยิดให้ชา กาดสำหรับครอบครัวที่ยากจนเป็นประจำทุกปีโดยจะให้เป็นเงินสดและข้าวสาร แต่ก็ไม่เพียงพอต่อการดำเนิน ชีวิตประจำวัน ส่วนเพื่อนบ้านได้คอยตักเตือนกับผู้ปกครองนักเรียน ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา แก่ผู้ปกครองของนักเรียน

คำสำคัญ : โรงเรียนขยายโอกาส ชุมชนมุสลิม นักเรียนที่ออกกลางคัน

Research Code: RDG5910024

Topic: Cooperation between school and Muslim communities: A case study of Dropout Students in Opportunity Expansion school in Yarang District, Pattani Province.

Researcher : Sumaiyah Salaeh Thairath Wittaya 52 School
Awae Mae-uma Fatoni University
Abdullateh Salaeh Fatoni University

E-mail Address: su-mai-yah@hotmail.com

Project duration: 1st March 2016 – 28 February 2017

Abstract

Research Project on cooperation between school and Muslim communities: A case study of Dropout Students in Opportunity Expansion school in Yarang district, Pattani Province. The purpose of this study was to investigate the causes of dropout among students at LeemapukoCommunity, Yarang District, Pattani Province. And to study the community participation in solving the dropout problem among students at LeemapukoCommunity School, Yarang District, Pattani Province.

This research. collected data from participatory interviews of community leaders, student's parent, Neighbors, and teachers. The data was analyzed by using descriptive as intended. The research found that;

1) The cause of the dropout of students in Leemapuko Community School, Yarang District, Pattani Province, found that there were four causes for dropout are family, socio-economic aspects and Physical health and intelligence.

2) Community participation in solving the dropout problem among students in Leemapuko Community School, Yarang District, Pattani Province revealed that the community cooperated with some communities in occupational development. The mosque provides for the poor families on a yearly basis in cash and rice. Neighbors have warned students be aware of the importance of child's education.

Keyword: Opportunity Expansion school, Muslim community, Dropout Students

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 กำหนดว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่เป็นกฎหมายแม่บทของการศึกษา ตามมาตรา 10 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บ ค่าใช้จ่ายและข้อเสนอนในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-พ.ศ. 2561) ที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2552 กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งระบบ โดยกำหนดประเด็นสำคัญที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน 4 ประการหลัก ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาครูยุคใหม่ การพัฒนาสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ใหม่ และการพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554: 3) ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายการปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติมีการกำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา โดยกำหนดให้ 1) คนไทยทุกคนมีโอกาสและสามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพไม่น้อยกว่า 15 ปี อย่างเท่าเทียมกัน 2) คนไทยทุกคนมีโอกาสและสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกประกาศเรื่องการส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2546 โดยมีสาระสำคัญกำหนดไว้ในข้อ 2 ถึง ข้อ 4 ดังนี้ ข้อ 2 ให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาที่กำหนดในวันแรกของการเปิดเรียนภาคต้น ข้อ 3 ถ้าผู้ปกครองยังไม่ได้ส่งเด็กเข้าเรียนภายในเจ็ดวันนับแต่วันแรกของการเปิดเรียนภาคต้น ถ้าสถานศึกษายังมิได้รับเด็กเข้าเรียน ให้สถานศึกษาแจ้งเตือนให้ผู้ปกครองทราบเพื่อนำเด็กมาเข้าเรียน และให้รายงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบ เมื่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับรายงานจากสถานศึกษาแล้ว ให้ทำหนังสือแจ้งเตือนให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาทันทีถ้าไม่ส่งเด็กเข้าเรียนจะมีความผิดตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 คือ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท ข้อ 4 การผ่อนผันเด็กเข้าเรียนก่อนหรือหลังอายุตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ให้ผู้ปกครองส่งคำร้องต่อสถานศึกษานั้นๆ โดยตรง เพื่อให้สถานศึกษาพิจารณาแต่ต้องเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการผ่อนผันให้เด็กเข้าเรียนก่อนหรือหลังอายุตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับพ.ศ.2546 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542: 7 - 8) ได้กล่าวว่าการออกกลางคันของนักเรียนเป็นปัญหาที่มีมาตลอดและก่อให้เกิดความสูญเสียทางการศึกษาเป็นผลเสียต่อนักเรียน ได้แก่ ทำให้นักเรียนขาดความรู้ ทักษะจำเป็นในการดำรงชีวิต มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ ขาดความมั่นใจในตนเอง ขาดโอกาสในการศึกษาและพัฒนาตนเอง เป็นการสูญเสียโอกาสได้แก่ สูญเสียโอกาสส่วนบุคคลที่จะศึกษาและพัฒนาตนเอง สูญเสียโอกาสของสังคมที่จะได้บุคคลที่มีคุณภาพมาพัฒนาประเทศ เป็นผลเสียต่อสังคม ได้แก่ ขาดคนที่มีคุณภาพที่จะสร้างสรรค์ความเจริญ สังคมต้องแบกรับภาระ หากนักเรียนที่ออกกลางคัน โตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ สังคมเกิดความวุ่นวายหากนักเรียนที่ออกกลางคันโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่และก่อปัญหาขึ้น ในขณะที่ยังเยาว์วัย เชียงกูล (2542:12) ได้กล่าวว่า การออกกลางคันของนักเรียนมักจะส่งผลให้เกิดปัญหาในเรื่องสุขภาพอนามัยต่อตัวนักเรียนเอง โดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาซึ่งอยู่ในระยะวัยรุ่นและเป็นวัยที่ต้องคบหาเพื่อนฝูง การคบหาเพื่อนฝูง

ที่อยู่นอกโรงเรียนมักจะเป็นเพื่อนฝูงที่ไม่ค่อยดีนัก เช่น เป็นแก๊งค์นักร้อง นักการพนัน หรือช่องโจร ในกลุ่มเพื่อนดังกล่าวก็มักจะหนีไม่พ้นเรื่องการติดยาเสพติด ให้โทษต่อร่างกาย ผลกระทบจากการออกกลางคันของนักเรียนมีผลต่อความสงบสุขในสังคมโดยก่อให้เกิดปัญหาในทางอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น

โรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบูโก¹ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ที่มีเขตบริการ 2 หมู่บ้าน ส่วนหมู่บ้านอื่นๆ ผู้ปกครองมักจะทำให้ความสนใจที่จะส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนที่โรงเรียนนี้ด้วยและอยู่ในพื้นที่ที่มีบริบทเฉพาะในชุมชนมุสลิม

จากการสำรวจนักเรียนที่ออกกลางคันเบื้องต้นในโรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555-2559 รวมระยะเวลา 5 ปีปรากฏว่ามีนักเรียนออกกลางคันถึงจำนวน 63 คน และจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันก็มีจำนวนสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยนักเรียนกลุ่มนี้ต้องสำเร็จการศึกษาตามภาคบังคับซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบร่วมกันระหว่างครอบครัวและสถานศึกษา ทำให้นักเรียนเหล่านี้หลุดออกจากระบบการศึกษาในการสร้างสรรค์ชีวิต เพราะหากปล่อยไว้ เด็กกลุ่มนี้ก็จะตกอยู่ในสังคมที่เป็นปัญหา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมต่อไป

จากการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ได้แก่ ปัญหาการออกจากโรงเรียนกลางคันของนักเรียนโดยไม่ได้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร นักเรียนที่ออกกลางคันในพื้นที่ไม่ได้ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนอื่นๆ ในระบบ แต่จะออกมาอยู่บ้านเฉยๆ มีนักเรียนบางคนที่ถูกปกครองต้องพานักเรียนไปทำงานด้วยเพราะกลัวลูกจะมั่วสุมจนเป็นปัญหาในชุมชน ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ทางโรงเรียนก็ไม่สามารถจำหน่ายชื่อออกจากระบบบัญชีรายชื่อได้ เพราะอายุไม่ถึงเกณฑ์และนักเรียนกลุ่มนี้ไม่ได้ลาออกตามระเบียบด้วย ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นทางโรงเรียนก็ได้มีการติดตามนักเรียนและให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหา แต่ก็ประสบความสำเร็จบ้างไม่ประสบความสำเร็จบ้าง แต่ส่วนใหญ่จากการศึกษาข้อมูลการออกกลางคันของนักเรียนจากการสัมภาษณ์จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้นักเรียนกลับมาเรียนได้ บ่งบอกถึงความล้มเหลวของสถานศึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาการออกกลางคัน ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่มีการสะสมมาเป็นระยะเวลายาวนานพอควร จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการศึกษาภาคบังคับที่โรงเรียนต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ออกกลางคันในโรงเรียนเป็นจำนวนไม่น้อยทีเดียว การออกกลางคันส่งผลให้นักเรียนขาดการศึกษาที่จะพัฒนาทักษะชีวิต มีการมั่วสุมกันในชุมชนเกิดปัญหาทางสังคม ยาเสพติด และการลักเล็กขโมยน้อย เป็นต้น

ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปรากฏการณ์ทางสังคมในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ ทำให้ทราบปัญหาเบื้องต้น ด้านสังคม เศรษฐกิจ ศาสนาและวัฒนธรรม ลักษณะปัญหาที่ค่อยข้างซับซ้อนและเพื่อให้ทราบข้อมูลเชิงลึกที่จะเข้าใจถึงปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนอย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและถูกต้อง

บททวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการออกกลางคัน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการออกกลางคันของนักเรียนที่ผ่านมา พบว่ารอฮานี ดอหะ (2546:76-77) ได้กล่าวถึงลักษณะปัญหาการออกกลางคันมีสาเหตุ 7 ด้าน คือ ปัจจัยทางด้านตัวเด็ก ปัจจัยทางด้านครูผู้สอน ปัจจัยทางด้านผู้ปกครอง ปัจจัยทางด้านโรงเรียน ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว และปัจจัยทางด้านศาสนา โดยสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนจะเป็นเด็กตกชั้นหลายๆ ปีอันเนื่องมาจากปัจจัยทั้ง 7 ด้านมาเกี่ยวข้องกัน โดยสาเหตุแต่ละด้านมาจากปัญหาแตกต่างกัน ปัจจัยทางตัวนักเรียน เรียนอ่อน ไม่สนใจการเรียน ติดเกมคอมพิวเตอร์ปัจจัยด้านครูผู้สอน ครูขาดการทำการ

¹ โรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบูโก เป็นชื่อสมมติโรงเรียนและชุมชนแห่งหนึ่งในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

สอนบ่อย ครูไม่ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ให้เด็กทำงานมากเกินไป ครูมาสอนแล้วทิ้งห้องเรียน ปักจ้ายด้าน ผู้ปกครอง ตามใจลูก ไม่สนใจการศึกษาของลูก ปักจ้ายด้านโรงเรียนไม่ติดตามนักเรียนที่ขาดเรียนบ่อย ปักจ้าย ทางด้านเศรษฐกิจมีอาชีพไม่แน่นอน ปักจ้ายทางด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ไม่มีความอบอุ่นในครอบครัว ปักจ้ายด้านศาสนาไม่มีอุปสรรค ไม่เป็นสาเหตุในการออกกลางคันของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับชีซาพัชร โกสีย์ รัตนภิบาล (2555:56-57) ธงชาติ สอนคำ(2554:42-43) เบญจลักษณ์ ลอยนอก (2556:109-110) รินทอง นรทีทาน (2553: 87-88) ประสิทธิ์ นิธิโกญยานนท์ (2544:81) สุภาภรณ์ ปินะกาโน (2552:67-68) พบว่า ความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นสาเหตุทำให้นักเรียนออกกลางคัน เนื่องจากนักเรียนรู้สึกเบื่อหน่าย การเรียน การเรียนการสอนของโรงเรียน เนื่องจากครูสอนไม่เข้าใจ ความพร้อมในด้านเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุ ทำให้นักเรียนออกกลางคัน เนื่องจากครอบครัวยากจน ต้องออกมาช่วยทำงาน ต้องเลี้ยงน้องเพราะผู้ปกครอง ต้องไปทำงานนอกบ้านและทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษา ก็เป็นสาเหตุทำให้นักเรียน ออกกลางคัน เนื่องจากผู้ปกครองไม่เห็นประโยชน์ของการศึกษา และการคบเพื่อนเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนออก กลางคัน เนื่องจากนักเรียนคบกับเพื่อนที่ออกกลางคัน และนักเรียนถูกเพื่อนนักเรียนรังแกเลยไม่อยากมา โรงเรียน จิรมน แก้วฉิมพลี (2555:100) ได้เพิ่มเติมสาเหตุการออกกลางคัน คือ ปักจ้ายด้านเหตุการณ์ความไม่ สงบ เช่น ความวิตกกังวลของผู้ปกครองในความปลอดภัยของลูก สิงห์ จินพงษ์ (2552:55) พบว่า ปัญหาทาง ร่างกายที่มีผลกระทบต่อ การออกกลางคันมีนักเรียนที่ออกกลางคันส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์แต่ เนื่องจากต้องช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว จึงเป็นสาเหตุของการออกกลางคันและนักเรียนส่วน น้อยสุขภาพไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัว สำหรับปัญหาทางสติปัญญาที่มีผลกระทบต่อ การออกกลางคัน นักเรียน หนึ่งในสามเรียนไม่ทันเพื่อนเสมอซ้ำ

แนวทางและวิธีแก้ปัญหการออกกลางคันของนักเรียน ประสิทธิ์ นิธิโกญยานนท์ (2544:82) พบว่า มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหการออกกลางคัน คือ จัดหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียน โรงเรียนควร ประชาสัมพันธ์และอธิบายชี้แจงเหตุผลในการศึกษาให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียนให้เข้าใจอย่างแท้จริง กำหนด มาตรการและติดตามอย่างจริงจัง เกี่ยวกับการที่นักเรียนขาดเรียนบ่อย เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางแก้ไข กำหนดบทลงโทษการออกกลางคันของนักเรียนและการแนะแนวการศึกษา แก่ปัญหาต่างๆ อย่างมี ประสิทธิภาพและต่อเนื่อง และจิรมน แก้วฉิมพลี (2555:101) พบว่า โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
- 2.เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชน บ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

คำถามของการวิจัย

- 1.สาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มี อะไรบ้าง
- 2.การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมา บูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีได้อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงานในการวิจัยเรื่อง ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมุสลิม: กรณีศึกษานักเรียนที่ออกกลางคันของโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ที่ศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้เลือกศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี และมีมัสยิดในเขตพื้นที่ใกล้เคียงโรงเรียนที่มีนักเรียนออกกลางคัน จำนวน 4 มัสยิด เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นนักเรียนที่เข้าเรียนนับถือศาสนาอิสลามทั้งหมด และเป็นโรงเรียนคู่ขนานกับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดในพื้นที่ ได้รับการคัดเลือกจากสำนักเขตพื้นที่การศึกษาให้เข้าร่วมโครงการเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามแบบเข้ม ตั้งอยู่ในชุมชนซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีการดำเนินชีวิตตามวิถีมุสลิม ซึ่งขณะนี้พื้นที่ที่ประสบปัญหาอยู่ในภาวะเหตุการณ์ความไม่สงบในชายแดนภาคใต้

กรณีศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมุสลิม: กรณีศึกษานักเรียนที่ออกกลางคันของโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี คือ นักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน ผู้ปกครอง เพื่อนบ้าน ครูผู้สอนและผู้นำศาสนา

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยเลือกวิธีการวิจัยแบบกรณีศึกษา เพื่อต้องการตอบคำถามการวิจัยให้ได้ข้อมูลสาเหตุที่แท้จริงและนำมาแก้ปัญหาได้ตรงจุด โดยเจาะจงผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการให้ข้อมูลจริงๆ ที่ทำให้นักเรียนต้องออกกลางคันคือสาเหตุใด ชุมชนมุสลิมได้ร่วมมือแก้ไขปัญหามีแนวทางป้องกันการออกกลางคันอย่างไรบ้าง จึงจะเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และกรณีศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน จำนวน 12 คน ซึ่งผู้วิจัยเจาะจงเลือกเฉพาะนักเรียนที่ออกกลางคันแต่ยังคงอยู่ในพื้นที่ศึกษา ผู้ให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการอธิบายประกอบ ให้ข้อมูลที่มีความชัดเจนและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน จำนวน 12 คน และครูผู้สอนจำนวน 5 คน เพื่อนบ้านจำนวน 14 คน และผู้นำศาสนา ได้แก่ อิมาม คอเต็บ บิลาล จำนวน 10 คน

เครื่องมือการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือการสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามหรือแนวทางการสัมภาษณ์ในลักษณะที่เป็นตัวอย่างคำถามไว้ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมุสลิม กรณีศึกษานักเรียนที่ออกกลางคัน รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ

วิธีการเก็บข้อมูล

คณะผู้วิจัยกำหนดให้ผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นคนในพื้นที่ติดต่อนัดหมายกลุ่มตัวอย่างล่วงหน้าก่อนเดินทางไปเก็บข้อมูล โดยผู้ช่วยนักวิจัยได้ผ่านการชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลให้ตรงกันและคณะผู้วิจัยร่วมเดินทางในการเก็บข้อมูลด้วยทุกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยกระทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตลอดเวลา วิเคราะห์และตีความข้อมูลขณะที่ปฏิบัติงานภาคสนาม มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตลอดเวลา แล้วตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อสร้างข้อสรุป โดยการจัดประเภทข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแล้วนำมาตีความ เมื่อตีความเสร็จแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาสรุปความตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตรวจสอบความครอบคลุมของข้อมูล แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบรายงานการพรรณนาวิเคราะห์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบถึงความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมุสลิมต่อนักเรียนที่ออกกลางคันของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เป็นข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โดยเฉพาะผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนที่สามารถรับนักเรียนที่มีอายุเกินเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับให้เรียนต่อที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ได้ ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เป็นข้อมูลเสนอแนะในการวางแผนเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมุสลิมต่อนักเรียนที่ออกกลางคันของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี แก่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งต่อไป

บทที่ 2

โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโกและกิจกรรมที่ทำร่วมกับชุมชน

ประวัติโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก

โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา¹ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 2 ตั้งอยู่ที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีเนื้อที่ 7 ไร่ 1 งาน 42 ตารางวา เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2509 โดยมีประชาชนในพื้นที่ 2 หมู่บ้านในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ได้สละเงินส่วนตัว ครอบครัวละ 50 บาท รวมเป็นเงิน 1,000 บาท ซื้อที่ดิน จำนวน 2 ไร่ จากนายสุหลง และได้รับเงินจากงบประมาณศึกษาธิการจำนวน 35,000 บาท สร้างแบบ ป.1 ก. ขึ้น 1 หลังเป็นอาคารเรียนหลังแรกและได้ทำการสอนเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2510 โดยมีนายถาวร เป็นครูใหญ่ วันที่ 6 สิงหาคม 2528 สำนักงานมูลนิธิแห่งหนึ่งได้มอบอาคารเรียน ให้กับโรงเรียนจำนวน 1 หลัง เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2528

วันที่ 11 พฤศจิกายน 2529 ได้จัดตั้งมูลนิธิ โดยได้รับเงินจำนวน 100,000 บาท จากสำนักงานมูลนิธิแห่งหนึ่ง และต่อมาได้รับอีก 100,000 บาท รวมเงินทุนของมูลนิธิจำนวนทั้งสิ้นในขณะนี้ คือ 200,000 บาท

วันที่ 16 พฤษภาคม 2534 เปิดโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สปข. 498/2534

“ก่อนที่จะเป็นโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ได้มีการเปลี่ยนชื่อมาแล้วสองรอบ และสุดท้ายเปลี่ยนเป็นโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ที่เปลี่ยนเป็นโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก แต่เริ่มแรก สมัยนั้นนายถวิล บัวเพชร เป็นครูใหญ่ และในตอนนั้นผู้นำชุมชนและชาวบ้านยังไม่ทราบเรื่องเกี่ยวกับการจะเข้าร่วมเป็นโรงเรียนของมูลนิธิแห่งหนึ่ง โดยทางครูใหญ่ได้ไปพบผู้หลักผู้ใหญ่ แล้วได้มาพบปะชาวบ้านที่ร้านน้ำชาและได้พูดคุยเกี่ยวกับการจะเข้าเป็นโรงเรียนในมูลนิธิแห่งหนึ่ง ครูใหญ่ก็ได้ไปดำเนินการด้วยตนเอง จากนั้นทางครูใหญ่ได้เข้ามาปรึกษาหารือกับตนว่า “ทางโรงเรียนเรานี้มีคู่แข่งในการพิจารณาเข้ามูลนิธิ คือโรงเรียนบ้านบาโงตาเนาะ² ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี แล้วตนได้ถามครูใหญ่ว่าต้องการให้เป็นโรงเรียนของมูลนิธิไหม” ครูใหญ่ตอบว่า “ถ้าได้เป็นโรงเรียนของมูลนิธิจะได้รับงบประมาณ ได้อะไรอีกเยอะแยะ แต่จะอย่างไรให้เราชนะ” ตนก็ถามว่า “แล้วทางมูลนิธิต้องการอะไร” ครูใหญ่ตอบว่า “เอาพื้นที่ให้กว้าง นี่ก็จุดเดียวที่เราสามารถชนะโรงเรียนบาโงตาเนาะได้ เพราะโรงเรียนของเขาพื้นที่แคบ” ตนก็บอกว่า “เอาอย่างนี้เราต้องย้ายบ้านของชาวบ้านออก” (คือบ้านของพ่อแม่ของนักเรียนการโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโกคนปัจจุบัน) โดยทางตนได้

¹ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาที่สำคัญโครงการหนึ่ง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพที่ดี มีส่วนช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ที่มุ่งให้เยาวชนทุกคนที่เรียนจบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด เป็นการเปิดโอกาสหรือขยายโอกาสให้เยาวชนมีพื้นฐานการศึกษาที่สูงขึ้น ในระยะแรกให้ดำเนินการเป็นโครงการนำร่องเพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการขยายการศึกษาภาคบังคับต่อจากศึกษาระดับประถมศึกษา(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) อีก 3 ปี เริ่มจากให้กรมสามัญศึกษาเปิดโรงเรียนสาขามัธยมศึกษาตอนต้นและเปิดโรงเรียนใหม่เพิ่มขึ้นปีละ 50-100 โรงเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2532 เป็นต้นมา แต่ยังคงพบว่ามีเยาวชนที่อยู่ห่างไกลออกไป โดยเฉพาะในชนบทไม่สามารถมาเรียนได้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความพร้อม ทั่วประเทศรวม 119 โรงเรียน ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)ในปีการศึกษา 2533 โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศาสนา และกรมอาชีวศึกษา ร่วมจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาเช่นเดียวกัน (กรมวิชาการ. 2540 : 1)โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดโอกาสให้นักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยไม่ต้องสอบแข่งขันและไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ภายใต้งบประมาณที่ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถ ให้ออกไปประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยมีเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับตนในการทำประโยชน์ให้สังคม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 2)

² โรงเรียนบ้านบาโงตาเนาะ เป็นชื่อสมมุติของโรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

เสนอจะซื้อที่ดินให้ใหม่และจะสร้างบ้านใหม่ให้ด้วย จากนั้นตนก็ได้บอกกับครูใหญ่ว่า “ไหวไหมถ้าจะซื้อที่ดินและสร้างบ้านใหม่ให้กับชาวบ้านที่เราต้องการย้ายบ้านเขาออกจากบริเวณโรงเรียนเพื่อขยายพื้นที่ จะเอาเงินที่ไหน” ครูใหญ่ถามกลับ ตนก็ตอบไปว่า “ก็เอาเงินของครูนั้นแหละช่วยคนละหมื่น” ครูใหญ่ตอบไปว่า “เฮ้ย! ไหว” ตนได้เสนอว่า “ถ้าแบบนี้ได้ไหม เราไปขอเรียรายคนที่รู้จักเท่านั้นเท่านี้ ตามราคาประมาณการที่ดินและสร้างบ้านหลังใหม่ ราคาในตอนนั้นประมาณห้าหมื่น ได้ไหม” ครูใหญ่ตอบ “ได้ๆ” จากนั้นตนได้ไปพบเจ้าของบ้าน ขอย้ายบ้านและจะสร้างบ้านใหม่ให้ โดยสภาพบ้านเดิมตอนนั้นทรุดโทรมอยู่แล้ว ไม่กี่วันก็จะพัง ถ้าหากพังแล้วใครจะสร้างบ้านใหม่ให้ ถ้าหากตกลงให้ทางเราที่จะสร้างบ้านใหม่ให้อยู่ใกล้ๆ บริเวณโรงเรียนโดยแลกเปลี่ยนกับโรงเรียน เจ้าของบ้านบอกว่า ตามใจเลย เขาจะอยู่ชั่วคราวเอง จากนั้นตนก็ได้ร่วมกับชาวบ้านสร้างบ้านใหม่ให้ และย้ายบ้านได้สำเร็จ ใช้เวลาทั้งหมดประมาณ 5-6 เดือน ก็สามารถขยายพื้นที่ของโรงเรียนให้กว้างกว่าเดิม เมื่อถึงเวลาแข่งขัน ผลปรากฏว่าโรงเรียนของเราชนะจริงๆ เราก็ตีใจ” (อิหม่ามอาแว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2559)

ซึ่งสอดคล้องกับครูอามานี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2559) “ตอนสมัยตนยังเด็กๆ ได้เข้าเรียนโรงเรียนบ้านสิมาบูโก พอมาเป็นครูที่นี่ ทางโรงเรียนก็ถูกเปลี่ยนชื่อแล้ว ส่วนสาเหตุที่เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบูโก ทางครูใหญ่อยากจะให้เป็นโรงเรียนที่อยู่ภายใต้มูลนิธิ ก็เลยต้องแข่งกับโรงเรียนบ้านบาโงตาเนาะ พอเปลี่ยนเป็นโรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบูโกก็ดีขึ้น คนก็รู้จักมากขึ้นด้วย มีทุนสนับสนุนให้เด็กนักเรียนเยอะ ทำให้เด็กนักเรียนในพื้นที่อื่น ที่ไม่ใช่เขตบริการของเราจะมาเรียนที่นี่ด้วย ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กนักเรียนที่ครอบครัวลำบาก”

และหลังจากนั้นทางโรงเรียนได้มีการขยายพื้นที่อีกครั้งหนึ่งเพื่อสร้างอาคารเรียนเพิ่ม คือ อาคารขวัญใจ³

“ประมาณ ปี 2551 มีอาคารใหม่มา ทางโรงเรียนต้องการสร้างอาคาร แต่สร้างไม่ได้ เราจะสร้างในสนาม ตนบอกว่า สร้างไม่ได้ ตนไม่ให้ ที่ดินได้จากความพยายามของชาวบ้าน ชาวบ้านและเยาวชนใช้สนามในการเล่นกีฬา เราก็ชอบเล่นกีฬาเหมือนกัน ถ้าสร้างในสนามชาวบ้านและเยาวชนก็ไม่มีพื้นที่ในการออกกำลังกายและเล่นกีฬา ตนก็อ้างว่าหากไม่มีสนามเยาวชนก็จะติดยาเสพติดกันทั้งหมดบ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียนนายมุสตาฟา บอกว่า เสียตาย คือ งบมีแล้ว หากมีพื้นที่ มีช่าง ก็สร้างได้เลย จากนั้นตนได้ปรึกษาช่างออกแบบอาคาร ว่าไหวไหม สร้างอาคารเรียน ส่วนเงินที่เหลือจะเป็นค่าที่ดินที่ต้องการซื้อเพื่อสร้างอาคารประมาณสี่แสน ตอนแรกเจ้าของที่ดินไม่ยอมขาย เพราะต้องการสร้างบ้านให้กับลูกๆ ของเขา ตนก็ได้พูดคุยกับเจ้าของที่ดินว่า เพื่อโรงเรียน เพื่อลูกหลานของเราจะได้เรียนที่นี่ ขายที่ดินที่นี่ แล้วไปซื้อที่ดินที่อื่นเพิ่มเติมนะ เขาตอบว่า งั้นสี่แสนแล้วกัน ไม่ต้องลดแล้ว ตนก็ตอบว่า สี่แสนก็สี่แสนก็ไม่เป็นไร หากว่าห้าแสนตนก็จ่าย เพราะตนรู้จักเจ้าของที่ดินเป็นอย่างดีถ้าเขาว่าอย่างไร ก็อย่างนั้น ไม่ลดไม่เพิ่มแล้ว ไม่เป็นไร ถ้าอย่างนั้นตนจะไปพูดคุยกับ ผอ.โรงเรียน ผอ.โรงเรียนก็ตกลง ตนก็ได้บอกช่างก่อสร้างว่า อย่าเบี้ยวนะ ถ้าเบี้ยวตาย ตนก็ต้องเน้นหนัก เพราะถ้าไม่อย่างนั้นตนจะเอาเงินที่ไหนจ่ายค่าที่ดินตั้งสี่แสนบาท สุดท้ายก็ได้เงินจ่ายค่าที่ดินและสร้างอาคารเรียน ผอ.โรงเรียนต้องการตั้งชื่ออาคารเรียนว่า “อาแว” ตนบอกว่าอย่าทำอย่างนั้น เราไม่เอาชื่ออย่างนั้น ถ้าผู้คนเข้ามาในโรงเรียนเห็นอาคารชื่อ “อาแว” จะถามว่าอาแวคือใคร ตนกลัวตะกั๊บบุร⁴” (อิหม่ามอาแว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2559)

หลังจากโรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบูโกได้อยู่ภายใต้การดูแลของมูลนิธิแห่งหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี เพราะทางมูลนิธิให้ทุนอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียน ให้อุปกรณ์กีฬาทุกปี และทุนอื่นๆ อีกมากมาย แต่

³ อาคารขวัญใจ เป็นชื่อสมมุติของอาคารเรียนหลังหนึ่งของโรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

⁴ ตะกั๊บบุร คือ ความหยิ่งยะโส ความทะนงตน ตลอดจนมีความหมายรวมถึง ความรู้สึกนึกคิดว่า ตนเองประเสริฐเหนือเลืกว่าคนอื่น ไม่ว่าจะเป็นการเลอเลิศในด้านความรู้ หรือด้านทรัพย์สิน หรือความสวยงาม หรือวงศ์ตระกูล เป็นต้น

ก่อนไม่มีอาหารกลางวัน พอเข้าร่วมกับมูลนิธิก็มีอาหารกลางวันให้เด็กนักเรียน ซึ่งในตอนนั้นโรงเรียนในละแวกใกล้เคียงยังไม่มีอาหารกลางวัน โรงเรียนนี้จึงเป็นโรงเรียนแห่งแรกที่มีอาหารกลางวันในสมัยนั้น

ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก

จุดเน้นของโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก คือ เร่งรัดการแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมการพัฒนาด้านสุขภาพของนักเรียน ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการแสดงความสามารถและการแข่งขันทักษะทางวิชาการของนักเรียน ส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถสอนเต็มเวลา เต็มศักยภาพ พัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานและการให้บริการ ส่งเสริมและสนับสนุนการนิเทศอย่างมีคุณภาพ ทัวถึงและต่อเนื่อง เสริมสร้างความเข้มแข็งในการรักษาความปลอดภัยครูและบุคลากรทางการศึกษา เสริมสร้างขวัญกำลังใจครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพและสุดท้ายส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิทัศน์ของโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม

ครูและบุคลากรของโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก มีผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนมาแล้วทั้งสิ้นจำนวน 6 คน มีข้าราชการครู จำนวน 24 คน⁵ พนักงานราชการ จำนวน 3 คน วิทยากรสอนศาสนา จำนวน 2 คน ครูอิสลามศึกษาแบบเข้ม⁶ จำนวน 5 คน ครูพี่เลี้ยงเด็กพิการ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ธุรการ จำนวน 1 คน นักการภารโรง จำนวน 1 คน และพนักงานรักษาความปลอดภัย จำนวน 1 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2559) ดังนี้ ดังนี้

ที่	ครูและบุคลากร	จำนวน (คน)	พื้นที่		ศาสนา	
			ในพื้นที่	นอกพื้นที่	อิสลาม	พุทธ
1	ผู้อำนวยการ	1	-	1	1	-
2	ข้าราชการครู	24	5	19	17	7
3	พนักงานราชการ	3	2	1	3	-
4	วิทยากรสอนศาสนาอิสลาม	2	2	-	2	-
5	ครูอิสลามศึกษาแบบเข้ม	5	4	1	5	-
6	ครูพี่เลี้ยงเด็กพิการ	1	1	-	1	-
7	เจ้าหน้าที่ธุรการ	1	1	-	1	-
8	นักการภารโรง	1	1	-	1	-
9	พนักงานรักษาความปลอดภัย	1	1	-	1	-
รวมทั้งหมด		39	17	22	32	7
ร้อยละ		100.00	43.59	56.41	82.05	17.95

⁵ ครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 4 คน ครูชำนาญการ จำนวน 13 คน ครู จำนวน 4 คน และครูผู้ช่วย จำนวน 2 คน จำนวนครูที่สอนตรงวิชาเอก 13 คน คิดเป็นร้อยละ 54.17 และครูช่วยราชการ จำนวน 1 คน

⁶ ครูอิสลามศึกษาแบบเข้ม คือครูในโครงการอิสลามศึกษาแบบเข้มหรือโรงเรียน 2 ระบบ ซึ่งเป็นโครงการที่กระทรวงศึกษาธิการได้ให้การสนับสนุนในการพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มนั้น มิได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องนำไปดำเนินการแต่ประการใด หากแต่กำหนดให้สถานศึกษาที่ประสงค์จะนำหลักสูตรนี้ไปใช้ต้องคำนึงถึงความพร้อมด้านทรัพยากร แหล่งการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชน และความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในแต่ละท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยสถานศึกษาจะต้องจัดบูรณาการกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตั้งแต่วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัดในบางสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการวัดและประเมินผลที่อาจใช้ร่วมกันในการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนได้ (ฟาฏินา วงศ์เลขา, 2552)

จำนวนนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาปุโก ในปัจจุบันมีทั้งสิ้น 389 คน จำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2559) ดังนี้

ระดับชั้นเรียน	จำนวนห้อง	เพศ		รวม
		ชาย	หญิง	
อ.1	1	12	17	29
อ.2	1	14	18	32
รวม	2	26	35	61
ป.1	1	20	21	41
ป.2	1	31	22	53
ป.3	1	21	21	42
ป.4	1	22	24	46
ป.5	1	24	15	39
ป.6	1	20	19	39
รวม	6	138	122	260
ม.1	1	11	10	21
ม.2	1	6	16	22
ม.3	1	12	13	25
รวม	3	29	39	68
รวมทั้งหมด	11	193	196	389

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทางโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาปุโก ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขึ้นมา โดยการเสนอชื่อผู้ที่ได้รับการสรรหาและได้รับเลือกจากผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา โดยจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาปุโก มีทั้งสิ้นจำนวน 15 คน กรรมการที่แต่งตั้งขึ้นมาเป็นบุคคลที่เป็นทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรศาสนา และผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาปุโก เป็นกรรมการและเลขานุการชุมชน จึงทำให้การดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารของโรงเรียนเป็นไปอย่างกว้างขวางและครอบคลุม

ข้อจำกัดของโรงเรียน คือ สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ทำให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไม่เต็มศักยภาพ การจัดกิจกรรมการเล่นดนตรี นาฏศิลป์ ไม่สามารถจัดให้ผู้เรียนได้ เพราะผู้ปกครองไม่ให้การสนับสนุน ผู้เรียนบางคนขาดความอบอุ่น เพราะพ่อแม่ไปทำงานต่างถิ่น จะฝากให้อยู่กับตา ยายและญาติพี่น้อง ครูผู้สอนยังไม่นำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนเท่าที่ควร ขาดแคลนครูที่ตรงกับวิชาเอก

ที่สอน ครูไปช่วยราชการที่อื่นทำให้ส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอน และสภาพของชุมชนเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดสูงในกลุ่มเยาวชน

การเดินทางไป-กลับของบุคลากรครูโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก

จากการสัมภาษณ์และการสังเกตบุคลากรครูโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก เกี่ยวกับการเดินทางไป-กลับโรงเรียนมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน ดังนี้ คือ **รถยนต์ส่วนบุคคล** การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคลจะมีครูขับรถมาเองเพียงคนเดียว และมาเป็นหมู่คณะ โดยจะมีรถของครูที่มารับเพื่อนครูในจุดต่างๆ ที่ได้นัดกันไว้ ส่วนใหญ่จะเป็นครูที่อยู่นอกพื้นที่ไกล เช่น ยะลา ยะรังและปัตตานี จะแบ่งเบาค่าน้ำมันรถและเพื่อความปลอดภัย **รถจักรยานยนต์** การเดินทางกับรถจักรยานยนต์โดยครูจะขับรถมาด้วยตนเอง ส่วนใหญ่จะเป็นครูในพื้นที่ **รถโดยสารประจำทาง** การเดินทางกับรถโดยสารประจำทาง จะเป็นส่วนน้อย เนื่องจากบริเวณโรงเรียนรถโดยสารประจำทางประเภทด่วนไม่หยุดรับผู้โดยสาร จึงทำให้ครูไม่ค่อยได้ใช้บริการ ส่วนรถโดยสารประเภทธรรมดา รถจะหยุดจอดหลายที่ตามที่มีผู้โดยสารขึ้นลง ทำให้ไม่สามารถที่จะทำเวลาให้มาถึงโรงเรียนได้ทันเวลา ก่อนเข้าแถวแปดโมงเช้า แต่จะใช้บริการบางช่วงเวลาเช่น ช่วงเลิกเรียน เป็นต้น **และรถแท็กซี่** การเดินทางมา กับรถแท็กซี่ ครูจะใช้บริการบางช่วงเวลาเท่านั้น (มุณีเราะ,จิตติมา,อวยพร,ธิดา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2559)

กิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนคู่ขนานกับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อย่างต่อเนื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เป็นโรงเรียนหนึ่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 เป็นโรงเรียนคู่ขนานกับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้โรงเรียนของรัฐและศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ร่วมกันบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา (โรงเรียนของรัฐใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาที่รัฐอิสลามประจำมัสยิด พ.ศ.2548/ฮ.ศ.1426) และใช้ทรัพยากรร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ลดความซ้ำซ้อนในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐและศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) โดยมีเป้าหมาย คือ โรงเรียนของรัฐและศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีความสัมพันธ์ที่ดี มีการบริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษา ใช้ทรัพยากรร่วมกัน และทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา

โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโกที่ร่วมเป็นโรงเรียนคู่ขนานกับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ดูแลตาดีกาในเขตบริการ จำนวน 3 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์ตาดีกาปอฮอนนากอ ศูนย์ตาดีกาปอฮอนจือลาฮี และศูนย์ตาดีกาปอฮอนสือเต และแต่ละศูนย์จะได้รับงบประมาณจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ทุกปีๆ ละ 3,000 บาท โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโกและศูนย์ตาดีกาได้รับรางวัลโรงเรียนคู่ขนานดีเด่นจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ในปีการศึกษา พ.ศ. 2552 การดำเนินงานของโรงเรียนกับศูนย์ตาดีกาได้ร่วมจัดกิจกรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จัดหาและใช้อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนร่วมกัน เพราะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนกลุ่มเดียวกัน ในด้านหลักสูตรได้จัดแบ่งส่วนกันสอนสามารถนำหลักสูตรจากทั้งสองส่วนมาบูรณาการกันได้ มีการจัดกิจกรรมในภาคปฏิบัติตามช่วงเวลาที่นักเรียนเรียน เช่น โรงเรียนจัดเตรียมห้องละหมาดที่โรงเรียน จัดสอนอัลกุรอานระบบกีรออาติก่อนเข้าเรียนในตอนเช้าในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ โรงเรียนสนับสนุนให้ยืมใช้อุปกรณ์ สนามกีฬาในการแข่งขันกีฬาตาดีกา บริการให้ยืม

โต๊ะเก้าอี้ บริการสถานที่ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนตาดีกาในเขตบริการและอื่น ๆ ในส่วนของตาดีกาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดละหมาดที่มีสยิดในวันศุกร์ วันเสาร์และวันอาทิตย์ และจะบริการในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่โรงเรียน บริการวิทยากรอบรมจริยธรรมแก่นักเรียนตามโอกาสที่โรงเรียนเชิญ และการแข่งขันเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ครู และนักเรียน จัดสนามเด็กเล่นของโรงเรียน เป็นต้น แต่การวัดผลทางวิชาการร่วมกันและการถ่ายโอนซึ่งกันและกัน เพื่อเทียบระดับการเรียนรู้ทางศาสนา ออกประกาศนียบัตรทางศาสนา เพื่อนำไปศึกษาต่อกับสถาบันอื่น ยังไม่สามารถทำได้ชัดเจน เพราะยังไม่มีมาตรฐานกลางและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ที่ใช้ร่วมกันกับท้องถิ่นอื่น ๆ ดังนั้นโรงเรียนคู่ขนานได้เพียงแต่จัดกิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน แต่ยังไม่สามารถเทียบระดับความรู้ที่สามารถออกประกาศนียบัตรร่วมกันได้

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปอชนนากอ

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปอชนนากอ อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของมัสยิดบ้านปอชนนากอ ตั้งอยู่ที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เป็นตาดีกาแห่งแรกในชุมชนปอชนนากอ เปิดสอนวันเสาร์และวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 08.00 – 16.30 น. ได้ก่อตั้งโดยชาวบ้านในชุมชนร่วมกันระดมทุนในการก่อสร้างอาคารเรียนจำนวน 2 ชั้น จำนวนห้องเรียน 10 ห้อง

ครูและบุคลากรของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปอชนนากอ จำนวน 15 คน โดยแยกเป็นผู้บริหาร 1 คน คือ นายอาแว อิหม่ามประจำมัสยิดปอชนนากอ ครูผู้สอน 10 คน และครูฝึกสอน 4 คน ปัจจุบันมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 226 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย จำนวน 109 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 117 คน ผู้เรียนส่วนใหญ่จะเป็นเด็กในพื้นที่ และมีเด็กจากพื้นที่ใกล้เคียง

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปอชนจือลาฮี

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปอชนจือลาฮี อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของมัสยิดบ้านปอชนจือลาฮี ตั้งอยู่ที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เป็นตาดีกาที่แยกออกมาจากศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปอชนนากอ และเป็นตาดีกาคู่ขนานกับโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก เปิดสอนวันเสาร์และวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 08.00 – 16.30 น. ได้ก่อตั้งโดยชาวบ้านในชุมชนร่วมกันระดมทุนในการก่อสร้างอาคารเรียนจำนวน 1 ชั้น จำนวนห้องเรียน 6 ห้อง

ครูและบุคลากรของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปอชนจือลาฮี จำนวน 7 คน โดยแยกเป็นผู้บริหาร 1 คน คือ นายมะกุวัง อิหม่ามประจำมัสยิดบ้านปอชนจือลาฮี ครูผู้สอน 6 คน ผู้สอนก็เป็นคนในพื้นที่ทั้งหมด ปัจจุบันมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 103 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย จำนวน 46 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 57 คน ผู้เรียนส่วนใหญ่จะเป็นเด็กในพื้นที่

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปอชนสือแต

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปอชนสือแต อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของมัสยิดบ้านปอชนสือแต ตั้งอยู่ที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เป็นตาดีกาคู่ขนานกับโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก เปิดสอนวันเสาร์และวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 08.00 – 16.30 น. ได้ก่อตั้งโดยชาวบ้านในชุมชนร่วมกันระดมทุนในการก่อสร้างอาคารเรียนจำนวน 1 ชั้น จำนวนห้องเรียน 7 ห้อง

ครูและบุคลากรของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ปอชนสือแต จำนวน 8 คน โดยแยกเป็นผู้บริหาร 1 คน คือ นายรอนิง อิหม่ามประจำมัสยิดบ้านปอชนสือแต ครูผู้สอน 7 คน ผู้สอนก็เป็นคนในพื้นที่ทั้งหมด ปัจจุบันมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 121 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย จำนวน 62 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 59 คน ผู้เรียนส่วนใหญ่จะเป็นเด็กในพื้นที่

การปฏิบัติงานของโรงเรียนคู่ขนาน

ด้านวิชาการ มีการจัดประชุมปรึกษาวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ร่วมประชุมวางแผนในการจัดซื้อหนังสือแบบเรียนและสื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอนในโรงเรียนตาดีกา ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมในเรื่องเทคนิคการสอนให้มีประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอนเพิ่มขึ้น ส่งเสริมในเรื่องการผลิตสื่อที่ใช้ในการสอนอย่างง่ายเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาต่างๆ และส่งเสริมให้เรียนเรียนตาติกาเข้ามาปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือในเรื่องข้อมูลในการเขียนรายงาน

ด้านบุคลากร มีการแลกเปลี่ยนบุคลากรในการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมทัศนศึกษาที่จังหวัดภูเก็ตของวิทยากรอิสลามศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก และครูสอนตาติกา สนับสนุนให้บุคลากรเข้ามาศึกษาและช่วยเป็นพี่เลี้ยงตามที่โรงเรียนขอความช่วยเหลือในการสอน และสนับสนุนให้มีการอบรม ICT แก่บุคลากรของโรงเรียนตาติกา

ด้านสื่อ/อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ ทางโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ทางโรงเรียนตาติกาเข้ามาใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรมด้านกีฬาภายในโรงเรียน ให้ความร่วมมือในการใช้สถานที่ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ทางศูนย์ตาติกาขอความร่วมมือมา เช่น การประกวดขานะห์ (บรรยายธรรม) ประกวดอ่านซีด ประกวดการอ่านอัลกุรอาน และโรงเรียนส่งเสริมด้านสื่อการเรียนการสอนให้ทางโรงเรียนตาติกาเข้ามามีไปใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมศักยภาพให้กับนักเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ทางโรงเรียนได้อนุเคราะห์สมุดจากโรงเรียนเพื่อแจกให้กับนักเรียนตาติกา

ด้านงบประมาณ ทางโรงเรียนและโรงเรียนตาติกาได้ใช้งบประมาณที่ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ได้จัดสรรมาให้โดยร่วมกันใช้วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

ด้านอื่นๆ ทางโรงเรียนและโรงเรียนตาติกาได้ร่วมกันดูแลนักเรียนในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านสุขภาพ ด้านคุณภาพการเรียนรู้ และด้านการติดตามนักเรียน ได้ร่วมกันประชาสัมพันธ์ เสนอผลงานให้ผู้เรียนได้เกิดความตระหนักในการศึกษาและชุมชนรับทราบถึงความสำคัญของการศึกษาและให้ความร่วมมือสนับสนุนการศึกษาต่อไป

จากผลการปฏิบัติงานจะเห็นได้ว่าโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก และศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาติกา) มีการบริหารจัดการหลักสูตรการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษา และใช้ทรัพยากรร่วมกัน ผู้บริหาร และผู้สอนอิสลามศึกษาโรงเรียนของรัฐ ผู้บริหารและผู้สอนประจำศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาติกา) ได้รับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อิสลามศึกษาร่วมกัน โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโกและศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาติกา) มีความสัมพันธ์ที่ดี บริหารจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกัน ผู้ปกครองชุมชนมีความพึงพอใจ และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น นักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา

จุดเด่น ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาติกาทั้งสามศูนย์) สะอาดเรียบร้อย สภาพแวดล้อมดี ทำเล ที่ตั้งเหมาะสม อยู่ใจกลางชุมชนในการให้บริการด้านอาคาร สถานที่แก่ชุมชน เนื่องจากศูนย์ตั้งอยู่ในบริเวณมัสยิด จึงง่ายต่อการควบคุมดูแล อีกทั้งได้รับความร่วมมือและได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น **จุดที่ควรปรับปรุง** ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาติกาทั้งสามศูนย์) ส่วนใหญ่ควรมีการปรับปรุงด้านบริหารจัดการและด้านวิชาการ

สภาพปัญหา/อุปสรรคและความต้องการ

1. ผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาติกา) มีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลน้อย ควรมีการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนและการจัดทำแผนการเรียนรู้ และควรให้การอบรมพัฒนาผู้สอนอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในด้านการวัดผลและประเมินผล

2. ความร่วมมือทางด้านวิชาการ เพื่อลดความซ้ำซ้อนของการสอนอิสลามศึกษาทำได้น้อย เนื่องจากความแตกต่างของหลักสูตรและภาษาที่ใช้จัดการเรียนการสอน

3. ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาติกา) มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์น้อย และไม่ได้จัดสรรงบประมาณด้านสื่ออิสลามศึกษาให้กับโรงเรียนของรัฐที่เป็นคู่ขนาน

4. นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนของรัฐส่วนหนึ่งไม่ได้เรียนที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ที่เป็นคู่ขนาน

กิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโกกับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด

1) **กิจกรรมค่ายคุณธรรม (กียามุลลีย์)** ทางโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ได้ดำเนินการจัดโครงการค่ายคุณธรรมจริยธรรมโดยร่วมกับมัสยิดปอฮนนาโก ระหว่างวันที่ 22-23 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 และวันที่ 15-16 มีนาคม พ.ศ.2555 ณ มัสยิดบ้านปอฮนนาโก ได้เชิญคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดปอฮนนาโกเป็นวิทยากรในการให้ความรู้กับนักเรียน ผลการประเมินโครงการดังกล่าวโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับดีมาก คณะกรรมการประจำมัสยิดปอฮนนาโก ชาวบ้านและนักเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ชาวบ้านร่วมกันจัดเตรียมอาหาร และอำนวยความสะดวก ตลอดจนถึงจัดเวรยาม รักษาความปลอดภัยแก่นักเรียนและครูในยามค่ำคืนอีกด้วย

2) **กิจกรรมอบรมกิริออาตี** เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนอัลกุรอานของบุคลากรในโรงเรียนและผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในเขตบริการของโรงเรียน เพื่อพัฒนาการอ่านอัลกุรอานและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก เป็นโรงเรียนที่เปิดการสอนอิสลามศึกษาแบบเข้มได้ตระหนักถึงการอ่านอัลกุรอานของนักเรียนอย่างมาก มีเป้าหมายให้นักเรียนสามารถอ่านได้ 30 ยุซ เมื่อจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อสนองมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551 จากการเรียนการสอนอัลกุรอานที่ผ่านมาเวลาเพียงแค่หนึ่งชั่วโมงต่อสัปดาห์ไม่เพียงพอ นักเรียนยังอ่านอัลกุรอานได้ไม่เต็มที่เนื่องจากต้องมีการอ่านและฝึกฝนอย่างต่อเนื่องทุกวัน นโยบายโรงเรียนจึงให้มีการเรียนการสอนหลักสูตรกิริออาตีขึ้น เพื่อสนองนโยบายดังกล่าวจึงจำเป็นต้องใช้บุคลากรเป็นจำนวนมากในการสอนกิริออาตี การดำเนินกิจกรรมอบรมกิริออาตี ณ โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ระหว่างวันที่ 12-13 พฤษภาคม 2554 โดยทางโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ได้ร่วมกับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในเขตบริการของโรงเรียน ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของมัสยิดในแต่ละพื้นที่ ส่งบุคลากรเข้าร่วมการอบรมในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก จำนวน 25 คน ผู้สอนศูนย์ตาดีกาปอฮนนาโก จำนวน 10 คน ผู้สอนศูนย์ตาดีกาปอฮนจือลาฟี จำนวน 5 คน และผู้สอนศูนย์ตาดีกาปอฮนสือเต จำนวน 5 คน โดยมีนายนิมะ เป็นวิทยากรในการอบรมและให้ความรู้ในครั้งนี้

3) **กิจกรรมตาดีกาสัมพันธ์** วัตถุประสงค์สำคัญคือ ต้องการเสริมสร้างความรัก ความสามัคคีในหมู่ นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูผู้สอนระหว่างศูนย์ตาดีกาทุกศูนย์ในพื้นที่อำเภอเยรัง จังหวัดปัตตานี ส่งเสริมให้นักเรียนจากศูนย์การเรียนรู้ตาดีกาได้แสดงออกในทักษะทางวิชาการ และกีฬา ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และต้องการให้ทุกคนได้ตระหนักในความสำคัญของการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญมากตามหลักการของศาสนาอิสลาม

การจัดกิจกรรมตาดีกาสัมพันธ์จะจัดกิจกรรมเป็นประจำทุกปี ตาดีกาจะมีการร่วมกันเป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรมตาดีกาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมตาดีกาสัมพันธ์ของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีการแข่งขันกีฬา 3 ประเภท ได้แก่ ฟุตบอล วอลเลย์บอล และตะกร้อ นอกจากนี้ ยังมีการแข่งขันความสามารถทางวิชาการ เช่น การแข่งขันตอบปัญหาการเรียนรู้อิสลามศึกษาและความรู้ทั่วไป การแข่งขันคัดอาหรับ การแข่งขันความสามารถบนเวที โดยนักเรียนที่ชนะการแข่งขันในแต่ละกิจกรรมจะเป็นตัวแทนของชมรมตาดีกา ไปแข่งขันในระดับอำเภอ และไปแข่งขันในระดับจังหวัดชายแดนใต้ต่อไป ในการดำเนินการแข่งขันกีฬาจะใช้พื้นที่สนามกีฬาของโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ได้แก่ สนามฟุตบอล สนามวอลเลย์บอล สนามตะกร้อและสนามบาสเกตบอล อาคารกิจกรรมจะใช้โรงอาหารและห้องประชุมใหญ่ และอุปกรณ์ของโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก เช่น เครื่องขยายเสียง เป็นต้น โดยทางโรงเรียนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่ง

ทางศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จะแจ้งหนังสือมาทางผู้อำนวยการโรงเรียน และจะมีนักการภารโรงของโรงเรียนจะเป็นผู้คอยให้บริการและอำนวยความสะดวก

4) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ นักเรียนจะทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นักเรียนเรียนรู้ตั้งแต่เยาว์วัยว่าพวกเขาสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับโรงเรียนและชุมชนได้อย่างไร เพื่อการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน นักเรียนจะได้รับการปลูกฝังความเอื้ออาทร และการเป็นสมาชิกที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและชุมชน และได้เรียนรู้และสร้างประสบการณ์ในการแบ่งปันและเสียสละ ทางโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาปูโก ได้จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ โดยการให้นักเรียนทำความสะอาดบริเวณมัสยิด ปอฮอนนาโก ได้แก่ ห้องน้ำ ที่อาบน้ำละหมาด ในมัสยิดและบริเวณรอบนอกของมัสยิด และขอความร่วมมือจากคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการทำกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งได้รับการตอบรับและความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชุมชน และนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ (มุณีเราะห์, นูรี, ชารี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2559)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทางโรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนและได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี แต่ในปัจจุบันกิจกรรมบางกิจกรรมก็ไม่ได้จัดอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมค่ายคุณธรรม (กียามุลลัย) และกิจกรรมอบรมกิริออาตี เป็นต้น เนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ทำให้ครูนอกพื้นที่ไม่กล้าที่จะพักค้างคืนในการทำกิจกรรม ส่วนกิจกรรมอบรมกิริออาตี เดิมทีทางโรงเรียนได้จัดการเรียนในช่วงเวลา 08.30-09.00 น. ปัจจุบันทางโรงเรียนไม่ได้จัดสอนอัลกุรอานระบบกิริออาตีให้กับนักเรียน เพราะช่วงเวลาที่สอนกิริออาตีเดิมนั้นได้เปลี่ยนเป็นวิชาสื่อมวลชนศึกษาแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมอบรมกิริออาตีอีก ในขณะเดียวกันชุมชนยังมีความต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนอัลกุรอานระบบกิริออาตีภายในโรงเรียน เพราะนักเรียนสามารถอ่านอัลกุรอานได้ถูกต้อง ส่วนครูที่รับผิดชอบก็ยังเสียดายที่ทางโรงเรียนได้ยกเลิกการเรียนอัลกุรอานระบบกิริออาตีในช่วงเวลาดังกล่าว

บทที่ 3

บริบทอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีและมัสยิดในเขตบริการของโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก

บริบทอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ประวัติอำเภอยะรัง

อำเภอยะรังเคยเป็นแหล่งที่เจริญรุ่งเรืองมาแต่สมัยโบราณ โดยเป็นที่ตั้งเมืองตานีมาแล้ว ดังปรากฏในตำนานฉบับหนึ่งว่า “เสียมอัสลี” ได้มาตั้งเมืองตานีขึ้นที่ปราแ (หรือบ้านปราแ ตำบลยะรัง) ชื่อเมือง “โกตามหาลิไ” ปัจจุบันยังมีซากกำแพงดินบางตอนที่ยังสูงอยู่ บางตอนยังต่ำ มีคูเมือง มีสระบ่อโบราณ มีซากปรักหักพังของโบราณสถานหลายแห่ง บางแห่งก็สันนิษฐานว่าเป็นวัดพุทธ เป็นที่ตั้งตัวโบสถ์ บ้างเป็นฐานเจดีย์ บ้าง เช่นที่ตำบลวัด ตำบลยะรัง ตำบลระแว้ง ซึ่งขณะนี้กรมศิลปากรได้มีโครงการขุดแต่งและบูรณะแล้ว บางแห่งกำลังดำเนินการอยู่และที่กำลังกำแพงเมืองในตำบลยะรังชาวบ้านเรียกภาษาพื้นเมืองว่า “ปราแ” ก็เรียกทับศัพท์จากคำว่า “โกตามหาลิไ” นั่นเอง จึงสันนิษฐานว่าเมืองนี้เคยเป็นวังเก่าและยังคงอยู่ตลอดมาจนถึงต้นสมัยกรุงศรีอยุธยา บ้านเมืองเกิดแห้งแล้ง ทำเรือดขึ้นเงิน การคมนาคมซึ่งเคยสะดวกอยู่ทางเดียวคือทางน้ำ ก็กลับคมนาคมไม่สะดวก การขนส่งสินค้าเพื่อการค้าขายก็ลำบาก จึงพิจารณาย้ายตัวเมืองใหม่ไปตั้งที่บ้านกรือเซะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ต่อมาราวปี พ.ศ. 2443 รศ. 119 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ใช้ พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ขึ้นในครั้งนั้นโปรดให้เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยราชการเมืองสงขลา ได้ออกมาจัดแบ่งเขตหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และได้พิจารณาจัดตั้งอำเภอยะรัง และตั้งที่ว่าการอำเภอขึ้นที่บ้านยะรัง ตำบลยะรัง โดยการคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอมิทางเดียวคือทางเรือ ซึ่งหากข้าราชการผู้ใหญ่ ซึ่งประจำอยู่บริเวณเจ็ดหัวเมือง จะเดินทางจากปัตตานีไปตรวจราชการที่จังหวัดยะลา ต้องใช้พาหนะเรือถ่อและเรือแจวตามลำแม่น้ำปัตตานีและเดินทางมาบ้านอาเนาะลูโบะ ตำบลยะรัง ซึ่งเป็นการปากคลองของพระยาเมืองปัตตานีที่ขุดมาใหม่เป็นเส้นทางตรงน้ำลึกและไหลเชี่ยวมากการถ่อและแจวเป็นไปด้วยความลำบาก เพื่อความรวดเร็วต้องเกณฑ์ราษฎรให้ลากจูงเรือ แต่บางครั้งเมื่อมาถึงบ้านอาเนาะลูโบะในยามค่ำคืน ไม่สะดวกต่อการแจ้งกรมการอำเภอเพื่อเกณฑ์ราษฎร เพราะบ้านอาเนาะลูโบะ อยู่ไกลจากที่ว่าการอำเภอ ประกอบด้วยคนเรือไม่รู้จักรั้วการอำเภอ บางครั้งต้องพักแรมอยู่ในคลอง ซึ่งชุดใหม่เป็นการเสียเวลา ในปี พ.ศ. 2446 ทางราชการจึงได้ย้ายที่ตั้งที่ว่าการอำเภอจากบ้านยะรัง ไปตั้งที่บ้านอาเนาะลูโบะ ตำบลยะรัง ตรงปากคลองใหม่ เพื่อความสะดวกในการติดต่อราชการ ประกอบกับที่เดิมเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมทุกปี จึงได้พิจารณาย้ายที่ตั้งที่ว่าการอำเภอมาสร้างใหม่ที่บ้านบิณฑาลิมอ ตำบลยะรัง เมื่อปี 2473 โดยเปิดเป็นที่ว่าการอำเภอเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2473 ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2539 กรมการปกครองได้จัดสรรงบประมาณให้ก่อสร้างที่ว่าการอำเภอหลังใหม่ในบริเวณที่ว่าการอำเภอหลังเดิม ซึ่งได้ก่อสร้างเสร็จ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2539

ด้านเศรษฐกิจ โดยทั่วไปพื้นที่อำเภอยะรัง เหมาะแก่การประกอบอาชีพทางการเกษตร เพราะอำเภอยะรังเป็นพื้นที่ราบ โดยส่วนใหญ่ราษฎรมีอาชีพ คือ ทำนา ประมาณ 55 % ของพื้นที่มีอยู่ทั่วไปทุกตำบล ราษฎรทำนา เพียงเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนเท่านั้น ทำสวนยางพารา ประมาณ 20 % ของพื้นที่ส่วนมากยางพารามีแปลงเล็กๆ ปัจจุบันราษฎรได้ปรับปรุงมาปลูกยางพันธุ์ดี สวนผลไม้ ประมาณ 25 % เช่น ทุเรียน ลองกอง ส้มโอ มังคุด ลำไย เงาะ มีอยู่ทั่วไปทุกตำบล ปศุสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงรายย่อย เพื่อการบริโภคในครัวเรือน และจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

การพัฒนา ความเข้มแข็งของประชาชน ส่งผลให้กระบวนการในการพัฒนาเศรษฐกิจเติบโตขึ้น อำเภอสามารถขยายและส่งเสริมการพัฒนาอาชีพต่างๆ ในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชนโดยเฉพาะด้านอาชีพ เป็นผลผลิตทางการเกษตรอินทรีย์และการแปรรูปของผลผลิตทางการเกษตร โดยเพิ่มความรู้

ความสามารถรวมทั้งการเพิ่มทักษะในการพัฒนาด้านแรงงานฝีมือแก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและสามารถขยายตลาดไปสู่ตลาดกลาง โดยในช่วงแรกทางราชการคอยเป็นพี่เลี้ยง ประคับประคองให้เข้าสู่กลไกการตลาด ซึ่งตรงกับยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมอาหารฮาลาลและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาคาความยากจนของจังหวัดปัตตานี

ด้านความมั่นคง สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอยะรัง ยังคงเกิดเหตุการณ์ ลอบยิงเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนรายวัน เผาทำลายสถานที่สาธารณะประโยชน์ของทางราชการและของประชาชน ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงในพื้นที่ ในปัจจุบันทางอำเภอได้มีการปรับกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาพร้อมกับหน่วยกำลังในพื้นที่ 3 ฝ่ายโดยตลอด ซึ่งนโยบายในการแก้ไขปัญหานั้นเน้นหนักไปที่การปฏิบัติการจิตวิทยามวลชนควบคู่ไปกับการใช้กฎหมายในการแก้ไขปัญหาซึ่งอยู่ในบรรทัดฐานของความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันและความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง ซึ่งมองอีกมิติหนึ่งขึ้นแล้วฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐพยายามที่จะแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง แต่ในมิติส่วนลึกนั้น ประชาชนนับถือศาสนาพุทธและประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม ยังมีความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ซึ่งไปว่านั่นประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามเกิดความหวาดระแวงด้วยตนเอง ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงการที่ประชาชนเกิดความรู้สึก หวาดระแวง ไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐ ส่งผลให้ความร่วมมือของประชาชนต่อภาครัฐในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบยังมีให้เห็นเป็นส่วนน้อย

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อำเภอยะรัง เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์พอสมควร รวมถึงทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ทางการเกษตร ยังขาดการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดี ตัวอย่างเช่น พื้นที่นาร้างจำนวนมาก ปัญหาระบบการจัดการน้ำด้านการเกษตรยังไม่ดีเท่าที่ควรในบางพื้นที่ เป็นต้น (สำนักงานอำเภอยะรัง, 2557)

บริบทชุมชนบ้านลิมาบูโก

ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านลิมาบูโก

ชุมชนบ้านลิมาบูโกมีพื้นที่ตั้งอยู่ที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีขนาดของพื้นที่ชุมชนทั้งหมดประมาณ 1,550 ไร่ ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านลิมาบูโก เป็นชุมชนมุสลิมทั้งหมด 100 เปอร์เซนต์นับถือศาสนาอิสลาม ทั้งนี้เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการสืบทอดในเรื่องราวประวัติความเป็นมาของบรรพชนดั้งเดิม และการก่อตั้งชุมชนที่มีการถ่ายทอดจากสมาชิกรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้เกิดการหล่อหลอมความสำนึกในความเป็นชุมชนมุสลิม ชุมชนบ้านลิมาบูโก เป็นคำที่เรียกชื่อชุมชนตามชื่อต้นไม้ ตามคำบอกเล่าว่า เมื่อประมาณ 100 ปี มาแล้ว มีต้นไม้ชนิดหนึ่งอยู่หน้าบ้านกำนัน เป็นต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ ประมาณ 3-4 คนโอบล้อม มีลักษณะเป็นไม้ยืนต้น ชาวบ้านจึงใช้สัญลักษณ์ของต้นไม้นี้ เรียกและตั้งชื่อชุมชนมาจนถึงบัดนี้

จากการสัมภาษณ์นายอาแว ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “สมัยก่อนแถวนี้ไม่มีบ้านคน มีไม้เอยะประมาณ 3-4 หลัง และมีบลาเซาะห์ มีศาลาเป็นแถวยาว และมีปอนลิมาบูโก หนึ่งต้นมีขนาดใหญ่ประมาณ 3-4 คนโอบและบริเวณนี้มีต้นไม้เอยะ คนแถวนี้นิยมปลูก เพราะให้ความร่มรื่น”

การคมนาคม การเดินทางมายังชุมชนบ้านลิมาบูโกค่อนข้างเป็นไปอย่างสะดวกสบาย สามารถเดินทางบนเส้นทางถนนสาย 410 ปัตตานี-ยะลา จะถึงที่ตั้งของชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี โดยการเดินทางจะมีรถโดยสารประจำทางของบริษัทพานิชย์เดินทางตลอดทั้งสาย มีประเภทด่วนและธรรมดา แต่บริเวณชุมชนบ้านลิมาบูโกรถโดยสารประเภทด่วนจะไม่จอดรับ-ส่งผู้โดยสาร และการเดินทางอีกทางหนึ่งโดยรถแท็กซี่สายจากปัตตานี-ยะลาหรือยะลา-ปัตตานี

ลักษณะพื้นที่ ชุมชนบ้านลิมาบูโก ก็เป็นเช่นเดียวกับพื้นที่โดยทั่วไปของอำเภอยะรัง มีลักษณะเป็นที่ราบ ที่ราบลุ่มแม่น้ำ ทุ่งนาและสวนไม้ยืนต้น มีแม่น้ำปัตตานีไหลผ่านในบริเวณตลอดแนวเขตตำบลด้านทิศตะวันตกและมีแนวป่าสงวนตามเนินเขาติดแนวเขตตำบลเขาตุมซึ่งเป็นแนวภูเขาเตี้ย ๆ

ลักษณะทางสาธารณูปโภค ชุมชนบ้านลิมาบูโกเป็นชุมชนที่มีการก่อตั้งประมาณ 100 กว่าปีมาแล้ว ส่งผลให้มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย ประกอบกับเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ชานเมือง ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างจังหวัดปัตตานีกับจังหวัดยะลา จึงทำให้เป็นชุมชนเก่าแก่แห่งหนึ่งที่มีโครงสร้างทางสาธารณูปโภค ซึ่งเป็นบริการขั้นพื้นฐานค่อนข้างสมบูรณ์ มีไฟฟ้าใช้ 209 ครัวเรือน มีประปาภูมิภาค/หมู่บ้าน 1 แห่ง โทรศัพท์สาธารณะ 1 แห่ง และบ่อน้ำตื้น 189 แห่ง

ลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากชุมชนบ้านลิมาบูโก เป็นชุมชนชานเมืองของจังหวัดปัตตานี ที่ยังคงมีสภาพทั่วไปในลักษณะชนบท มีถนนสาย 410 ใช้เป็นเส้นทางสัญจรไปมาในชุมชน และเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าเข้าออกชุมชนด้วย ในส่วนของทรัพยากรธรรมชาตินั้น ในชุมชนมีทรัพยากรแหล่งน้ำที่สำคัญคือ แม่น้ำปัตตานี (เป็นแม่น้ำที่มีต้นน้ำอยู่ในเทือกเขาสนกาลาศิริ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ไหลผ่านเขื่อนบางลาง ผ่านจังหวัดปัตตานีและสิ้นสุดที่อำเภอเมืองปัตตานี ไหลออกสู่ทะเลอ่าวไทย) มีความยาวทั้งสิ้น 214 กิโลเมตร ในสมัยก่อนถือว่าเป็นแหล่งน้ำสายหลักของชุมชนที่ใช้ประโยชน์เพื่อการยังชีพเป็นทั้งแหล่งอาหาร แหล่งน้ำกินน้ำใช้ และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่หล่อเลี้ยงชีวิตชุมชนมาตั้งแต่บรรพบุรุษ แต่ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการแพร่กระจายความเจริญและเทคโนโลยีในด้านต่างๆ เข้ามาในชุมชน แต่แม่น้ำปัตตานี ก็ยังถือว่าเป็นแหล่งน้ำสายหลักของชุมชนที่ใช้ประโยชน์ในการยังชีพเช่นเดียวกับในอดีต เป็นแหล่งเพื่อการเกษตรกรรม ใช้ในการสูบน้ำขึ้นมาเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การเพาะปลูกพันธุ์ไม้นานาชนิดเพื่อจำหน่าย เช่น พุเรียน ส้ม ลองกอง เงาะ มังคุด มะนาว มะกรูด พันธุ์ยางพารา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีคลองชลประทานที่ใช้ในการเพาะปลูก การทำนา ทำสวนและเลี้ยงสัตว์

“ในบริเวณนี้จะมีมัสยิดอย่างพารา ลองกอง และผลไม้อื่นๆ เยอะแยะ และชาวบ้านก็จะมีอาชีพทำการเพาะชำต้นกล้า การเพาะชำทำกันตั้งนานแล้ว และที่นี่ (บ้านปอฮนสือแต) เป็นที่แรกที่เริ่มเพาะชำต้นกล้าเพื่อจำหน่าย แต่สำหรับชุมชนบ้านลิมาบูโกมาหลังจากที่นี้แล้ว จากนั้นก็ได้ขยายไปจนมีอยู่ทั่วไปในอำเภอยะรัง” (มะกุวิง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2559)

ลักษณะการศึกษาของชุมชน ในชุมชนบ้านลิมาบูโกมีการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน กล่าวคือมีการจัดการแหล่งให้การศึกษาตั้งแต่ระดับเด็กเล็กก่อนวัยเรียน จนถึงการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) อยู่ในชุมชน โดยมีรายละเอียดการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ดังนี้

1.การศึกษาในระดับเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด เป็นที่รู้จักของชุมชนว่า “เราเงาะหะ” ใช้สถานที่บริเวณมัสยิดเป็นแหล่งเรียนรู้และอบรมเลี้ยงดูเด็ก ปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) โดยผู้เรียนจะเป็นเด็กเล็กก่อนเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับที่อยู่ในชุมชนใกล้มัสยิด

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนบ้านปอฮนสือแต มีลักษณะอาคารปูนชั้นเดียว โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการรับเด็กจะรับเด็กที่มีช่วงอายุประมาณ 2 ขวบ ทางศูนย์ฯ ได้แบ่งเด็กออกเป็นสองกลุ่ม โดยจัดแยกให้อยู่ตามวัยที่ใกล้เคียงกัน เพื่อความสะดวกในการพัฒนาหรือการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กได้อย่างเหมาะสม สำหรับงบประมาณทางศูนย์ฯ ได้รับการสนับสนุนจากทางองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และในบางครั้งก็ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐอื่นๆ หรือองค์กรเอกชนที่เข้ามาร่วมสนับสนุนด้วย

2.การศึกษาในระดับระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

ชุมชนบ้านลิมาบูโกมีการจัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา โดยมีโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก เป็นสถานที่ให้การศึกษา ซึ่งอยู่ในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาปตตานี เขต 2 เปิดทำการสอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 และดำเนินการสอนเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยได้เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.การศึกษาศาสนา นอกเหนือจากโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ที่ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านลิมาบูโก เปิดทำการเรียนการสอนในวิชาสามัญแล้ว ในชุมชนยังมีศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)* จะทำการสอนเฉพาะด้านศาสนาอิสลาม หนังสือเรียนส่วนใหญ่จะเป็นภาษามลายู หนังสือที่เป็นภาษาอาหรับจะมีเฉพาะรายวิชาภาษาอาหรับเท่านั้น ภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนเป็นภาษามลายูท้องถิ่นปะปนกับภาษามลายูกลาง หนังสือเรียนจะเป็นภาษามลายูกลาง แต่การอธิบายเนื้อหาจะเป็นภาษามลายูท้องถิ่นคล้ายๆ กับสำเนียงภาษามลายูของรัฐกลันตันของประเทศไทย การจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ในชุมชนบ้านลิมาบูโก จะใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนวันเสาร์กับวันอาทิตย์ ผู้สอนส่วนใหญ่จะเป็นผลิตผลของปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม บุคคลเหล่านี้จะเป็นอาสาสมัครในชุมชน ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ

“เด็กนักเรียนที่เรียนตาดีกาชุมชนบ้านลิมาบูโกก็เป็นเด็กนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก เป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีบางส่วนที่ไม่ได้เรียนตาดีกา ซึ่งผู้ปกครองไม่มีเวลาในการส่งลูกเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ หรืออาจจะเป็นเหตุผลอื่นๆ ไม่ทราบเหมือนกัน” (สัมภาษณ์ซารี วันที่ 9 กันยายน 2559)

ลักษณะทางการปกครองของชุมชนบ้านลิมาบูโก เนื่องจากชุมชนบ้านลิมาบูโก มีพื้นที่ตั้งอยู่ในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี จะมีลักษณะการปกครองโดยมีกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้คอยดูแล ประสานงานและเป็นตัวแทนของทางราชการในการดูแลทุกข์สุขของชาวบ้านในชุมชน ในปัจจุบันกำนันและคณะกรรมการบริหารหมู่บ้าน นอกจากนี้ชุมชนบ้านลิมาบูโกยังมีการปกครองอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นการปกครองในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ คือกลุ่มผู้นำทางธรรมชาติที่มีความสามารถ คุณธรรม ความเสียสละ อดทน ซื่อสัตย์ สุจริตที่เป็นคุณสมบัติพื้นฐานตามค่านิยมของชุมชน โดยเฉพาะผู้นำทางศาสนาเนื่องจากชุมชนบ้านลิมาบูโกเป็นชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลาม ยึดมั่นคำสั่งสอนของศาสนาเป็นหลักในการดำรงชีวิต จึงให้ความเคารพเชื่อฟังผู้นำทางศาสนาเป็นอย่างมาก นอกจากจะเป็นผู้นำทางศาสนาแล้ว ยังเป็นผู้นำทางชุมชนในตำแหน่งประธานคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อีกหนึ่งตำแหน่งและมักจะมียุทธศาสตร์ในการให้ความช่วยเหลือดูแลความทุกข์สุขของชาวบ้านในชุมชน ตลอดจนเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาชุมชนอยู่เสมอ

ลักษณะทางเศรษฐกิจของชุมชน จากสภาพพื้นที่ของชุมชนบ้านลิมาบูโก เป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม มีทรัพยากรธรรมชาติมากมายและมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน คลองชลประทานและทรัพยากรน้ำยังใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ เป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชน ประกอบกับประสพการณ์และทักษะในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีมาแต่บรรพบุรุษ รวมทั้งภูมิปัญญาความรู้ในทางวัฒนธรรมของชาวบ้านในชุมชน จึงทำให้ชุมชนบ้านลิมาบูโกสามารถสร้างผลิตผลทางการเกษตรกรรมในลักษณะของการ

* ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด เรียกโดยทั่วไปว่า “ตาดีกา” เป็นแหล่งเรียนรู้อิสลามศึกษาเบื้องต้น ใช้สถานที่บริเวณมัสยิดเช่นกัน ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบแทนกระทรวงมหาดไทย ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 25 ตุลาคม 2548 เฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอิสลามศึกษาพหุอันประจำมัสยิด พ.ศ. 2548 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทั้งสามจังหวัดให้การรับรองแล้ว โดยใช้เวลาเรียน 6 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยจะใช้เวลาเรียนตอนเย็น วันจันทร์-ศุกร์ หรือวันเสาร์-อาทิตย์เต็มวัน ผู้เรียนเป็นนักเรียนในโรงเรียนของรัฐและเอกชนที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียง เมื่อจบหลักสูตรดังกล่าวเทียบได้กับจบหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น ซึ่งขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการกำลังเร่งดำเนินการพัฒนาผู้สอน และจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น แผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียน และสื่อการจัดการเรียนรู้ ให้ทันเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ปลูกพืช เช่น การทำนา การทำสวนผลไม้ การปลูกพืชไร่ การปลูกพืชสวนครัวและการเพาะปลูกพันธุ์ไม้มานานาชนิดเพื่อจำหน่าย

“ชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำนาปี กริถยางพารา เพาะปลูกต้นกล้าจะทำทุกบ้าน จะทำอย่างละนิดแต่จะมีทุกบ้าน บางคนก็มีอาชีพรับจ้างทั่วไป” (มะกุวิง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2559)

“ชาวบ้านจะประกอบอาชีพ กริถยางพารา ทำนา หลังจากทำนาก็จะเพาะปลูกผักสวนครัว ปลูกพืชหมุนเวียนในพื้นที่นา ทำตามนโยบายของนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันที่ส่งเสริมให้ปลูกพืชในพื้นที่นา มีอยู่ช่วงหนึ่งชาวบ้านได้ทำนาปรัง แต่น้ำไม่เพียงพอ ช่วงนั้นทางเกษตรอำเภอมาให้สัญญาว่าถ้าปลูกข้าวนาปรังได้เท่าไร่ เขาจะรับซื้อให้หมด แต่พอได้ผลผลิต ทางเกษตรอำเภอก็ไม่ได้มารับซื้อผลผลิตตามสัญญา มาชวนให้ทำ พอทำเสร็จได้ผลผลิตก็หายไป ปัญหาน้ำชลประทานก็เหมือนกัน ตอนที่ประชุมว่าจะเปิดประมาณเดือนมกราคม จะปิดเดือนตุลาคม พอถึงเวลาจริงๆ คนที่อยู่ในพื้นที่ทำนาก็ต้องการน้ำ แต่คนที่อยู่ต้นน้ำไม่ต้องการน้ำ ก็เกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันอีก ปัจจุบันก็เลยทำนาเพียงปีละครั้ง” (หามะ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2559)

ประชาชนในชุมชนบ้านลิมาบูโก มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ในช่วงประมาณ 38,498 บาทต่อปี อัตราค่าจ้างแรงงานในหมู่บ้าน 180 บาท พื้นที่ทำการเกษตร 955 ไร่ พื้นที่ทำนา 350 ไร่ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก ทำสวนผลไม้ ทำสวนยางพารา ควบคู่กับการทำนาปีเป็นส่วนใหญ่ ผลไม้ที่เป็นผลผลิตหลักได้แก่ทุเรียน ลองกอง เงาะ ส้มโอ สละ ผลผลิตที่ได้จะจำหน่ายเองส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งจะต้องจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง เพื่อการจัดจำหน่ายไปสู่ตลาดที่มีขนาดใหญ่กว่า อีกทั้งตลาดภายในชุมชนเพื่อการรวบรวม คัดแยก และกลไกการจัดจำหน่ายพืชผลการเกษตรยังไม่สามารถดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพได้เท่าที่ควร จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ราคาไม่ผลตกต่ำ และไม่ได้ราคาเท่าที่ควร ส่วนการทำนานั้นเป็นเพื่อการบริโภคในครอบครัวมิได้จำหน่ายออกสู่ตลาด นอกจากอาชีพทางการเกษตรแล้วประชากรส่วนหนึ่งยังมีอาชีพค้าขายของชำ รับจ้างรับราชการ รวมทั้งขายแรงงานยังต่างประเทศอีกส่วนหนึ่ง

มัสยิดในเขตบริการของโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก

ชุมชนบ้านลิมาบูโก เป็นชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามที่ยึดหลักคำสอนของศาสนาในการดำรงชีวิตมานานอย่างเคร่งครัด สำหรับมัสยิดในเขตบริการของโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก จะมีมัสยิดที่จดทะเบียน 3 มัสยิด ได้แก่ มัสยิดบ้านปอนนากอ มัสยิดบ้านปอนนัจอลาซี และมัสยิดบ้านปอนนสือเต โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) มัสยิดบ้านปอนนากอ

ประวัติการก่อตั้งมัสยิด

มัสยิดบ้านปอนนากอ เป็นมัสยิดที่ได้ก่อตั้งในชุมชน อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เพื่อใช้ในการประกอบพิธีทางศาสนาและเป็นศูนย์กลางประจำชุมชน โดยการก่อสร้างสุเหร่า (ศาลาละหมาด) ได้มีการระดมทุนจากชาวบ้านในชุมชนเพื่อสร้างมัสยิด โดยปัจจุบันสถานที่ดังกล่าวเป็นที่ตั้งห้องสมุดประจำตำบล ภายใต้การดูแลรับผิดชอบของการศึกษานอก และได้ย้ายพื้นที่สร้างมัสยิดหลังใหม่แทนสุเหร่า ห่างจากพื้นที่เดิมประมาณ 50 เมตร มีพื้นที่กว้างกว่าพื้นที่เดิม ได้จดทะเบียนมัสยิดเป็นนิติบุคคล เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2493 เลขทะเบียนที่ 77/2493 ณ ศาลากลางจังหวัดปัตตานี

“มัสยิดได้จดทะเบียนเมื่อปี 2493 ในสมัยคนเก่าคนแก่ ก่อนหน้านั้นได้มีการสร้างแล้ว คือบาหลีเซาะห์ อยู่ตรงนี้ (ชี้ไปยังห้องสมุดของกศน.ยะรัง) ที่กศน.ยะรัง นี่แหละเป็นบาหลีเซาะห์สมัยก่อน” (อิหม่ามอาแว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2559)

สำหรับโครงการสร้างการบริหารมัสยิดบ้านปอนนากอ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน แต่ไม่ได้ติดประกาศที่มัสยิด นอกจากมัสยิดแห่งนี้ เป็นสถานที่ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแล้ว มัสยิดยังเป็นสถานที่ออกกำลังกายเพื่อดูแลรักษาสุขภาพ โดยมีมูรกีสุขภาพซึ่งได้ผ่านเกณฑ์การประเมินมัสยิดส่งเสริมสุขภาพอำเภอยะรัง เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2552 และระดับจังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2552 ตามโครงการพัฒนาศาสนสถานจังหวัดปัตตานี (มัสยิดส่งเสริมสุขภาพ) ประจำปี 2552

2) มัสยิดบ้านปอนนากอ

ประวัติการก่อตั้งมัสยิดบ้านปอนนากอ

มัสยิดบ้านปอนนากอ ได้ขยายเป็นกลุ่มบ้านปอนนากอโดยการสร้างสุเหร่า เพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและเป็นศูนย์กลางประจำชุมชนต่อมาได้ปรับปรุงและพัฒนาเป็นมัสยิดบ้านปอนนากอ ได้มีการระดมทุนจากชาวบ้านในชุมชนเพื่อสร้างมัสยิด และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เมื่อปี พ.ศ. 2531 ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 เลขทะเบียนที่ 514/2531 และมีคณะกรรมการตามระเบียบ

“ตอนที่ยังไม่ได้สร้างมัสยิด ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ที่นี่ มีจำนวนไม่มาก ต้องออกไปละหมาดที่มัสยิดบ้านปอนนากอ ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร พอชาวบ้านมีการสร้างบ้านเรือนในบริเวณนี้มากขึ้น และได้มีการประชุมเพื่อสร้างสถานที่ละหมาด (สุเหร่า) โดยการระดมทุนจากชาวบ้านในพื้นที่และมีการร่วมแรงร่วมใจกันสร้างสถานที่ละหมาดดังกล่าว แต่เวลาละหมาดวันศุกร์ต้องไปละหมาดที่มัสยิดบ้านปอนนากอ ตอนนั้นยังไม่ได้จดทะเบียนมัสยิดอีก ในสมัยนั้นชุมชนบ้านปอนนากอมีจักรยานประมาณ 3 คัน ส่วนใหญ่ก็จะเดินทางด้วยการเดินเท้า” (มะกุวิง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2559)

“งบประมาณในการสร้างมัสยิดจะเป็นของชาวบ้าน การก่อสร้างชาวบ้านจะร่วมมือกันสร้าง แต่จะมีช่างอยู่หนึ่งคน คือ แบเดร์ จะคอยกำกับดูแลการก่อสร้าง” (มะกุวิง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2559)

สำหรับโครงการสร้างการบริหารมัสยิดบ้านปอนนากอ ยังไม่มีความชัดเจนและจะมีการแต่งตั้งอีกครั้งเนื่องจากคณะกรรมการบางท่านได้เสียชีวิต โดยยังไม่มีกรรมการเพื่อมาทดแทนในตำแหน่งที่ว่างลง

การมาละหมาดที่มัสยิด ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับการละหมาดที่มัสยิดหรือละหมาดญะมาอะฮ์ในหนึ่งเวลาที่มีผู้มาละหมาดช่วงเวลากลางวัน (ซุฮร์และอัสร์) ประมาณ 30-40 คน เวลาหัวค่ำ (มัฆริบและอิชา) ประมาณ 50-60 คน

“การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนผ่านมัสยิด จะแจ้งหลังละหมาดอิชา เพราะช่วงเวลาดังกล่าวชาวบ้านมาละหมาดเยอะอยู่แล้ว และโดยแจ้งผ่านเครื่องกระจายเสียงของมัสยิด เพราะช่วงนั้นเป็นเวลาที่ยี่สิบสงบ ชาวบ้านจะได้ยินอย่างชัดเจน ถ้าแจ้งช่วงเวลากลางวันชาวบ้านจะไม่ค่อยสนใจเพราะมีเสียงรบกวน” (มะกุวิง สัมภาษณ์วันที่ 30 มิถุนายน 2559)

3) มัสยิดบ้านปอนนากอ

ประวัติการก่อตั้งมัสยิด

สืปบุษของชุมชนมัสยิดบ้านปอนนากอที่ตั้งรกรากอยู่ที่บ้านปอนนากอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ภายหลังได้ขยายเป็นหมู่บ้าน โดยการสร้างสุเหร่า เพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของชุมชน ต่อมาได้ปรับปรุงและพัฒนาเป็นมัสยิดปอนนากอ โดยชาวบ้านได้วกัฟที่ดิน (การบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์) เพื่อสร้างมัสยิดและเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2548 ได้มีการจัดเลี้ยงอาหารเพื่อระดมทุนจากชาวบ้านในพื้นที่และนอกพื้นที่ ได้เงินจำนวน 700,000 บาท ส่วนร่วมมัสยิดได้งบประมาณโครงการพนม (SML) จำนวน 100,000 บาท แต่ก่อสร้างใช้งบประมาณทั้งสิ้น 160,000 บาท ส่วนที่เกินจากงบประมาณอีก 60,000

บาทนั้น ได้ขอรับบริจาคจากคณะกรรมการประจำมัสยิด มัสยิดได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เมื่อปี พ.ศ. 2548 ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 และมีคณะกรรมการตามระเบียบ

สำหรับโครงสร้างการบริหารมัสยิดปอฮนสือแต ได้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายต่างๆ ดังนี้

- 1.ฝ่ายวิชาการและเผยแผร์
- 2.ฝ่ายการเงินและเศรษฐกิจ
- 3.ฝ่ายรักษาความปลอดภัย
- 4.ฝ่ายอาคารสถานที่
- 5.ฝ่ายสวัสดิการ
- 6.ฝ่ายทะเบียน

ข้อตกลงการบริหารจัดการมัสยิด

1. ผู้ใดที่ไม่มาละหมาดวันศุกร์และไม่มาเรียน อิหม่าม คอเต็บ และบิลาล จะต้องไปนาซีฮัต (ตักเตือนกัน) ที่บ้านของแต่ละคน
2. การเรียนที่มัสยิด คณะกรรมการทุกคนจะต้องมาเรียนทุกๆ สัปดาห์ ส่วนชาวบ้านทั่วไป ต้องมาเรียนสองวันต่อหนึ่งเดือน
3. การละหมาดญะมาอะฮ์ ต้องช่วยกันชักชวนและช่วยกันตักเตือนซึ่งกันและกัน
4. สำหรับเยาวชนคณะกรรมการประจำมัสยิดต้องเรียกประชุมและหารือถึงปัญหาและความต้องการ พร้อมแนะนำ ให้คำปรึกษากับเยาวชน

กิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ของมัสยิดบ้านปอฮนสือแต

วัน	ช่วงเวลา	ผู้รับผิดชอบ
ศุกร์	1.หลังจากละหมาดมัฆริบอ่านยาซีน 2.หลังจากละหมาดซุฮ์อ่านยาซีน 3.เวลา 08.00-09.00 น. ทำความสะอาดมัสยิด 4.เวลา 09.30-11.00 น. บรรยายธรรม 5.หลังจากละหมาดญุมฮัต (ละหมาดวันศุกร์) อิหม่าม คอเต็บ และบิลาล เยี่ยมเยียนบ้านต่อบ้าน 6.วันศุกร์สัปดาห์แรกของเดือน มีการประชุม คณะกรรมการประจำมัสยิด 7.วันศุกร์สัปดาห์สุดท้ายของเดือน มีการจัดเลี้ยงข้าว ยำเพื่อสันทนาการเข้ามัสยิด 8.ละหมาดฮาญัตหลังจากละหมาดวันศุกร์อย่างสม่ำเสมอ 9.อ่านตะฮลีลหลังจากละหมาดอิชาทุกคืนวันศุกร์	คณะกรรมการฯ ทุกคน วิทยาการรับเชิญ คณะกรรมการฯ ทุกคน
เสาร์	หลังจากละหมาดมัฆริบ บรรยายธรรม	โต๊ะครู
อาทิตย์	หลังจากละหมาดมัฆริบ บรรยายธรรม	โต๊ะครู
จันทร์	หลังจากละหมาดมัฆริบ บรรยายธรรม	อิหม่าม
อังคาร	หลังจากละหมาดมัฆริบ บรรยายธรรม	อิหม่าม
พุธ	หลังจากละหมาดมัฆริบ บรรยายธรรม	อิหม่าม
พฤหัสบดี	หลังจากละหมาดมัฆริบ บรรยายธรรม	อิหม่าม

การมาละหมาดที่มัสยิด ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับการละหมาดที่มัสยิดหรือละหมาดญะมะอะฮ์ในหนึ่งเวลา มีผู้มาละหมาด ประมาณ 30-40 คน คนที่มาละหมาดที่มัสยิดจะมากกว่าคนที่ไม่มา ถ้าคนที่ไม่มา มัสยิดทางคณะกรรมการจะออกไปเยี่ยมเยียน สำหรับวัยรุ่นจะมาละหมาดช่วงเวลาค่ำจะมาก แต่เวลากลางวันจะน้อย เพราะต้องออกทำงานนอกพื้นที่

บทที่ 4

การออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

จากการศึกษาการออกจากโรงเรียนกลางคันของนักเรียนในโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นกรณีศึกษา พบว่าแต่ละรายกรณีมีสาเหตุที่ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันหลายสาเหตุด้วยกัน ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 เด็กชายมะกอรี

สถานที่เกิด บ้านเกิดในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ครอบครัว เด็กชายมะกอรีเป็นบุตรคนที่ 2 จากพี่น้องทั้งหมด 6 คน ครอบครัวแตกแยกพ่อแม่หย่าร้างกันในขณะที่เขาเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พ่อไปแต่งงานใหม่และย้ายไปอยู่ที่จังหวัดยะลา ส่วนแม่ไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย ตอนที่เรียนหนังสืออาศัยอยู่กับแม่ซึ่งเป็นผู้ส่งเสียเลี้ยงดูให้เรียนหนังสือ หลังจากออกจากโรงเรียนกลางคันได้อาศัยอยู่กับพ่อซึ่งพ่อของเขามีลูกกับภรรยาคนใหม่อีก 2 คน มะกอรีมีโรคประจำตัวคือ โรคหอบ

ฐานะทางเศรษฐกิจ ครอบครัวมีฐานะยากจน ตอนที่แม่ยังไม่ได้ไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย จะทำขนมไปวางขายตามร้านน้ำชาในหมู่บ้านซึ่งแม่ของมะกอรีเป็นคนมีฝีมือในการทำขนม บางวันขนมก็หมดบางวันก็เหลือ ทำให้ขาดทุนบ่อยครั้ง ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในแต่ละวัน จึงตัดสินใจไปทำงานกรีดยางที่ประเทศมาเลเซีย รายได้สูงสุดประมาณเดือนละ 7,000-8,000 บาท แต่รายได้ก็ไม่แน่นอน

การศึกษา เด็กชายมะกอรีเรียนที่โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ตั้งแต่ระดับอนุบาล และได้ออกจากโรงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เรียนหนังสือไม่ค่อยได้ ออกจากโรงเรียนเมื่อปีการศึกษา 2558

สาเหตุการออกกลางคัน ผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์เด็กชายมะกอรีและผู้ปกครองในช่วงบ่าย บ้านของเขายู่ห่างจากโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ประมาณ 1 กิโลเมตร อยู่ใกล้ถนนใหญ่ และอยู่ใกล้กับมัสยิดพอฮนสือแด ประมาณ 50 เมตร แต่รถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงบ้านได้ เพราะบ้านอยู่ในซอยเข้าไปอีก ผู้วิจัยได้จอดรถไว้ที่ถนนใหญ่ และเดินเท้าเข้าไปถึงบ้านเด็กชายมะกอรี ขณะนั้นแม่ของเขาได้กลับมาจากประเทศมาเลเซียพอดี ภายในบ้านมียายและลูกๆ ของเขาทั้ง 6 คนอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน โดยพ่อของเขาพาลูกๆ มาส่งเมื่อรู้ว่าแม่ของเขากลับมา ส่วนสภาพบ้านเป็นบ้านชั้นเดียว แบบยกสูงมีสภาพเก่าทรุดโทรม ผนังบ้านเป็นสังกะสี หลังคาบ้านเป็นกระเบื้องเล็กๆ ห้าเหลี่ยม ทำมาจากดินสัน้ำตาล บ่งบอกถึงบ้านสมัยก่อน ซึ่งบ้านหลังนี้เป็นบ้านของยายเด็กชายมะกอรี

เด็กชายมะกอรีเป็นเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ พูดภาษาไทยไม่ค่อยได้ และมีโรคประจำตัว คือโรคหอบ ตอนที่เรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ได้อาศัยอยู่กับแม่และแม่เป็นผู้ส่งเสียเลี้ยงดูให้เรียนหนังสือ โดยให้เงินไปโรงเรียนวันละ 10 บาท และต้องเดินเท้าไปโรงเรียนทุกวัน เมื่อมีผู้บริจาคจักรยานทางโรงเรียนก็ได้มอบให้แก่เด็กชายมะกอรีเพื่อใช้ในการเดินทางมาโรงเรียน ซึ่งรถจักรยานที่โรงเรียนมอบให้ยังมีอยู่ ได้จอดไว้ข้างในบ้านและยังสามารถใช้ได้ ตอนที่อยู่กับแม่ แม่จะเป็นคนกำชับให้เด็กชายมะกอรีไปโรงเรียนทุกวัน แต่ด้วยความยากจนรายได้ไม่เพียงพอ จึงทำให้แม่ตัดสินใจไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย ในครั้งแรกก่อนที่จะส่งให้พ่อดูแลนั้นก็ให้น้ำซึ่งเป็นน้องสาวของแม่เด็กชายมะกอรีเป็นคนดูแลลูกๆ ทั้งหมด เมื่อแม่ไปทำงานที่ประเทศมาเลเซียจึงไม่มีผู้ที่คอยกำชับเด็กชายมะกอรีให้ไปเรียนหนังสือ ประกอบกับน้ำก็มีลูกเล็กด้วยและสามีของน้ำก็ไปทำงานที่มาเลเซียด้วยเช่นกัน ก่อนหน้านั้นผู้วิจัยได้ออกติดตามนักเรียนที่ออกกลางคันแล้วก็พบกับน้ำและเขาเล่าให้ฟังว่าต้องกินข้าวกับไข่ตลอดทุกมื้อ บางวันไม่มีเงินจะซื้อไข่ก็ต้องกินข้าวกับบูดู กว่าที่แม่ของเด็กชายมะกอรีจะส่งเงินกลับมาก็ต้องรอสิ้นเดือน จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เด็กชายมะกอรีขาด

เรียนบ่อย ประกอบกับมีนิสัยขี้เกียจไปโรงเรียนและเรียนไม่ค่อยได้อยู่แล้ว หลังจากที่เขาออกจากโรงเรียน แม่จึงส่งลูกๆ ทั้งหมดไปอยู่กับพ่อ ให้พ่อเป็นคนเลี้ยงลูกแทน โดยบอกว่าตอนเล็กๆ ตนเป็นคนเลี้ยงแล้ว พอลูกๆ โตให้พ่อของเขาเลี้ยงบ้าง แต่เมื่อไหร่ที่แม่กลับมาจากมาเลเซีย พ่อของเขาก็จะเอาลูกมาให้ดูแลแม่จะเป็นช่วงเวลาสั้นๆ ซึ่งลูกๆ ของเขาทั้ง 5 คนอยากอยู่กับแม่มากกว่า ส่วนพี่ชายคนโตของมะกอรีก็เคยออกกลางคันในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนนี้เช่นเดียวกัน ตอนนีก็ไปทำงานที่มาเลเซียกับแม่ของเขาและโตเป็นหนุ่มแล้ว

เมื่อครั้งที่เรียนอยู่เด็กชายมะกอรีจะไม่ค่อยเข้าห้องเรียน ชอบหนีเรียน และมีเรื่องทะเลาะกับเพื่อนๆ ในโรงเรียนบ่อยครั้ง (นุรี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2559)

หลังจากออกจากโรงเรียนแล้ว เขาได้อาศัยอยู่กับพ่อและแม่คนใหม่ที่จังหวัดยะลา น้องๆ ได้ย้ายโรงเรียนไปเรียนที่โรงเรียนในอำเภอรามัน จังหวัดยะลา ส่วนเขาเองได้รับจ้างขายเสื้อผ้ามือสอง โดยรับจ้างมาจากเจ้าเก่า ขายตามตลาดนัดสัปดาห์ละ 5 วัน หยุด 2 วัน ส่วนใหญ่จะไปขายที่ตลาดนัดมะพร้าวจังหวัดยะลา ตลาดนัดอำเภอรามัน และตลาดนัดอำเภอสายบุรี ได้เงินเป็นค่าตอบแทนวันละ 150 บาท ส่วนพ่อได้ค่าตอบแทนวันละ 250 บาท วันไหนไม่ได้ไปขายก็จะไม่ได้เงิน เมื่อออกจากโรงเรียนแล้ว แม้แต่โรงเรียนตาติกา ก็ไม่ไปเรียนเช่นเดียวกัน

รอฮายา อายุ 41 ปี เพื่อนบ้านซึ่งอยู่ติดกับบ้านเด็กชายมะกอรีได้ให้ข้อมูลว่า “ตอนนี้มะกอรีและน้องๆ อาศัยอยู่กับพ่อของเขาที่ อำเภอมือเมือง จังหวัดยะลา น้องๆ ของมะกอรีได้ไปเรียนต่อที่โรงเรียนปอเนาะแห่งหนึ่งในจังหวัดยะลา แต่มะกอรีไม่ได้เข้าเรียนที่ไหน ส่วนแม่ของมะกอรีไปทำงานกรีดยางที่มาเลเซีย และไม่ค่อยได้กลับบ้าน มะกอรีได้ออกกลางคันตอนที่แม่ของเขาไปทำงานที่มาเลเซีย ก่อนหน้าที่แม่ของมะกอรีไม่ได้ไปทำงานที่มาเลเซีย มะกอรีจะไปโรงเรียนเพราะแม่ของเขาจะกำชับให้ไปโรงเรียนทุกวันและกลัวแม่ แต่หลังจากที่พ่อแม่แยกทางกัน แม่ก็ไปทำงานที่มาเลเซีย พ่อก็ไปแต่งงานใหม่อยู่ที่จังหวัดยะลา ตอนที่ยังไม่ได้ไปทำงานที่มาเลเซียก็จะค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ทำขนมเอาไปตั้งขายที่ร้านน้ำชา พอวันเสาร์และวันอาทิตย์ก็จะขายขนมให้กับเด็กๆ ที่เรียนตาติกา ซึ่งอยู่ติดกับบ้านของเขา โดยมีร้านค้าเป็นเพิงเล็กๆ ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยทหารและซื้ออุปกรณ์ในการค้าขาย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องปั่นและอื่นๆ เป็นต้น แม่มะกอรีบอกกับตนว่า ถ้าเขาไปทำงานที่มาเลเซีย พ่อของมะกอรีจะเป็นคนเลี้ยงและให้เงินแก่ลูกๆ ของเขา แต่ถ้าหากกลับมาอยู่บ้าน พ่อของมะกอรีก็จะให้ลูกๆ ของเขาทั้งหมดมาอยู่กับแม่แทน และไม่ให้เงินกับลูกของเขาเลย ซึ่งแม่ก็มีรายได้ไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงลูกทั้งหมด เลยไม่อยากกลับมาทำงานที่บ้านอยู่มาเลเซียดีกว่า ไหนๆ ลูกๆ ก็มีพ่อของเขาเลี้ยงอยู่แล้ว แต่เขาก็สงสัยลูกคิดถึงลูกเช่นกันแต่จะหาอย่างไรได้ในเมื่ออยู่ที่บ้านมีรายได้ไม่เพียงพอ ส่วนมะกอรีและน้องๆ ก็มีท่าทีไม่อยากไปอยู่กับพ่อของเขาที่ยะลา เพราะขณะที่พ่อของเขาจะมารับ ลูกๆ จะหนีหลบซ่อนตัวในบ้านของตนและร้องไห้ไม่อยากไป และมะกอรีมีโรคประจำตัว คือ โรคหอบ ซึ่งในครอบครัวของมะกอรีจะเป็นโรคนี้นักทุกคน แต่มะกอรีจะหนักหน่อย มีครั้งหนึ่งที่มะกอรีได้ขออนุญาตจากย่าของเขาเพื่อไปทำงานก่อสร้าง แต่ย่าไม่อนุญาตเพราะมะกอรีเป็นโรคหอบ ทำงานไม่ได้”

รอฮายา ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “ตอนนี้บ้านของมะกอรีไม่มีใครอยู่ มะกอรีและน้องๆ ไม่มีใครอยากไปอยู่กับพ่อและแม่เลี้ยงที่ยะลา น้องของมะกอรีได้บอกกับตนว่าตอนที่มะกอรีนอนอยู่เพราะไม่สบาย แม่เลี้ยงได้สั่งให้มะกอรีทำงานแต่มะกอรีไม่ยอมลุก แม่เลี้ยงได้เขียนติดกับก้านมะยม ส่วนพ่อของมะกอรีเมื่อรู้ว่าแม่ของมะกอรีกลับมาจากมาเลเซีย ก็จะมาลูกๆ ของเขาทั้งหมดมาส่งที่บ้านนี้ ส่วนชาวบ้านในละแวกนี้ไม่ชอบครอบครัวของมะกอรีโดยเฉพาะแม่ของเขาที่ชอบเข้าข้างลูกของตนเอง เมื่อชาวบ้านมาบอกหรือกล่าวตักเตือนก็จะพูดและทำสีหน้าไม่พอใจ ว่ากล่าวตักเตือนไม่ได้ เนื่องจากมะกอรีมีพฤติกรรมก้าวร้าว ลักขโมย สร้างความรำคาญให้กับชาวบ้าน มีเหตุการณ์ครั้งหนึ่งในเดือนรอมฎอน มะกอรีได้จุดประทัดแล้วขว้างเข้าไปในบ้านของชาวบ้านทำให้เกิดเสียงดัง ชาวบ้านก็ออกมาตักเตือน แต่เขาโกรธที่ถูกชาวบ้านตักเตือน เลยขว้างจักรยานไปบนถนนถูกรถยนต์ที่แล่นผ่านมาทำให้หม้อน้ำเสียหาย โดยเจ้าของรถยนต์นั้นเป็นของครูและได้เจรจาไกล่เกลี่ย

โดยทางแม่มะกอร์บอกว่า ตนไม่มีเงินที่จะชดใช้ค่าเสียหาย ตอนแรกทางเจ้าของรถยนต์ไม่ยอม แต่ชาวบ้านได้ให้คอเต็บ (ผู้นำศาสนา) มาเจรจากับเจ้าของรถ โดยได้มายืนยันว่าทางครอบครัวนี้พ่อแม่หย่าร้างกัน มีแม่ที่ดูแลลูกๆ เพียงคนเดียวและมีฐานะยากจนมาก ทางเจ้าของรถยนต์ก็เข้าใจและยินยอม เขาบอกว่าไม่เป็นไรรถของเขาทำประกันชั้นหนึ่งจะให้ทางบริษัทดูแล ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมาเมื่อถึงวันรายอไม่มีใครให้เงินบริจาค เพราะความเอือมระอา กับนิสัยของแม่มะกอร์และพฤติกรรมของเขากับแม่ของมะกอร์จะคอยปกป้องลูกของตน แม้ลูกทำผิดก็ตาม ซึ่งชาวบ้านจะตักเตือนว่ากล่าวไม่ได้เลย และที่โรงเรียนหากลูกของเขาถูกเพื่อนทำร้าย แม่ของเขาจะไปเอาเรื่องถึงที่โรงเรียนเช่นเดียวกัน”

มารียะเยาะ อายุ 30 ปี เพื่อนบ้านของมะกอร์ซึ่งบ้านอยู่ติดกับบ้านของมะกอร์อีกคนหนึ่งได้บอกว่า “ครอบครัวนี้เป็นครอบครัวที่น่าสงสารมาก โดยเฉพาะลูกๆ ของเขา บ่อยครั้งที่มาเล่นหน้าบ้านของตนแล้วบอกว่าหิวข้าว ไม่มีอะไรกินถึงท้องเลย ซึ่งตนเองก็ยากจนเหมือนกันแต่ดีกว่าที่ครอบครัวของตนอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา ช่วยกันทำมาหากิน ตนก็ได้ช่วยเหลือเด็กๆ อยู่เสมอ ให้กินข้าวกับบูดู ให้ขนมหรือเท่าที่ครอบครัวของตนมีให้ และก็จะช่วยเหลือเท่าที่ช่วยได้ ส่วนด้านการเรียนเมื่อครั้งที่มะกอร์ยังเรียนหนังสือก็มักจะตักเตือนมะกอร์ให้ไปเรียนหนังสือเป็นประจำ เมื่อเห็นมะกอร์ไม่ไปโรงเรียน ส่วนสาเหตุหลักที่ทำให้มะกอร์ไม่ไปโรงเรียนเพราะครอบครัวแตกแยก ฐานะทางบ้านยากจนมาก และมะกอร์เองเรียนหนังสือไม่ค่อยได้”

สำหรับการช่วยเหลือทางมัสยิดได้ให้ซากาตทุกปี บางครั้งก็ให้เป็นเงินบ้าง บางครั้งก็ให้เป็นข้าวสาร ส่วนทางโรงเรียนก็ได้ให้การศึกษาค้ำช่วยเหลือแต่ไม่มาก

จากกรณีศึกษาของเด็กชายมะกอร์ พบว่าสาเหตุที่ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันมีหลายปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ สาเหตุจากการขาดความอบอุ่นจากครอบครัว ขาดการเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านการเรียน

กรณีศึกษาที่ 2 เด็กชายสาอูดี

สถานที่เกิด เด็กชายสาอูดี เกิดที่กรุงเทพฯ และเติบโตที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ครอบครัว เด็กชายสาอูดีมีพี่น้องทั้งหมด 7 คน เขาเป็นลูกคนโต ถูกส่งตัวมาให้อยู่กับย่าเลี้ยงดูตั้งแต่แบเบาะ เนื่องจากพ่อแม่ทำงานที่กรุงเทพฯ โดยพ่อของเขาได้แต่งงานกับแม่ซึ่งเป็นคนต่างศาสนา และเข้ารับอิสลาม (เป็นมุสลิมใหม่) ตั้งแต่แต่งงาน เมื่อได้ลูกคนที่สอง พ่อกับแม่ก็ส่งมาให้อยู่กับย่าเลี้ยงดูอีก แต่ย่าเลี้ยงไม่ไหวก็เลยให้กับน้องสาวของย่าเป็นผู้เลี้ยงดูแทน และเมื่อพ่อกับแม่ของเด็กชายสาอูดีได้ลูกคนที่สามก็ส่งมาให้อยู่กับย่าเลี้ยงดูอีก ย่าก็รับมาเลี้ยงซึ่งขณะนี้น้องชายของเด็กชายสาอูดีกำลังเรียนอยู่ชั้น ป.5 ที่โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก หลังจากทีพ่อแม่ได้ลูกคนที่สี่ก็ส่งมาให้อยู่กับย่าเลี้ยงดูอีก แต่ย่าบอกว่าไม่เอาแล้ว แคสองคนก็ไม่ไหวแล้ว ดังนั้นพ่อกับแม่ของเด็กชายสาอูดีจึงได้ตัดสินใจย้ายกลับมาอยู่ที่หมู่บ้านปอฮนนาโก โดยได้กลับมาอยู่ที่บ้านของปู่กับย่าก่อน แต่ได้แยกห้องครัว ปัจจุบันพ่อแม่ของเขาได้สร้างบ้านเป็นของตนเองแต่ยังไม่แล้วเสร็จ ก็ได้ย้ายไปอาศัยอยู่บ้านหลังใหม่ แต่เขาก็ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อกับแม่ของตน เพราะอาศัยอยู่กับปู่และย่าที่เลี้ยงเขามาตั้งแต่แบเบาะ และอีกอย่างก็ไม่ได้รู้สึกผูกพันกับพ่อแม่ของตน ปัจจุบันปู่กับย่าอายุมากแล้ว ปู่อายุ 80 ปี แต่ยังมีร่างกายแข็งแรงสามารถไปทำงานกรีดยางได้ ส่วนย่าเป็นอัมพาตมาแล้วประมาณ 8 ปี ด้านอาหารการกินของสาอูดีและน้อง ปู่จะเป็นคนหุงข้าวให้และจะซื้อกับข้าว บางครั้งสาอูดีก็ช่วยปู่หุงข้าวบ้างเป็นบางครั้ง ส่วนน้ำของเขาเป็นผู้ดูแลในการอาบน้ำและป้อนอาหารให้ บ้านของน้าอยู่ไม่ไกลจากบ้านของเด็กชายสาอูดีมากนัก

ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง ปู่มีรายได้จากการทำสวนยางซึ่งมีอยู่สองแห่ง ปู่กรีดยางหนึ่งแห่ง ส่วนอีกหนึ่งแห่งได้จ้างให้ชาวบ้านกรีดยางให้ ตอนนี้อยู่มีหน้าที่เป็นผู้หารายได้หลักเข้าครอบครัวเพียงคนเดียว พ่อและแม่ของสาอูดีก็ไม่เคยหยิบยื่นเงินให้กับลูกเลย เพราะเขาถือว่าให้ปู่กับย่าเลี้ยงแล้ว ให้แล้วให้เลย

การศึกษา เด็กชายสาอูตี ได้ออกกลางคันในระดับชั้น ป.5 ในปีการศึกษา 2556 ขณะที่เรียนในชั้นดังกล่าวเขาได้เรียนซ้ำชั้นถึง 3 ปี เนื่องจากขาดเรียนบ่อย เวลาเรียนไม่เพียงพอ จึงต้องเรียนซ้ำชั้น แต่ผลการเรียนของเขาเมื่อครั้งที่ไม่เคยซ้ำชั้น เรียนค่อนข้างดี อ่านออกเขียนได้

สาเหตุการออกกลางคัน ตอนที่ผู้วิจัยได้เดินทางไปที่บ้านของเด็กชายสาอูตี ได้พบกับปู่ของเขา และได้ซักถามว่าสาอูตีอยู่ไหม ตอนแรกๆ ปู่ก็บอกว่าสาอูตีไม่อยู่ แต่เมื่อน้าของเขาเห็นผู้วิจัยมาที่บ้านก็ได้เดินเข้ามาหาผู้วิจัย ซึ่งเขารู้จักว่าเป็นครูของเด็กชายสาอูตี ก็ได้เข้าไปปลุกเด็กชายสาอูตีที่กำลังนอนอยู่ในห้อง และได้ใช้ให้เขาไปล้างหน้าและมาพบคุณครู โดยปู่ของเขาให้ห่อห่อหน้าเจื่อนๆ (ผู้วิจัยคาดว่าเขากำลังปกป้องหลานของเขา) จากการบอกเล่าของเพื่อนครูที่อยู่ในพื้นที่ บอกว่าเวลามีคนมาถามหาสาอูตีปู่ของเขาจะบอกว่าหลานไม่อยู่ทุกครั้ง เพราะกลัวว่าจะมีคนไม่ประสงค์ดีต่อสาอูตีนั่นเอง ก่อนที่จะไปบ้านของเด็กชายสาอูตีนั้นผู้วิจัยได้สอบถามจากน้องของเขาที่กำลังเรียนอยู่ชั้น ป.5 แล้ว น้องของเขาบอกว่าวันนี้สาอูตีอยู่บ้านไม่ได้ไปไหนและมักจะตื่นสายเป็นประจำ เพราะอยู่บ้านไม่ได้ทำอะไร เมื่อตื่นนอนก็มักจะไปเที่ยวบ้านเพื่อน

เด็กชายสาอูตีเป็นนักเรียนที่เรียนค่อนข้างดี สามารถอ่านหนังสือได้ มีพฤติกรรมค่อนข้างดีและเจียบเวลามาโรงเรียนจะนำบุหรีเข้ามาในโรงเรียน และมีปัญหากับครูในโรงเรียน เนื่องจากครูผู้ชายได้ตกเตือนเกี่ยวกับการขาดเรียนและการไม่เข้าเรียนหนังสือ ทำให้นักเรียนไม่พอใจ จึงได้ร่วมมือกับเพื่อนอีก 1 คน ใช้มีดกรีดรอยนตของครูผู้ชายคนนั้น เป็นแนวยาวด้านข้างของรถทั้งสองด้าน แต่ครูจับได้และเรียกนักเรียนทั้งสองพร้อมกับผู้ปกครองให้ชดใช้ค่าเสียหาย เป็นจำนวนเงิน 5,000 บาท โดยแบ่งจ่ายคนละ 2,500 บาท ในส่วนของเด็กชายสาอูตี พ่อกับแม่ของเขาไม่ได้สนใจเลย มีเพียงอาของเขาเท่านั้นที่เข้ามาดูแลในเรื่องนี้โดยเป็นผู้ช่วยจ่ายในส่วนของสาอูตี ซึ่งสอดคล้องกับคำบอกเล่าของครูประจำชั้นและเพื่อนนักเรียน หลังจากนั้นเป็นต้นมาเด็กชายสาอูตีก็ไม่ได้มาเรียนอีกเลย ซึ่งก่อนหน้านี้เด็กชายสาอูตีมีพฤติกรรมลักเล็กขโมยน้อยตามหมู่บ้าน เมื่อถูกจับได้หลายๆ ครั้ง อาเป็นผู้ช่วยไกล่เกลี่ยทุกครั้ง และเมื่ออาไม่รู้จะแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ ที่สาอูตีได้ก่อไว้ก็ได้จับสาอูตีแล้วลากล้อโซ่ประมาณหนึ่งสัปดาห์ ทำให้ข้อมือเป็นบาดแผล และมักจะแก้ปัญหาด้วยการลากล้อโซ่เป็นประจำ

หลังจากออกจากโรงเรียนแล้ว สาอูตีก็อยู่บ้านเฉยๆ ไม่ได้ทำงานอะไร ส่วนปู่ก็ไม่ได้ใช้ให้ช่วยงานอะไรเลย จนเหตุการณ์ล่าสุดได้ไปขโมยโทรศัพท์ของเพื่อนบ้าน และได้ถูกรุมทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บสาหัส ต้องเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลปัตตานี พ่อแม่ก็ได้มาช่วยดูแลตอนที่รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลพร้อมทั้งแจ้งดำเนินคดีกับผู้ทำร้ายลูกของตน โดยให้ชดใช้ค่าเสียหายเป็นจำนวนเงิน 15,000 บาท แต่เงินดังกล่าวพ่อกับแม่ของสาอูตีเป็นคนเก็บไว้ทั้งหมด ปู่ของสาอูตีได้บอกกับผู้วิจัยว่า เงินส่วนนั้นพ่อแม่ของเขาคงใช้จ่ายไปหมดแล้ว ไม่ได้ให้สาอูตีหรอก

นายพะยะห์ อายุ 60 ปี เป็นเพื่อนบ้านและสามีของเขาคือเป็นญาติกับปู่ของสาอูตี ซึ่งบ้านอยู่ติดกับบ้านของพ่อแม่สาอูตีและอยู่เยื้องทางเข้าบ้านสาอูตีได้ให้ข้อมูลว่า “เด็กชายสาอูตีเป็นเด็กก้าวร้าว ดื้อ ตั้งแต่เล็กๆ ชอบลักเล็กขโมยน้อย สู้บุหรี และชอบไปเที่ยวบ้านเพื่อนและไม่ค่อยได้กลับบ้าน ตอนนี้ไม่ค่อยได้เห็นหน้าเท่าไร พ่อแม่ไม่ดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี เพื่อนบ้านยังกล่าวอีกว่า “สาอูตีจะเป็นคนมีน้ำใจกับน้องของตน เป็นคนเรียนดี แต่ไม่มีคนคอยสนับสนุนอย่างจริงจัง เช่น ตอนที่ยังเรียนอยู่ เขาได้รางวัลทางบัตรของ อบต.เป็นพัดลม ยังเอาพัดลมมาให้น้องๆ ของเขาที่บ้านพ่อแม่ มีครั้งหนึ่งที่พ่อของเขาใช้มีดมีดมือไม่ให้ไปไหนและขังไว้ในบ้านพ่อของเขา ไม่ให้กลับไปอยู่บ้านของปู่กับย่า เพราะทนไม่ได้ที่ลูกไปลักขโมย ซึ่งบอกเท่าไรก็ไม่ยอมเชื่อฟัง ขณะที่สาอูตีได้ถูกล้อโซ่ก็ได้ยินน้องอ่านหนังสือไม่ถูกก็ยังสอนน้องของเขาให้อ่านหนังสือให้ถูกต้อง ทางเพื่อนบ้านได้ให้ความช่วยเหลือในการบริจาคเสื้อผ้าให้กับสาอูตีและน้องชายของเขา เนื่องจากเป็นเด็กกำพร้า เวลาเดินผ่านหน้าบ้านของตนเห็นสาอูตีและน้องชายใส่เสื้อผ้าสกปรกมอมแมม จึงเรียกให้ถอดเสื้อและนำไปซักให้ด้วย รวมทั้งบริจาคเสื้อผ้าให้แก่สาอูตีและน้องชายของเขาเสมอ เวลาทาง

โรงเรียนหรือทางศาตีกามีกิจกรรมโดยเฉพาะการหยิบฉลากรางวัล ส่วนใหญ่แล้วเขาจะได้รับรางวัลใหญ่ เสมอนับเป็นความโชคดีของเขา เช่น พดลัม ผ่านวม เป็นต้น มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ทางโรงเรียนศาตีกาจัดกิจกรรมและการหยิบฉลากรางวัลซึ่งอยู่ช่วงท้ายของรายการหรือช่วงกลางดึก ผู้ร่วมกิจกรรมบางคนได้กลับบ้านก่อนและได้ทิ้งทางบัตร สาอูตีจะเก็บทางบัตรที่คนอื่นทิ้งไว้และรอเพื่อหยิบฉลากรางวัล ในคืนนั้น ตนจำได้ว่าสาอูตีได้รับรางวัลหลายรายการในคืนนั้น ส่วนพฤติกรรมตอนนี้เรียกว่ากูไม่กลับแล้ว มักจะขโมยของไปขายเพื่อให้ได้เงิน เช่น ถังแก๊สของปู่ก็นำไปขาย โทรศัพท์ของเพื่อนบ้าน เงินของปู่หลายพันบาท หรือแม้แต่เงินของเพื่อนบ้านที่มาซ่อมบ้านให้เขา ขโมยทุกอย่าง และเวลาเขาขโมยจะทำรวดเร็วมาก เมื่อขโมยเสร็จแล้วจะเอาไปขายทันที ส่วนใหญ่เจ้าของจะไม่ได้คืน และเมื่อค้นจากสาอูตี จะปฏิเสธ พุดเก่งมากประกอบกับสาอูตีตัวเล็กด้วย ดูหน้าตาแล้วน่าสงสารมาก แต่ในบ้านของตานั้นสาอูตีไม่เคยขโมยของเลย เพราะจะบอกตลอดว่าถ้าอยากได้อะไรให้ขอแล้วจะให้ ตนก็จะให้ตลอด และเมื่อสาอูตีมาที่บ้านก็จะให้นั่งเก้าอี้ตัวเดิมตลอดและบอกว่าห้ามลุกไปไหน เดียวจะเอาขนมมาให้กิน”

สุตา อายุ 36 ปี เป็นเพื่อนบ้านและเป็นญาติกับสาอูตีบ้านอยู่ติดกับบ้านพ่อแม่สาอูตีเช่นกัน ได้ให้ข้อมูลว่า “สาอูตีและน้องของเขาอาศัยอยู่กับปู่และย่า ส่วนย่าเป็นอัมพาตมา 8 ปีมาแล้ว สาอูตีและน้องนางสงสารมาก มีพ่อแม่แต่พ่อแม่ไม่เคยเหลียวแล มีแต่ปู่ที่ได้ให้เงินไปโรงเรียน ปู่เองก็อายุมากแล้วแต่ก็ยังทำงานกรีดยาง ปู่เองก็ตามใจหลาน เลี้ยงดูแบบต้องพึ่งพาตนเอง เสื้อผ้าต้องจัดการซักรีดตั้งแต่เด็ก ใส่จนดำปี้ กว่าจะซักก็กองๆ ไว้ แม้แต่อาบน้ำก็ยังไม่สะอาด ส่วนอาหารปู่หุงข้าวไว้แล้วไปซื้อแกงถุงกินกันปู่หลาน ส่วนย่าที่เป็นอัมพาตจะมีลูกผู้หญิงของเขามาดูแลอยู่ สาอูตีชอบขโมยของไปขาย วันก่อนเศษเหล็กรถยนต์ของตันทายไปมารู้อีกครั้งก็ถูกสาอูตีเอาไปขายแล้ว ของในบ้านก็ไม่เว้น ตอนนี้ไปบ้านใครๆ ก็ไม่ยอมให้เข้าบ้าน เพราะเมื่อไหร่ของหายทันที เอาไปแบบรวดเร็วมาก แล้วจะปฏิเสธตลอดว่าไม่ได้เอาไป ส่วนการเรียนเห็นว่าไปเรียนกศน.อยู่ สาอูตีตอนนี้ก็มียาเสพติดมาเกี่ยวข้องแล้ว อนาคตของเด็กคนนี้น่ากลัวมากที่จะเป็นคนดีได้ ตนเองในฐานะญาติก็ช่วยเหลือมาตลอด ทั้งให้เสื้อผ้า เงิน อาหาร และตนก็รู้ว่าที่พ่อแม่ไม่ใส่ใจลูก 2 คนนี้ เพราะครั้งที่พ่อแม่กลับมาจากกรุงเทพฯ แล้วอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน พ่อแม่จะว่ากล่าวตักเตือนอะไรไม่ได้เลย ปู่จะเข้าข้างตลอด เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วจึงไม่สนใจอีกเลยและยกให้เป็นลูกของปู่เลย หลังจากนั้นก็ย้ายบ้านมาอยู่ปากทางเข้าบ้านของปู่ นับแต่นั้นมา เด็ก 2 คนนี้ในความรู้สึกของเขาก็ไม่มีความสนิทสนมกับพ่อแม่ของเขาเลย เพราะไม่เคยเลี้ยงดูพวกเขา แม้แต่คำว่า “พ่อแม่” ก็กระดากปากจะเรียก ”

นุริยะ อายุ 40 ปี เป็นแม่ค้าขายกล้วยเตี๋ย อยู่เยื้องตรงข้ามกับบ้านของพ่อแม่สาอูตี ได้ให้ข้อมูลว่า “ด้านการเรียนหนังสือ ตนได้ตักเตือนและบอกกล่าวกับพ่อแม่และปู่ของเด็กชายสาอูตีว่าทำไมไม่ส่งลูกไปเรียน ซึ่งมีเพื่อนบ้านที่สงสารอยากให้สาอูตีได้ไปเรียนกับลูกของเขาจะได้เป็นเพื่อนกัน ได้ไปพูดคุยกับโต๊ะครูบอเนาะในอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา โดยเล่าประวัติของสาอูตีให้โต๊ะครูฟัง และโต๊ะครูก็พร้อมที่จะรับสาอูตีเข้าเรียนที่บอเนาะ แต่ผู้ปกครองไม่ค่อยสนใจและไม่เห็นด้วยที่จะส่งให้ลูกไปเรียนเพราะเกรงว่าต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก เมื่อเพื่อนของเขาไปเรียนที่บอเนาะ สาอูตีก็เสียใจและร้องไห้สะอึกสะอื้น ซึ่งเพื่อนบ้านได้พยายามหาโอกาสให้สาอูตีได้เรียนหนังสือ แต่พ่อแม่และปู่ไม่ค่อยให้ความสนใจและเอาใจใส่ ส่วนตนเองก็พยายามช่วยเหลือเพื่อให้สาอูตีมีรายได้ โดยให้สาอูตีและเพื่อนของเขาขนดินเพื่อถมบริเวณบ้านของตน และให้ค่าตอบแทน 1,000 บาท เมื่อเห็นสาอูตีและเพื่อนขยันทำงานจนถึงกลางคืน และทำงานดีก็เพิ่มให้อีก 200 บาท สาอูตีทำงานดี เป็นเด็กขยันถ้ามีงานให้เขาทำ เขาก็จะทำเพื่อแลกกับเงิน อยู่บ้านกว่าจะขอเงินจากปู่ได้ ปู่ไม่ค่อยให้เงินสาอูตีเท่าไรนัก เพราะไม่เรียนหนังสือ ผิดกับคนน้องที่ปู่มักจะให้เงินเสมอ เพราะน้องเรียนหนังสือนั่นเอง สาเหตุที่เด็กชายสาอูตีมีพฤติกรรมลักเล็กขโมยน้อย เนื่องจากเขาไม่มีเงินกิน ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง ตนเคยบอกตักเตือนกับสาอูตีว่า สาอูตีอย่าขโมยนะ ถ้าไม่มีอะไรก็มาขอได้ ขออย่างเดียวอย่าขโมย ซึ่งสาอูตีก็ไม่เคยขโมยอะไรที่บ้านของตน ตนคิดว่าถ้าพ่อแม่ของสาอูตีให้ความสนใจและเอาใจใส่เด็กคนนี้น่าจะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีได้ ตนเชื่ออย่างนั้น”

จากกรณีศึกษาของเด็กชายสาอูดี พบว่าสาเหตุที่ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันคือ สาเหตุจากการขาดความอบอุ่นจากครอบครัว การตามใจของปู่และย่า ปัญหากับคุณครู ปัญหายาเสพติดและพฤติกรรมลักเล็กขโมยน้อย

กรณีศึกษาที่ 3 เด็กชายอับดุลเลาะและเด็กชายอับดุลเราะมาน

สถานที่เกิด เกิดและเติบโตที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ครอบครัว เด็กชายอับดุลเลาะและเด็กชายอับดุลเราะมาน มีพี่น้องร่วมมารดา 5 คน และมีพี่น้องร่วมบิดาทั้งหมด 28 คน โดยพ่อมีภรรยาทั้งหมด 8 คน บางคนก็ได้หย่าและเสียชีวิต แต่ปัจจุบันพ่อมีภรรยา 4 คน แม่เป็นคนอินโดนีเซีย และได้ย้ายมาอยู่ที่หมู่บ้านปอสนนากอมาแล้วประมาณ 10 ปี พ่อต้องเดินทางตลอด โดยเฉพาะประเทศมาเลเซีย เพราะมีคนให้ช่วยดูแลปอเนาะที่มาเลเซียด้วย และต้องไปสอนตามสถานที่ต่างๆ บางครั้งแม่และพี่ชายก็ต้องไปกับพ่อด้วย เพื่อช่วยขบถให้

ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง พ่อเป็นโต๊ะครูและแม่เป็นแม่บ้าน โดยพ่อจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย หากวันไหนที่ต้องเดินทาง พ่อก็จะให้เงินกับแม่เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายให้เพียงพอกับจำนวนวันเวลาที่เขาต้องจากไป โดยจะแยกค่าใช้จ่ายต่างๆ ไว้แล้วเช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอาหาร และอื่นๆ

การศึกษา เด็กชายอับดุลเลาะและเด็กชายอับดุลเราะมาน ได้ออกกลางคันในระดับชั้น ม.3 การศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ในการเดินทางไปโรงเรียนจะไปกับมอเตอร์ไซด์ และได้ให้เงินไปโรงเรียนวันละ 20-50 บาท

สาเหตุการออกกลางคัน เด็กชายอับดุลเลาะและเด็กชายอับดุลเราะมาน ได้อาศัยอยู่กับแม่ ส่วนพ่อจะกลับมาที่บ้านบ้างเป็นบางครั้งแต่อยู่ไม่นาน เพราะต้องเดินทางไปสอนศาสนายังพื้นที่ต่างๆ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และประเทศมาเลเซีย ในประเทศมาเลเซียพ่อของเขาต้องรับผิดชอบดูแลปอเนาะ ซึ่งเปิดสอนท่องจำอัลกุรอาน (ตะฟิซ) และสอนกิตาบสำหรับมุสลิมะฮ์ บ่อยครั้งเมื่อพอกับแม่ต้องเดินทางไปพร้อมๆ กัน ทำให้ลูกๆ ต้องอยู่ตามลำพัง บ้านของเด็กชายอับดุลเลาะและเด็กชายอับดุลเราะมาน เป็นปอเนาะ และทหารเคยมาตั้งค่ายใกล้บริเวณปอเนาะที่เขาอาศัยอยู่ คนในพื้นที่จะรู้จักในนาม “ปอเนาะบาบอกาเซ็ง” แต่ก่อนเคยมีเด็กมาเรียนที่ปอเนาะแห่งนี้ หลังจากเกิดเหตุการณ์ที่มีคนร้ายขว้างระเบิดเข้าไปในปอเนาะ แต่ระเบิดไม่ทำงาน จนทำให้เกิดความหวาดกลัวและไม่มีเด็กมาเรียนที่ปอเนาะแห่งนี้อีกเลยจนถึงปัจจุบัน

สำหรับสาเหตุที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน เนื่องจากตอนที่อยู่ชั้น ม.2 แม่ได้สัญญากับลูกทั้งสองคนว่า หากสามารถสอบผ่านได้ จะซื้อโทรศัพท์ราคาแพงให้ และลูกทั้งสองก็สามารถสอบผ่านชั้น ม.3 ได้ และแม่ก็ได้ทำตามคำสัญญาโดยการซื้อโทรศัพท์ให้ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับลูกในการเรียนหนังสือ แต่เกิดเหตุการณ์มีคนขโมยโทรศัพท์และถูกจับได้ ซึ่งคนที่ขโมยคือเด็กชายสาอูดี เป็นนักเรียนที่ออกกลางคันเช่นเดียวกัน เด็กชายอับดุลเลาะและเด็กชายอับดุลเราะมาน ได้ทำร้ายเด็กชายสาอูดีที่ขโมยโทรศัพท์จนได้รับบาดเจ็บสาหัส และถูกแจ้งความดำเนินคดี แต่สามารถไกล่เกลี่ยกันได้โดยทางผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายจำนวนเงิน 15,000 บาท หลังจากเกิดเหตุการณ์ทำให้เด็กชายอับดุลเลาะและเด็กชายอับดุลเราะมาน ต้องไปให้ปากคำกับตำรวจเพื่อไกล่เกลี่ยเป็นระยะเวลาหลายวันจนต้องขาดเรียนบ่อย เมื่อขาดเรียนบ่อยครั้งจึงไม่อยากไปโรงเรียน และทางบ้านก็ไม่มีผู้ที่คอยกำชับให้ไปโรงเรียนด้วยเนื่องจากแม่ไม่อยู่บ้านในช่วงนั้นต้องขบถให้พ่อเพื่อไปสอนหนังสือในพื้นที่ต่างๆ เลยไม่มีเวลาให้กับลูก และเมื่อพ่อรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นก็ไม่อยากให้ลูกทั้งสองไปโรงเรียนด้วย

หลังจากออกจากโรงเรียนแล้วเด็กชายอับดุลเลาะ และเด็กชายอับดุลเราะมาน ก็อยู่บ้านเฉย ๆ จนกระทั่งพี่ชายที่อยู่ในอำเภอมายอ มาเยี่ยม เมื่อรู้ว่่าน้องชายไม่ได้ไปเรียนและอยู่บ้านเฉย ๆ ก็พาไปเรียนที่โรงเรียนปอเนาะในอำเภอสายบุรี แต่ทางโรงเรียนให้เอาหนังสือย้ายจากโรงเรียนเดิมมาด้วย แต่นักเรียนทั้งสองไม่ได้เอาไปให้ และเข้าเรียนทั้ง ๆ ที่ไม่มีหนังสือย้าย หลังจากที่อยู่ปอเนาะไม่นานก็หยุดเรียนกลับมาอยู่ที่

บ้านต่อ หลังจากนั้นพ่อก็พาเด็กทั้ง 2 คนนี้ ติดสอยห้อยตามไปสอนหนังสือในสถานที่ต่างๆ ในพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้และประเทศมาเลเซีย หากวันที่พ่อไม่ไป ก็จะช่วยแม่ทำงานที่บ้าน

ยาวา อายุ 46 ปี เพื่อนบ้านซึ่งอาศัยอยู่ตรงกันข้ามกับบ้านของเด็กชายอับดุลเลาะ และเด็กชายอับดุลเราะมาน ได้ให้ข้อมูลว่า “ครอบครัวนี้ไม่ค่อยไปมาหาสู่กับเพื่อนบ้าน แม่ของเขาจะอยู่แต่ในบ้านของตนเอง ไม่ค่อยได้ออกจากบริเวณบ้าน แม้แต่ซื้อกับข้าวบนรถก็ยังไม่เคยออกมา ถ้าออกจากบ้านก็จะไปไกลๆ จากหมู่บ้าน เช่น มาเลเซีย แต่ถ้าหากไปหาที่บ้านก็จะให้การต้อนรับและพูดคุยอย่างดี เมื่อใดที่ทางปอเนาะมีการจัดงาน โต๊ะครูจะไปประกาศที่มีสยิดให้ชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงมาร่วมงาน แต่ไม่มีใครเข้าร่วมงาน มีแต่ผู้เฒ่าผู้แก่ประมาณ 2-3 คนไปร่วมงานเท่านั้น เมื่อจัดงานเสร็จ เขาจะนำอาหารมาแจกให้กับตนและเพื่อนบ้านที่ไม่ได้ไปร่วมงานในวันนั้น ส่วนบุคคลภายนอกที่เขาเชิญมานั้น เป็นบุคคลที่มีตำแหน่งสูงๆ ทั้งในประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ซึ่งโต๊ะครูรู้จักเป็นการส่วนตัวและสามารถเข้าถึงได้ เช่น दाโต๊ะจากประเทศมาเลเซีย หน่วยงานราชการทหารและตำรวจ เป็นต้น ส่วนปัญหาของเด็กชายอับดุลเลาะและเด็กชายอับดุลเราะมานที่ออกกลางคันเพื่อนบ้านไม่ทราบข้อมูล เพียงแต่ได้สังเกตเห็นวัยรุ่นในหมู่บ้านชอบไปมาหาสู่กับเด็กสองคนนี้ในปอเนาะเป็นประจำ เสมือนว่าเป็นที่รวมตัวของวัยรุ่น”

อัสมะ อายุ 50 ปี เพื่อนบ้านซึ่งบ้านอยู่ห่างจากบ้านของเด็กชายอับดุลเลาะและเด็กชายอับดุลเราะมาน ประมาณ 30 เมตร ได้ให้ข้อมูลว่า “พ่อของเด็กชายอับดุลเลาะ และเด็กชายอับดุลเราะมาน ไม่ค่อยได้อยู่บ้านจะไปทำงานที่มาเลเซียและต่างจังหวัด บางครั้งก็ไปบ้านภรรยาที่จังหวัดนราธิวาส เพราะมีภรรยาหลายคน การดูแลเอาใจใส่ลูกจึงไม่เต็มที่ และบ่อยครั้งที่แม่ของเด็กชายอับดุลเลาะ และเด็กชายอับดุลเราะมาน ต้องออกไปช่วยงานกับพ่อของเขา จึงทิ้งลูกให้อยู่กันตามลำพัง พอตอนที่พ่อแม่ไม่อยู่บ้าน ลูกๆ ก็จะพาเพื่อนวัยรุ่นเข้าไปอยู่ในปอเนาะ ส่วนชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงก็ไม่มีใครไปมาหาสู่กับครอบครัวนี้”

จากกรณีศึกษาของเด็กชายอับดุลเลาะและเด็กชายอับดุลเราะมาน พบว่าสาเหตุที่ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน ได้แก่ สาเหตุจากการขาดความอบอุ่นจากครอบครัว พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ลูกและปัญหาการทะเลาะวิวาทกับเพื่อน

กรณีศึกษาที่ 4 เด็กหญิงนูริดา

สถานที่เกิด เกิดและเติบโตที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ครอบครัว เด็กหญิงนูริดา เป็นบุตรคนที่ 3 จากพี่น้องทั้งหมด 3 คน เป็นเด็กกำพร้า พ่อเสียชีวิตเมื่อตอนอายุ 6 เดือน อาศัยอยู่กับแม่ ซึ่งแม่มีโรคประจำตัว คือ โรคหอบ

ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นครอบครัวที่มีฐานะยากจนมาก ไม่มีแม้แต่กับข้าวที่จะกินในแต่ละวัน แม่มีรายได้จากการรับจ้างใส่ดินในถุงเพาะพันธุ์ไม้ รายได้ประมาณวันละ 70 บาท แต่รายได้ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพร่างกาย หากวันไหนอาการหอบกำเริบก็ไม่สามารถทำงานได้ ทำให้ไม่มีรายได้ในวันนั้น สภาพบ้านเป็นบ้านชั้นเดียวที่ได้จากการสนับสนุนวัสดุก่อสร้างจากโครงการของทหาร และชาวบ้านได้ร่วมกันสร้างบ้าน ขนาดบ้าน 4 x 4 เมตร โดยก่ออิฐขึ้นมาประมาณ 1 เมตร ผนังบ้านและหลังคาบ้านเป็นสังกะสี สภาพภายในบ้านสกปรก สิ่งของวางกระจัดกระจายไม่เป็นระเบียบ ไม่มีไฟฟ้าใช้ ต้องใช้ตะเกียงไฟ โดยใช้น้ำมันโซล่าเป็นเชื้อเพลิง หลังจากละหมาดอีชา ประมาณเวลา 20.00 น. ต้องรีบดับไฟ เพราะต้องการประหยัดเชื้อเพลิงให้สามารถใช้ได้หลายวันและไม่มีเงินจะซื้อน้ำมันเชื้อเพลิง

การศึกษา เด็กหญิงนูริดา ได้ออกกลางคันในระดับชั้น ป.3 ในปีการศึกษา 2559 และได้เรียนซ้ำชั้นในชั้น ป.3 เป็นเวลา 2 ปีเป็นเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ เรียนหนังสือไม่ค่อยรู้เรื่อง

สาเหตุการออกกลางคัน เด็กหญิงนูริดา อาศัยอยู่กับแม่และพี่ชาย ตอนที่คณะครูและผู้อำนวยการโรงเรียนได้ออกไปติดตามและเยี่ยมบ้านของนักเรียนที่ออกกลางคันเมื่อปีที่แล้ว ได้เห็นสภาพความอยู่ของเด็กหญิงนูริดาก่อนที่ทางฝ่ายทหารจะมีโครงการสร้างบ้านให้กับคนยากจนนั้น สภาพบ้านเก่าทรุดโทรมมาก

หลังคาเป็นสังกะสีเก่าคร่ำคร่าและมีรูรั่วจึงได้แต่นำเทปอลูมิเนียมมาปะรูรั่ว แต่ก็อยู่ได้ไม่นาน เวลาฝนตกครั้งใดไม่มีที่หลบซ่อนเลย ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูที่ไปในวันนั้นได้ปรึกษากันและบอกว่า ถ้าเด็กหญิงนูริดาไปโรงเรียนจะให้กับข้าว (แกง) ที่เหลือจากอาหารกลางวันให้กลับบ้านทุกวัน และจะให้เงินค่าขนมวันละ 10 บาท เพราะนักเรียนที่มีฐานะยากจน ช่วงแรกๆ คุณครูฝ่ายอาหารกลางวันก็ให้กับข้าว (แกง) กลับบ้านทุกวัน พร้อมทั้งเงินค่าขนม แต่นักเรียนต้องไปขอยืมจากครูทุกวัน พอนานๆ เข้าคุณครูก็ไม่ได้ให้กับข้าว (แกง) ส่วนเงินค่าขนมนักเรียนก็รู้สึกอับอายที่จะไปขอ จึงเป็นเหตุให้นักเรียนเริ่มขาดเรียน เมื่อวันไหนไม่ได้ไปโรงเรียนก็จะเก็บขยะพลาสติกขาย เพื่อเอาเงินมาซื้อขนม ส่วนแม่ก็อยากให้ลูกของเขาเรียนหนังสือ แต่เด็กหญิงนูริดาไม่ยอมไปโรงเรียนประคบกับเขาเองเคยขำขันมาแล้ว และตัวโตกว่าเพื่อนในห้องเรียนอีกด้วย หลังจากออกจากโรงเรียน เด็กหญิงนูริดาได้ช่วยแม่ทำงานและเก็บขยะพลาสติกขาย ได้เงินครั้งละ 20 บาท ไว้เป็นค่าขนมจึงมีความรู้สึกสนุกที่หาเงินได้ไม่ต้องไปขอยืมจากใคร

ก๊อเดาะห์ อายุ 58 ปี เพื่อนบ้านได้ให้ข้อมูลว่า “ได้ให้ความช่วยเหลือบ่อยครั้ง และจะคอยตักเตือนให้การดูแลเสมอ ส่วนชาวบ้านคนอื่นๆ จะให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวนี้ตลอด เนื่องจากมีฐานะยากจน แต่ไม่เคยขอทานและขอความช่วยเหลือจากชาวบ้าน ส่วนพี่ชายของเด็กหญิงนูริดาตอนนี้อยู่ในคุกแล้วประมาณหนึ่งเดือนเพราะเพื่อนชวนไปตีมน้ำกระท่อมหิมที่บ้านและตำรวจมาล้อมจับ เพื่อนคนอื่นหนีทันทั้งหมด ยกเว้นพี่ชายของเด็กหญิงนูริดาที่หนีไม่ทันจึงถูกจับ ตอนที่พี่ชายยังอยู่ก็ไม่ค่อยได้ช่วยแม่ทำงาน ส่วนแม่ของเด็กหญิงนูริดาจะมาเที่ยวที่บ้านเป็นประจำ ช่วงเย็นเด็กหญิงนูริดาจะมาเรียนอัลกุรอานที่บ้านของตน ก็พอเรียนได้ แต่กว่าจะมาเรียนต้องตะโกนเรียกให้มาเรียนได้แล้ว เพราะบ้านเขาอยู่ข้างหลังบ้านของตน เมื่อเรียกก็จะได้ยิน เด็กหญิงนูริดาเป็นเด็กเอาแต่ใจตัวเอง เป็นเด็กเกียจไม่คอยพูดไม่ค่อยจากับคนอื่น ชอบสวมเสื้อสายเดี่ยว อารมณ์ของเด็กคนนี้อ้าวแล้วเหมือนจิตไม่ค่อยปกติสักเท่าไร ชอบร้องเพลงและเต้น ส่วนในวันเสาร์และวันอาทิตย์ไม่ได้ไปเรียนตาดึกา ส่วนที่ดินนั้นแม่ของนูริดาได้รับส่วนแบ่งมรดกจากสามีที่เสียชีวิตแต่ไม่มากเป็นสวนยาง อยู่ที่บ้านเอกรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส แต่ไม่ค่อยได้เงินค่าจ้างสักเท่าไร เนื่องจากน้องชายของแม่เด็กหญิงนูริดาเป็นคนไปรับเงินจากลูกจ้างที่กรีดยางแต่ไม่ได้ให้กับแม่เด็กหญิงนูริดา เนื่องจากแม่ของเธอเป็นคนชื่อ ไม่ค่อยฉลาดเท่าไร ถ้าไม่ให้ก็ไม่เป็นไร แต่เมื่อได้รับเงิน ก็จะเอาเงินนั้นไปเที่ยวเตร่และสูบบุหรี่ ไม่รู้จักการใช้จ่ายให้อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์ เรื่องบ้านที่ทหารจะให้งบประมาณมาสร้างนั้น ตนนี้แหละ ที่เป็นตัวตั้งตัวตี เนื่องจากวันนั้นเป็นวันประชุมชาวบ้าน ซึ่งตนได้เข้าไปประชุมด้วย และที่ประชุมได้มีการสำรวจข้อมูลคนที่ยากจนในหมู่บ้านเพื่อจะสร้างบ้านและซ่อมแซมบ้านให้ ซึ่งตนได้ไปดูรายชื่อคนที่ยากจนในหมู่บ้านปรากฏว่าไม่มีรายชื่อของแม่เด็กหญิงนูริดา ตนจึงได้สอบถามว่าทำไมไม่มีรายชื่อในการสำรวจข้อมูล ทั้งๆ ที่เขาเป็นคนยากจน ตนก็พูดเสียงดังด้วยอารมณ์โมโห คนอื่นที่ไม่ได้อยู่ใกล้บ้านเขาไม่รู้หรือว่าเขาลำบากยากแค้นแค่ไหน จึงได้สอบถามผู้ที่รับผิดชอบและเขาก็ได้บอกว่ารายชื่อตกหล่น และได้เพิ่มชื่อในครั้งนั้นทันที ตนได้พยายามกำชับว่าครอบครัวของเขายากจนมากๆ ถ้าไม่เชื่อเขาจะพาไปให้ดูสภาพบ้าน และสุดท้ายก็ได้บ้านใหม่ที่ได้รับเงินสนับสนุนจากทหารและประชาชนร่วมกันสร้างให้ ซึ่งเป็นบ้านที่อยู่ปัจจุบัน”

อามานี อายุ 38 ปี เพื่อนบ้านได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “ตนกับแม่นูริดาไม่ค่อยได้พูดจากัน โกรธกันก็ว่าได้ เพราะเหตุการณ์ครั้งหนึ่งที่พี่ของนูริดากลับมาที่บ้านมาเยี่ยมแม่ที่ป่วย ตนก็ได้ไปดูก็เห็นว่าพี่นูริดาไม่ยอมหุงหาอาหารแม้แต่เล่นโทรศัพท์ ในขณะที่แม่กินนอนขมอยู่ ตนก็เข้าไปตบตาก็เกิดทะเลาะกัน แม่นูริดา ก็โกรธที่ตนไปตบตาก็ลูกของเขา เข้ามาชวนตบตีกัน จนถึงตอนนี้ก็ไม่ได้คืนดีกัน ซึ่งตนเองนั้นก็สงสารครอบครัวนี้ บ่อยครั้งที่ให้เงินกับนูริดา และบ้านที่ตนอยู่นี้ก็เป็นบ้านของน้องชายแม่นูริดาทำงานอยู่ที่หาดใหญ่ กลับมานานๆ ครั้ง ก็จะหอบหิ้วข้าวสาร ขนมและผลไม้กลับมาฝากนูริดาเสมอ และกลับไปเอาเงินค่าจ้างของแม่นูริดาที่บ้านเอกรือเสาะ มาให้ด้วยแต่เงินไม่มากเพราะต้องแบ่งครึ่งกับคนกรีดยาง ตนเอ็นดูนูริดาเสมอ เย็นๆ นูริดาจะมาเล่นกับลูกของตนที่บ้านประจำ แต่กับแม่เท่านั้นที่ตนไม่พูดจาด้วย ส่วนเรื่องการเรียนนั้นใช้ให้ไปเรียนเท่าไรก็ไม่ยอมไปเลย อาจจะเป็นเพราะเรียนไม่ได้ด้วยและชอบตามแม่ไปไหนมาไหนตลอด”

จากกรณีศึกษาของเด็กหญิงนุรีดา พบว่าสาเหตุที่ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน คือ ปัญหาด้านการเรียนอันเกิดจากความบกพร่องทางการเรียนรู้และความยากจน

กรณีศึกษาที่ 5 เด็กหญิงรอซียะห์

สถานที่เกิด เกิดและเติบโตที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ครอบครัว เด็กหญิงรอซียะห์ มีพี่น้องร่วมพ่อ 8 คน และเป็นลูกคนเดียวของพ่อกับแม่ เพราะแม่เป็นภรรยาคนที่ 2 รอซียะห์อาศัยอยู่กับแม่ ตอนที่แม่คลอดเด็กหญิงรอซียะห์ ได้ประมาณ 56 วัน สามีกก็หย่าขาดและไม่ได้กลับมาดูแลลูกเลย ภาระทั้งหมดจึงตกเป็นของแม่คนเดียวตั้งแต่นั้นมา ปัจจุบันพ่อของเด็กหญิงรอซียะห์ได้เสียชีวิตแล้วประมาณ 50 วัน

ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นครอบครัวที่มีฐานะยากจนมาก กินข้าววันละ 1 มื้อ ตอนนั้นหุงข้าวทำกับข้าวด้วยถ่าน แต่ก่อนหน้านี้มีแก๊สปิกนิกที่ครูโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ช่วยหาทุนแม่หามาซื้อให้ ราคา 1,000 บาท แต่แม่ของรอซียะห์ ก็ได้ขายไปแล้ว ส่วนสภาพบ้านเป็นบ้านชั้นเดียวที่ได้จากการสนับสนุนวัสดุก่อสร้างจากโครงการของทหารและชาวบ้านได้ร่วมกันสร้างบ้าน ขนาดบ้าน 3 x 3 เมตร มีพื้นที่บ้านจำกัดเท่ากับตัวบ้าน แม่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ส่วนใหญ่มาจากการรับจ้างใส่ดินในถุงเพาะพันธุ์ไม้ รายได้ประมาณวันละ 80 บาท ช่วงทำนาก็จะรับจ้างถอนต้นกล้า มัดละ 10 บาท แต่รายได้ก็ไม่แน่นอน ในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ไปบ้านของเด็กชายอาหมิน ซึ่งอยู่ใกล้กับบ้านของเด็กหญิงรอซียะห์ แม่ของเด็กชายอาหมิน ได้ให้ข้อมูลว่า “แม่ของรอซียะห์ มักจะนำเอาสิ่งของที่ผู้บริจาคให้ไปขายในราคาถูก ๆ เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว เช่น ถุงยังชีพที่มีผู้บริจาคมานำมาให้ช่วงน้ำท่วมก็นำไปขายในราคา 50 บาท รวมทั้งถังแก๊สปิกนิกก็นำไปขายเช่นเดียวกันในราคา 500 บาท เป็นต้น” ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูประจำชั้นของเด็กหญิงรอซียะห์ ได้ยืนยันตรงกันว่าสิ่งของที่ครูได้บริจาคให้ก็นำไปขายเช่นเดียวกัน

การศึกษา เด็กหญิงรอซียะห์ ได้ออกกลางคันในระดับชั้น ป.3 เป็นคนที่อ่านออกเขียนได้ ผลการเรียนอยู่ระดับปานกลาง ออกกลางคันในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เป็นต้นมา

สาเหตุการออกกลางคัน เด็กหญิงรอซียะห์ มีนิสัยเรียบร้อย เงียบ ไม่ค่อยพูดไม่ค่อยจา แม่ได้บอกกับผู้วิจัยว่า เด็กหญิงรอซียะห์ อยากได้จักรยานคันใหม่ประกอบกับช่วงนั้นพ่อได้เสียชีวิต ญาติทางฝ่ายพ่อได้มารับตัวให้ไปเยี่ยมศพของพ่อ ทำให้ต้องขาดเรียนหลายวัน พอกลับมาจากเยี่ยมศพของพ่อก็ไม่อยากไปโรงเรียนอีกเลย เนื่องจากขาดเรียนหลายวัน แม่ก็พยายามบอกกับลูกให้ไปเรียน แต่บอกอย่างไรลูกก็ไม่อยากไปเรียนอีกเลย ผู้วิจัยพยายามโน้มน้าวให้ไปเรียนหนังสือ แต่ดูท่าทีแล้วไม่อยากจะไปเลย แต่สำหรับการเรียนตาติกาในวันเสาร์และวันอาทิตย์ก็ไปเรียนตามปกติ ส่วนในเวลากลางคืนก็ไปเรียนอัลกุรอานที่มีสยิดทุกคืน

เจ๊ะเลาะ อายุ 64 ปี เพื่อนบ้านได้ให้ข้อมูลว่า “แม่ของรอซียะห์ เป็นคนตรงและไม่ค่อยฉลาด มีฐานะยากจนมาก บ้านที่อาศัยอยู่ก็เป็นบ้านที่หน่วยทหารสร้างให้ และทำงานรับจ้างใส่ดินในถุงเพาะพันธุ์ไม้ ได้เงินวันละประมาณ 80 บาท หรือตามแต่จะมีใครจ้าง เมื่อถึงหน้าทำนาก็จะไปรับจ้างถอนต้นกล้า มัดละ 10 บาท และเมื่อข้าวสุกก็จะรับจ้างเกี่ยวข้าวเลียงละ 15 บาท ก็ใช้ชีวิตเพื่อความอยู่รอดไปวันๆ และไม่เห็นความสำคัญของการเรียนของลูกเท่าไรนัก เพราะแม่ก็ไม่ได้เรียนหนังสือจึงยอมไม่เห็นความสำคัญ ลูกจะขาดเรียนก็ขาดไปใช้ให้ไปหลาย ๆ ครั้งเมื่อลูกไม่ไปก็ปล่อยวาง และเขาก็ดูแลลูกเพียงคนเดียวด้วย ไม่มีพ่อ เพราะหย่าขาดกันและมาเสียชีวิตไม่กี่วันนี้ด้วย เท่าที่ดู ถ้าเขาเอาของที่คนบริจาคให้ มากินมาใช้ในครอบครัว ไม่ขาย จะดีกว่า แต่กลับกันเมื่อได้รับของบริจาค มักจะนำไปขายในราคาถูก โดยไม่สนใจว่าสิ่งนั้นจะมีราคาเท่าไร และนำไปซื้อข้าวซื้อขนมในตอนเช้าจนกินไม่หมดและต้องทิ้ง”

ฮายา อายุ 27 ปี เคยทำงานบัณฑิตอาสา และปัจจุบันได้เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้ให้ข้อมูลว่า “สาเหตุที่รอซียะห์ออกกลางคันตนว่าน่าจะเกิดจากแม่ของรอซียะห์ อายุครูที่เคยให้ความช่วยเหลือเขา เนื่องจากมีครูที่โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ได้ให้ความช่วยเหลือโดยการหาทุนแม่หามาให้ จำนวน 10,000 บาท และได้ซื้อ

แก๊สปิกนิกในราคา 1,000 บาท เมื่อได้แก๊สปิกนิกมาแล้วก็นำไปขายให้กับตน ซึ่งที่ตนรับซื้อไว้เพราะไม่อยากให้ไปขายที่อื่นหรือที่ไกลๆ ทั้งๆ ที่ตนไม่ได้มีความต้องการ เมื่อซื้อแล้วก็วางไว้เฉยๆ และเมื่อครูคนดังกล่าวรู้ว่าขายแก๊สไปแล้วก็ได้ตามหาว่าขายให้ใคร ซึ่งเจอกับตนพอดี ก็บอกว่าแก๊สอยู่ที่นี้ ซึ่งตอนแรกขาย 500 บาท แต่ก็ยังมาขอเงินอีก รวมเป็น 700 บาท ครูคนนั้นก็ไถ่คืน เมื่อแม่รอซียะห์รู้ว่าครูเขามาเอาแก๊สแล้วก็อายมากไม่อยากเจอหน้าครูคนนั้นอีก ประกอบกับลูกของเขาไม่อยากไปโรงเรียนด้วยก็ประจวบเหมาะกันพอดี การช่วยเหลือกันทุกคนในบ้านของตนได้ให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ ตอนที่ตนเป็นบัณฑิตอาสา ก็ได้ไปขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่ตนรู้จักเพื่อขอให้ความช่วยเหลือครอบครัวนี้ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของเครื่องใช้ อาหารแห้ง แต่เมื่อได้มาแล้ว ก็จะนำไปขายในราคาถูกๆ ซึ่งตนก็ไม่ค่อยเห็นด้วย แต่ก็คิดเสมอว่าเขาเป็นคนตรง คิดอะไรไม่ค่อยเป็น ขอให้วันนี้มีเงินใช้ก็พอ พรุ่งนี้ค่อยคิดใหม่ว่าจะหาเงินได้อย่างไร ส่วนไฟฟ้าที่ซื้ออยู่เพื่อนบ้านก็ให้ใช้ฟรีโดยไม่คิดเงิน โดยส่วนใหญ่แล้วเพื่อนบ้านจะให้ความช่วยเหลือเขา ต่างจากญาติของเขาเองที่ไม่ค่อยสนใจและไม่ให้ความช่วยเหลือ มีแต่จะซ้ำเติมในสิ่งที่เขาเป็นอยู่ ส่วนเรื่องการเรียนของรอซียะห์ ตนและคนในครอบครัวก็ได้พยายามกำชับและบอกกล่าวตักเตือนให้ไปโรงเรียนทุกวัน แต่ไม่เกิดผล เวลาคนว่ากล่าวอะไรแม่ของรอซียะห์ ก็จะรับฟังและไม่โต้เถียงอะไร แต่ไม่นำไปปฏิบัติเลย ส่วนตัวรอซียะห์เองเป็นเด็กที่อยากได้อะไรก็ต้องได้ ไม่คิดถึงความลำบากของแม่เลย”

จากกรณีศึกษาของเด็กหญิงรอซียะห์ พบว่าสาเหตุที่ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน ได้แก่ สาเหตุจากความยากจนและขาดความอบอุ่นจากครอบครัว

กรณีศึกษาที่ 6 เด็กหญิงมาลาตี

สถานที่เกิด เกิดและเติบโตที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ครอบครัว เด็กหญิงมาลาตี เป็นบุตรคนที่ 3 จากพี่น้องทั้งหมด 7 คน ชาย 3 คนและหญิง 4 คน พี่ชายทั้งสองคน ได้ออกจากโรงเรียนกลางคันเช่นเดียวกัน ซึ่งพี่ชายคนโตได้ออกจากโรงเรียนบ้านกายูแซะ ชั้น ป.2 ปัจจุบันได้ทำงานรับจ้างแบกของในตัวเมืองยะลา ส่วนพี่ชายคนที่สองได้แต่งงานแล้ว เมื่อสมัยเรียนก็ได้ออกกลางคันในระดับชั้น ป.4 ส่วนเด็กหญิงมาลาตีได้มาเรียนต่อชั้น ม.1 ในโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก หลังจากที่ย้ายมาเรียนชั้น ป.6 ที่โรงเรียนบ้านกายูแซะซึ่งอยู่ห่างจากโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ประมาณ 1.5 กิโลเมตร น้องๆ ของเด็กหญิงมาลาตี อีก 3 คนก็เรียนอยู่ที่โรงเรียนบ้านกายูแซะ ส่วนน้องสุดท้องยังไม่ได้เข้าเรียนเด็กหญิงมาลาตีจะเป็นผู้เลี้ยงน้องช่วงเวลาที่พ่อและแม่ไปทำงานกรีดยาง บ้านของเด็กหญิงมาลาตีเป็นบ้านตึกชั้นเดียว มีสภาพเก่ามาก ขนาดบ้าน 4 x 12 เมตร ภายในบ้าน สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ วางไม่เป็นระเบียบ เสื้อผ้าที่ใช้แล้ววางซ้อนทับกันหลายชั้นพัดไวน้ำเชือกข้างผนังบ้าน มีเครื่องใช้ไฟฟ้าเก่า ๆ เช่น พัดลม โทรทัศน์ แต่ยังใช้ได้

ฐานะทางเศรษฐกิจ ครอบครัวของเด็กหญิงมาลาตีมีฐานะยากจน พ่อและแม่รับจ้างกรีดยางรายได้จากการกรีดยางวันละ 70 บาท หลังจากกรีดยางก็จะทำการเกษตร ปลูกพืชต่างๆ เอาไว้ขาย เช่น พักทอง ข้าวโพด และทำนา ชาวบ้านเล่าว่าพ่อของเด็กหญิงมาลาตีเป็นคนขยันทำงาน เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวจนสามารถซื้อรถยนต์คันเก่าๆไว้บรรทุกพืชผลที่ปลูกไว้ไปขาย แต่รถยนต์ก็ยังต้องผ่อนกับบริษัทไฟแนนซ์ และเวลาไปโรงเรียนพ่อจะให้เงินกับลูกๆ ไม่เกินคนละ 10 บาท

การศึกษา เด็กหญิงมาลาตีได้ออกกลางคันในระดับชั้น ม.1 หลังจากที่มาสมัครเรียนที่โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก และได้เรียนประมาณ 1 สัปดาห์ คุณครูประจำชั้นเล่าว่า “หลังจากที่รับเงินค่าเครื่องแบบนักเรียนและมาเรียนประมาณ 1 สัปดาห์ ก็ไม่มาเรียนอีกเลย” ส่วนพ่อเล่าถึงการเรียนของลูกว่า “ตอนเรียนอยู่ที่โรงเรียนบ้านกายูแซะ มีผลการเรียนอยู่ระดับปานกลาง ถือว่าเรียนใช้ได้ทีเดียว” บ้านของเด็กหญิงมาลาตีห่างจากโรงเรียนประมาณ 3 กิโลเมตร การเดินทางมาโรงเรียนต้องให้พ่อมาส่งกับมอเตอร์ไซด์ ถนนหนทางถึงแม้จะเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กแต่ค่อนข้างเปลี่ยวและบางช่วงรอยต่อระหว่างถนนยังมีดินโคลนโดยเฉพาะหน้าฝน และเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กแต่ค่อนข้างเปลี่ยวและบางช่วงรอยต่อระหว่างถนนยังมีดินโคลนโดยเฉพาะหน้าฝน และ

ทางเข้าบ้านต้องเลียบคลองชลประทานประมาณ 200 เมตร พ่อบอกว่า “ตนเองต้องกรีดยางกว่าจะเสร็จก็สาย บางวันก็ส่งลูกไปเรียนไม่ทันเวลา”

สาเหตุการออกกลางคัน จากที่ผู้วิจัยได้สอบถามจากเพื่อนนักเรียนได้พูดตรงกันว่า “เด็กหญิงมาลาตีอยากได้พจนานุกรมแต่พ่อไม่มีเงินซื้อให้ก็เลยไม่อยากไปโรงเรียน” และสอดคล้องกับพ่อของเด็กหญิงมาลาตีที่ให้ข้อมูลว่า “ครูให้ซื้อพจนานุกรม แต่ตนบอกลูกว่าให้ไปยืมของญาติที่เรียนจบแล้ว มาใช้ก่อน แต่ญาติไม่ให้ ทำให้เด็กหญิงมาลาตีไม่มีพจนานุกรม จึงเป็นเหตุให้เขาไม่อยากไปโรงเรียน ส่วนชุดเครื่องแบบเนตรนารี ก็ได้ยืมของญาติมาใช้เหมือนกัน” พ่อแม่ก็พยายามบอกให้ลูกไปโรงเรียนก็ไม่ยอมไปอีกเลย แต่จากการสังเกตของผู้วิจัยเห็นว่าพ่อแม่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเรียนของลูกมากนัก ส่วนใหญ่แล้วจะใช้ชีวิตอยู่กับการทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ จากการสัมภาษณ์ฉบับ เพื่อนบ้านและเป็นญาติฝ่ายสามี ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “หลังจากกรีดยางพ่อของเด็กหญิงมาลาตีจะเข้าไปทำงานในไร่อลอด พื้นที่ในการทำไร่ไม่ใช้ของเขาเอง แต่เป็นของคนอื่น โดยทุนที่ใช้ในการทำเกษตรก็จะยืมของเพื่อนบ้าน หากช่วงไหนที่สภาพอากาศไม่ดี มีน้ำท่วม ไม่มีผลผลิตไว้ขาย ก็จะต้องติดหนี้ ซึ่งเหมือนกับปีที่ไม่ได้ผลผลิตเนื่องจากน้ำท่วมทำให้ต้องติดหนี้ค่าเมล็ดพันธุ์พืชจำนวน 2,000 บาท แต่หากช่วงไหนสภาพอากาศดีจะได้ผลผลิตมาก จะนำผลผลิตไปขายให้กับพ่อค้าคนกลางที่อยู่ในหมู่บ้านคอยรับซื้อผลผลิตของเขาเป็นประจำ” สำหรับการช่วยเหลือจากทางมัสยิดจะให้ซากาตเป็นประจำทุกปีๆละครั้ง ส่วนใหญ่จะให้ป็นข้าวสาร มีบางครั้งก็ให้เป็นเงิน เพราะเป็นคนยากจนมีสิทธิรับซากาตได้

ไชนับ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “พ่อแม่ทำงานหนักไม่มีเวลาที่จะส่งลูกไปโรงเรียน เพราะต้องไปกรีดยางไกลบ้านและปลูกพืช เช่น แตงโม พริก ข้าวโพด ฝักทอง แตงกวา เป็นต้น ครอบครัวมีฐานะยากจน แต่น้องของมาลาตี กำลังเรียนอยู่ชั้น ป.3 โรงเรียนบ้านกาญจนา เป็นเด็กขยันเรียนขนาดไม่มีเงินก็ยังไปเรียนหนังสือ ก่อนหน้านี้มาลาตีก็เคยไปเรียนปอเนาะมาแล้ว แต่เรียนไม่ถึงปีก็ออกมาอยู่บ้าน หลังจากนั้นก็ได้ไปสมัครต่อที่โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก หลังจากออกจากโรงเรียนก็ช่วยเหลือน้อง มาลาตีซึ่งก็เรียนด้วยจึงไม่ค่อยอยากไปโรงเรียนสักเท่าไร”

อิมามเจ๊ะเต ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า “เด็กคนนี้อะไรก็ไม่อยากจะทำ พ่อของเขาเคยส่งไปเรียนปอเนาะแล้วก็ออกมาอยู่บ้าน และเมื่อปีการศึกษาใหม่ได้ก็ไปสมัครเรียนที่โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ที่ออกกลางคันเป็นที่พฤติกรรมของเด็ก คือไม่อยากเรียน ส่วนพ่อแม่ถ้าลูกอยากเรียนก็พร้อมที่จะส่งเสริมให้เรียน และอีกอย่างพ่อแม่ของเด็กก็ไม่ค่อยมีการศึกษา พี่ๆ ก็เรียนไม่จบและออกกลางคันเหมือนกัน ถ้าหากพ่อแม่ตระหนักในเรื่องของการศึกษาให้กับลูกเป็นสิ่งที่ดี พ่อแม่ของมาลาตี ไม่ได้เรียนหนังสือ เลยไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา และลูกก็ไม่ได้รับการปลูกฝังให้เรียนหนังสือ ให้เห็นอนาคตของตนเอง ถ้าไม่อยากเรียน ก็ทำงาน ส่วนหนึ่งก็มาจากพฤติกรรมของเด็กคนนี้ซึ่งก็เรียน อยากเสนอให้ทางโรงเรียนให้ทุนกับเด็กนักเรียนที่ยากจน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับเด็กอยากจะทำเรียนและออกเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อให้รู้ถึงปัญหาที่แท้จริง”

จากกรณีศึกษาของเด็กหญิงมาลาตี พบว่าสาเหตุที่ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันคือสาเหตุทางครอบครัวเนื่องจากความยากจน พ่อกับแม่ต้องออกไปทำงานทั้งสองคน จึงทำให้ไม่มีเวลาดูแลลูกๆ ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเรียนของลูก และสภาพแวดล้อมที่พี่ชายทั้งสองได้ออกจากโรงเรียนกลางคัน อาจเป็นสาเหตุให้มาลาตีต้องออกจากโรงเรียน

กรณีศึกษาที่ 7 เด็กชายอาหมิน

สถานที่เกิด เกิดและเติบโตที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ครอบครัว เป็นครอบครัวที่มีความสมบูรณ์อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา มีพี่น้องทั้งหมด 6 คน เสียชีวิต 1 คน เนื่องจากมีภาวะโลหิตจาง นักเรียนเป็นลูกคนที่ 3 สำหรับลูกสุดท้องพึ่งอายุ 1 เดือน

ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นครอบครัวที่มีฐานะยากจน พ่อและแม่มีอาชีพกรีดยางและเลี้ยงแพะ มีรายได้พอเลี้ยงครอบครัวประมาณวันละ 200-300 บาท พ่ออายุ 60 ปี และแม่อายุ 42 ปี ลูกส่วนมากจะเป็นโรค

โลหิตจาง มีภาวะซีดอย่างเห็นได้ชัด ส่วนสภาพบ้านเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว ยกพื้น และได้ต่อเติมห้องครัวด้วยพื้นพื้นซีเมนต์ สภาพเก่า ผนังบ้านเป็นสังกะสี

การศึกษา เด็กชายอาหมิน ได้ออกกลางคันในระดับชั้น ป.3 ในปีการศึกษา 2559 เป็นเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ และเรียนซ้ำชั้น 4 ปี ปัจจุบันอายุ 13 ปี พี่ชายคนโตกำลังเรียนอยู่ที่ปอเนาะ ส่วนน้องๆ ก็ยังเรียนที่โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก

สาเหตุการออกกลางคัน พ่อกับแม่ได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า สาเหตุที่ไม่ไปโรงเรียนเนื่องจากลูกชอบนอนตื่นสายประมาณเวลา 08.30 น.- 09.00 น.ทุกวัน เพราะชอบเที่ยวกลางคืน กลับบ้านดึกๆ บางวันก็ไม่ได้กลับมานอนที่บ้าน จะไปรวมกลุ่มกับเพื่อนที่บ้านข้างซอยมรด บางวันก็ไปโรงเรียนถึงแม้จะไปสาย แต่เวลาเรียนหนังสือก็จะหลับในห้อง บางครั้งก็ไม่เข้าห้องเรียนจะเดินไปเดินมานอกห้องเรียน พอออกจากโรงเรียนก็อยู่บ้านเฉยๆ ไม่ได้ช่วยพ่อแม่ทำงาน พ่อแม่ก็ได้ชักชวนให้ไปช่วยงานบ้าง แต่ก็ไม่เคยได้ช่วยงาน เพราะเกียจคร้าน วันๆ จะออกไปเที่ยวเตร่กับเพื่อนตั้งแต่ช่วงกลางวัน พอตกค่ำก็กลับบ้าน แล้วก็ออกไปเที่ยวต่อจนดึก

อาญา อายุ 27 ปี เพื่อนบ้านได้ให้ข้อมูลว่า “พ่อกับแม่ได้กำชับให้ไปโรงเรียน หลังจากกลับจากทำงานกรีดยาง ก็กลับมาดูลูกหากลูกยังไม่ไปโรงเรียนก็จะกำชับและไล่ตีให้ไปโรงเรียนซึ่งตนเห็นประจำ พ่อกับแม่ก็พยายามเพื่อให้ลูกไปโรงเรียน แต่ลูกไม่ยอมไปโรงเรียน อีกอย่างหนึ่งเด็กชายอาหมิน เรียนไม่ค่อยได้ และมีร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง เป็นโรคชืดกันทั้งบ้าน มีพี่ของอาหมินที่เสียชีวิตเพราะโรคนี้นมาแล้ว 1 คน ส่วนเพื่อนบ้านที่เห็นก็พยายามบอกกล่าวและตักเตือนอาหมินให้ไปโรงเรียนและเรียนหนังสือ บ้านแถวนี้ติดกันหมด เลยได้รู้ว่าใครทำอะไร เขาก็รับฟังแต่ก็เฉยๆ และเดี๋ยวนี้อาหมินจะตามเพื่อนวัยรุ่น เขาใช้ให้ทำอะไรก็ทำ ส่วนใหญ่จะส่อไปในทางที่ไม่ดี น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด”

อัสมะ อายุ 50 ปี เพื่อนบ้านได้ให้ข้อมูลว่า “เด็กชายอาหมินคบเพื่อนที่ไม่เรียนหนังสือและโตกว่าวัยของเขา จะอยู่รวมกลุ่มกันจึงทำให้เด็กชายอาหมินไม่ไปโรงเรียนแม้ว่าพ่อกับแม่จะคอยกำชับให้ไปโรงเรียนก็ตามตนก็เครียดไม่แพ้กันเพราะลูกตนก็อยู่ในกลุ่มที่อาหมินเป็นเพื่อนด้วย ส่วนใหญ่กลุ่มนี้จะกลับบ้านเที่ยงคืน ไปรวมตัวกัน พูดคุยกัน เล่นโทรศัพท์ ตนเองก็ไม่หลับไม่นอนรอลูกกลับมาจึงปิดประตูบ้านนอน แต่เท่าที่ดูแล้วเด็กคนนี้น่าจะไม่กลับไปเรียนแล้วเพราะอายุมากกว่าเพื่อนในห้องและโตกว่าคนอื่น เขาคงอายและเรียนไม่เก่งด้วย”

จากกรณีศึกษาของเด็กชายอาหมิน พบว่า ครู ผู้ปกครองและเพื่อนบ้านได้ให้ข้อมูลที่ตรงกันถึงสาเหตุที่ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน คือ ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาด้านสุขภาพและพฤติกรรมการคบเพื่อน

กรณีศึกษาที่ 8 เด็กชายซุลฟาน

สถานที่เกิด เกิดและเติบโตที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ครอบครัว เป็นครอบครัวแตกแยก พ่อแม่หย่าร้างในขณะที่เด็กชายซุลฟานอายุ 8 เดือน แม่แต่งงานใหม่ได้ลูก 3 คน ส่วนพ่อย้ายกลับไปอยู่ที่อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี และแต่งงานใหม่เช่นกันมีลูกอีก 2 คน เด็กชายซุลฟาน ได้อาศัยอยู่กับยายตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ยายจะเป็นผู้อุปการะดูแลตั้งแต่แบเบาะ ปัจจุบันยายอายุ 62 ปีและมีโรคประจำตัว คือ โรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง หูไม่ค่อยได้ยินต้องตะโกนจึงจะได้ยิน เด็กชายซุลฟาน มีพี่น้องต่างบิดาอีก 3 คน และต่างมารดาอีก 2 คน ปัจจุบันยายต้องเลี้ยงดูหลานอีก 2 คน ซึ่งเป็นน้องต่างบิดาของเด็กชายซุลฟานที่แม่พามาทิ้งไว้ให้ยายเลี้ยง ยายบอกว่าแม่ของเด็กชายซุลฟานให้เลี้ยงดูหลานอย่างเดียวจริงๆ เงินค่าขนมต่าง ๆ ไม่เคยให้ ยายก็นำเงินผู้สูงอายุที่ได้รับเดือนละ 600 บาทและเงินที่ลูกๆ ให้อีกเล็กน้อยมาเลี้ยงดูหลาน

ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นครอบครัวที่มีฐานะยากจนมาก ยายไม่มีรายได้อื่น มีแต่เงินผู้สูงอายุที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้เดือนละ 600 บาท และเงินที่ลูก ๆ ให้อีกเล็กน้อย ยายมีลูกทั้งหมด 7 คน ต่างแยกย้ายกันไปมีครอบครัว ส่วนแม่ของเด็กชายซุลฟานก็ไปทำงานที่มาเลเซีย ส่วนสภาพบ้านเป็นบ้านชั้น

เดียวสภาพเก่ามาก ผนังบ้านเป็นสังกะสี ยกพื้นสูง บันไดชำรุดทรมโทรมโยกเยกและผูกพันบางส่วนเวลาขึ้นบันได ต้องขึ้นอย่างระมัดระวังไม่อย่างนั้นอาจจะพลัดตกลงมาได้ ใต้ถุนบ้านสภาพขึ้นและ เสื่อผ้าตากไว้เรียงราย

การศึกษา เด็กชายซุลฟาน ได้ออกกลางคันในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ซึ่งการเข้าเรียนในชั้นอนุบาลนั้นอายุเกินเกณฑ์แล้ว ทำให้ในชั้นเรียนนั้นเด็กชายซุลฟานจะตัวโตกว่าเพื่อน ทำให้เขารู้สึกไม่อยากเรียนหนังสือ เพราะอายุเพื่อน ๆ ที่ตัวโต และเสียงแตกแล้ว ในขณะที่เพื่อนในชั้นเรียนตัวเล็กๆ ก่อนหน้าที่จะออกกลางคัน เขาขาดเรียนอยู่บ่อยครั้ง ผู้วิจัยเคยไปเยี่ยมบ้านเมื่อคราวนั้นก็ได้คำตอบว่าไม่มีเงินไปโรงเรียน อีกทั้งระยะทางไปโรงเรียนก็ห่างไกลโดยประมาณ 1,500 เมตร ที่บ้านเขามีมอเตอร์ไซด์คันเก่า ๆ อยู่แต่ไม่มีเงินเติมน้ำมัน จึงไม่อยากไปโรงเรียน ตอนนี้ได้ไปเรียนปอเนาะ ซึ่งพ่อของเด็กชายซุลฟานนึกสงสารลูกก็ให้ค่าใช้จ่ายในการเรียนปอเนาะ จากที่เมื่อก่อนลูกจะเป็นอย่างไรก็ตามแต่ ยายเล่าพลางน้ำตาไหลเพราะคิดถึงหลาน ก่อนที่จะเรียนปอเนาะได้เรียนอัลกุรอานและท่องจำอัลกุรอานกับคอเต็บซึ่งอยู่ใกล้บ้าน

สาเหตุการออกกลางคัน ยายและเพื่อนบ้านได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า สาเหตุที่ไม่ไปโรงเรียนเนื่องจากบ้านอยู่ไกลจากโรงเรียนและไม่มีคนไปรับ-ส่ง จึงสร้างความลำบากในการเดินทางไปโรงเรียน ประกอบกับมีฐานะยากจนไม่มีเงินไปโรงเรียน พ่อกับแม่แยกทางกันต้องใช้ชีวิตโดยลำพังอยู่กับยายซึ่งยายก็มีโรคประจำตัว

ฮาสิเมาะ อายุ 70 ปี เพื่อนบ้านให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า “ซุลฟานได้กลับบ้านนานๆ ครั้ง เนื่องจากกำลังเรียนปอเนาะตะห์ฟิซอัลกุรอาน แต่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ปัญหาอีกอย่างหนึ่ง คือ เด็กชายซุลฟานเข้าเรียนช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดทำให้เขาโตกว่าเพื่อนในห้องเดียวกัน ทำให้รู้สึกอับอาย ตอนที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ในวันเสาร์และวันอาทิตย์เขาก็เรียนตาดีกาที่มีสยิดก็สามารถอ่านออกเขียนได้ หลังจากออกจากโรงเรียน พ่อของเขาก็ได้มารับเด็กชายซุลฟานไปเลี้ยงและส่งเรียนต่อที่ปอเนาะ ตอนที่ซุลฟานยังเรียนหนังสือที่โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโกตนได้ช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น เช่น การให้กับข้าวเป็นบางครั้ง ถ้าหากจะไปไหนมาไหนก็จะอาสาให้ลูกๆ ของตนไปส่ง”

หามะ อายุ 58 ปี เพื่อนบ้านและเป็นคอเต็บได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า “ทางมีสยิดได้ให้ความช่วยเหลือโดยการให้ซากาตฟิตเราะห์ โดยเฉลี่ยแล้วจะได้ปีละประมาณ 1,000 บาทต่อครอบครัว และซากาตค้าขายบ้างเป็นบางครั้ง ทางมีสยิดได้มีการสอนศาสนาให้แก่ผู้ใหญ่ทุกสัปดาห์คือเช้าวันศุกร์ก่อนละหมาดญุมอัต โดยได้เชิญโต๊ะครูจากภายนอก ส่วนในคืนวันพุธและวันศุกร์จะมีการเรียนการสอนศาสนาแก่วันรุ่นในชุมชน หลักจากเรียนเสร็จก็มีการจัดเลี้ยงอาหาร เพื่อรับประทานร่วมกัน จำนวนผู้เรียนในแต่ละคืนประมาณ 30 คนต่อคืน โดยเริ่มแรกได้มีการจัดประชุมคณะกรรมการประจำมีสยิดและประชาชนรวมทั้งกลุ่มนักเรียนศาสนาเพื่อที่จะแก้ปัญหาของวัยรุ่นที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยทางกลุ่มวันรุ่นชายได้เสนออยากให้มีการจัดการเรียนการสอนศาสนาสำหรับวันรุ่นเป็นการเฉพาะ สำหรับกิจกรรมที่ทางมีสยิดได้ทำให้กับชุมชนในทุกสัปดาห์อีกอย่างหนึ่ง คือ การเยี่ยมเยียนชาวบ้านโดยคณะกรรมการอิสลามประจำมีสยิดจะออกเยี่ยมเยียนทุกสัปดาห์”

มะกุวิง อายุ 61 ปี ซึ่งเป็นอิหม่ามได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “สำหรับเด็กที่ไม่เรียนหนังสือนั้นตนก็ได้บอกกับผู้ปกครองที่มีสยิดเป็นประจำให้ทราบถึงความสำคัญของการศึกษาและกำชับให้ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูก แต่การปฏิบัติมันยากเพราะมันขึ้นกับปัจจัยหลายๆ อย่าง ทั้งเรื่องเงิน ความตั้งใจเรียน”

กรณีศึกษาที่ 9 เด็กหญิงนาปีชะห์ (ลูกพี่ลูกน้องกับเด็กชายซุลฟาน)

สถานที่เกิด เกิดและเติบโตที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ครอบครัว เป็นครอบครัวแตกแยก พ่อแม่หย่าร้างกัน แม่แต่งงานใหม่ได้ลูก 1 คนและย้ายไปอยู่บ้านสามีที่ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ยายเล่าว่าสามีใหม่ของแม่เด็กหญิงนาปีชะห์ติดน้ำกระเทียม ซึ่งเป็นยาเสพติดชนิดหนึ่ง มักจะทำร้ายร่างกายแม่เด็กหญิงนาปีชะห์เสมอ เพราะอารมณ์หึงหวงด้วย และสติไม่อยู่กับเนื้อกับตัว ส่วนพ่อย้ายกลับไปอยู่ที่อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ทำอาชีพกรีดยาง แต่ยังไม่แต่งงานใหม่เด็กหญิงนาปี

ชะห์ ได้อาศัยอยู่กับยายตั้งแต่ชั้นอนุบาลก่อนหน้าที่พ่อแม่จะหย่าร้างกัน และพ่อกับแม่ก็ให้ยายเป็นคนเลี้ยงดูเช่นกัน เพราะต้องไปทำงานต่างถิ่น ปัจจุบันยายอายุ 62 ปีและมีโรคประจำตัว คือ โรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงหูไม่ค่อยได้ยินต้องตะโกนจึงจะได้ยิน ยายบอกว่าแม่ของเด็กหญิงนาปีชะห์ก็เหมือนกับแม่ของเด็กชายซุลฟาน ไม่เคยให้เงินเหมือนกัน ยายก็นำเงินผู้สูงอายุที่ได้รับเดือนละ 600 บาทและเงินที่ลูก ๆ ให้อีกเล็กน้อยมาเลี้ยงดูหลานๆ

ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นครอบครัวที่มีฐานะยากจนมาก ยายไม่มีรายได้ มีแต่เงินผู้สูงอายุที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้เดือนละ 600 บาท และเงินที่ลูก ๆ ให้อีกเล็กน้อย ยายมีลูกทั้งหมด 7 คนต่างแยกย้ายกันไปมีครอบครัว ส่วนแม่ของเด็กหญิงนาปีชะห์ก็ไปอยู่บ้านสามมี สภาพบ้านเป็นบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูงสภาพเก่ามาก ผนังบ้านเป็นสังกะสี บันไดชำรุดทรุดโทรมและฉุพังบางส่วน ได้ถนุบำรุงสภาพขึ้นและเสื่อผ้าตากไว้เรียงราย

การศึกษา เด็กหญิงนาปีชะห์ ได้ออกกลางคันในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 เพราะยายไม่มีเงินส่งเสียให้เรียน ลำพังค่ากำข้าวในครอบครัวก็กินอดๆ อยากๆ แล้ว ไหนจะค่าขนมไปโรงเรียน และไม่มีใครคอยรับ-ส่งไปโรงเรียน ยายก็ขับรถมอเตอร์ไซด์ไม่เป็น ก่อนหน้าที่จะออกกลางคัน เขาขาดเรียนอยู่บ่อยครั้งเพราะเหตุผลนี้ ผู้วิจัยเคยไปเยี่ยมบ้านเมื่อคราวนั้นก็ได้คำตอบว่าไม่มีเงินไปโรงเรียน อีกทั้งระยะทางไปโรงเรียนก็ห่างไกลโดยประมาณ 1,500 เมตร ยายมีมอเตอร์ไซด์คันเก่า ๆ อยู่แต่ไม่มีเงินเติมน้ำมัน จึงไม่อยากไปโรงเรียน ตอนนี้ยายได้บอกกับพ่อของเด็กหญิงนาปีชะห์ให้มารับไปเลี้ยงดูเพราะยายส่งเสียไม่ทันจริงๆ ยายบอกว่าจะให้พ่อของเด็กหญิงนาปีชะห์ทำเรื่องย้ายไปเรียนที่อำเภอนาทวีในปีการศึกษาหน้านี้

สาเหตุการออกกลางคัน ยายและเพื่อนบ้านได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า สาเหตุที่ไม่ไปโรงเรียนเนื่องจากบ้านอยู่ไกลจากโรงเรียนและไม่มีคนไปรับ-ส่ง มีความยากลำบากในการเดินทางไปโรงเรียน ประกอบกับมีฐานะยากจนไม่มีเงินไปโรงเรียนและพ่อกับแม่แยกทางกันต้องใช้ชีวิตโดยลำพังอยู่กับยายซึ่งยายก็มีโรคประจำตัว

ฮาลีมาะ อายุ 70 ปี และ หามะ อายุ 58 ปี เพื่อนบ้านได้ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า “ครอบครัวขาดความอบอุ่น พ่อแม่หย่าร้างกัน พ่อไปทาง แม่ไปทาง เด็กหญิงนาปีชะห์ ก็ไปอยู่กับพ่อที่อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา พ่อของเขาได้บอกกับเพื่อนบ้านว่า จะย้ายลูกไปเรียนที่โรงเรียนในอำเภอนาทวี แต่เจียบหายไป”

เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2560 ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในฐานะครุประจำชั้น เพื่อจัดเก็บข้อมูลปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจนเพื่อลงระบบขอทุนการศึกษาให้กับเด็กชายซุลฟานซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องกับเด็กหญิงนาปีชะห์ อาศัยอยู่บ้านเดียวกัน ก็ได้พบเด็กหญิงนาปีชะห์อยู่ที่บ้านพอดี ยายบอกว่าพ่อของเขานำมาส่งได้ประมาณ 1 อาทิตย์แล้วเพราะตอนที่พ่อของเขาไปทำงาน ไม่มีใครอยู่บ้าน ส่วนเรื่องย้ายที่เรียนก็ยังไม่ต้องทำให้เพราะถ้าไปอยู่นาทวีก็ไม่มีใครดูแล และยังไม่ว่าพ่อของเขาจะมารับไปนาทวีอีกไหม

กรณีศึกษาที่ 10 เด็กชายอัซฮารี

สถานที่เกิด เกิดและเติบโตที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ครอบครัว อาศัยอยู่กับครอบครัวที่อยู่พร้อมหน้าพร้อมตา ทั้งพ่อแม่ มีพี่น้องทั้งหมด 6 คน ชาย 5 คน หญิง 1 คน เป็นลูกคนสุดท้อง พี่ๆ ออกจากโรงเรียนกลางคัน บางคนออกจากโรงเรียนตอนที่ยังชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บางคนเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และไม่ได้เรียนต่อ ส่วนตัวนักเรียนเองได้หยุดเรียนและออกกลางคันแล้ว

ฐานะทางเศรษฐกิจ ครอบครัวมีอาชีพซ่อมมอเตอร์ไซด์และกรีดยาง มีบ้านเป็นของตนเองอยู่ติดถนนใหญ่ และห่างจากโรงเรียนประมาณ 300 เมตร พ่อแม่ให้เงินไปโรงเรียนวันละประมาณ 60-80 บาท เป็นคนที่มีความพร้อมทางการเงิน จึงมีเพื่อนไปมาหาสู่ที่บ้านบ่อย แล้วก็ชอบชวนกันออกไปเที่ยวตามหมู่บ้าน (ในขณะที่

ผู้วิจัยกำลังสัมภาษณ์ก็มีเพื่อนมาหา 2 คนและชวนออกไปเล่นข้างนอก) บางครั้งกลับบ้านดึกๆ ทำให้พ่อแม่เป็นห่วงเรื่องยาเสพติด

การศึกษา เด็กชายอ้ออาร์ ได้เข้าเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษาที่โรงเรียนชุมชนบ้านสิมาบุโกมาตั้งแต่ยังเล็ก ตอนที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ขาดเรียนบ่อยและหยุดเรียนในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 การเรียนอยู่ในระดับปานกลาง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยได้ การแต่งกายเรียบร้อย สะอาด สะอาด

สาเหตุการออกกลางคัน ผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์เด็กชายอ้ออาร์ เพื่อเก็บข้อมูลในช่วยบ่าย เมื่อไปถึงเด็กชายอ้ออาร์ ได้รอต้อนรับอยู่แล้ว เพราะผู้วิจัยได้บอกกับเพื่อนของเด็กชายอ้ออาร์ ที่กำลังเรียนอยู่ที่โรงเรียนให้ฝากบอกกับเด็กชายอ้ออาร์ ว่าครูจะไปเยี่ยมบ้าน แม่ก็รอต้อนรับผู้วิจัย ส่วนพ่อกำลังซ่อมรถมอเตอร์ไซด์อยู่ เมื่อซ่อมมอเตอร์ไซด์เสร็จ พ่อก็เข้ามาร่วมให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยด้วย ส่วนบ้านของเด็กชายอ้ออาร์ หน้าบ้านเป็นร้านซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ ซึ่งมีรถมอเตอร์ไซด์หลายคันกำลังรอซ่อมอยู่ พ่อได้ให้ข้อมูลว่า “ช่วงนี้มีรถเข้าซ่อมที่นี้เยอะ เพราะอีกร้านหนึ่งเจ้าของร้านเขาได้เสียชีวิตแล้ว มีแต่ลูกเขยที่เปิดร้านแทน ก็ไม่ค่อยชำนาญเท่าไร และอีกอย่างเขาก็ค้าขายตามตลาดนัด ไม่เปิดประจำทำให้คนที่ต้องการซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ก็จะเข้ามาที่ร้านของตน” จากการสัมภาษณ์ พบว่าเด็กชายอ้ออาร์ ไปโรงเรียนทุกวันกับมอเตอร์ไซด์ แต่ไปไม่ถึงโรงเรียน จะไปมาอยู่กับเพื่อนรุ่นพี่ที่กระต้อมหลังโรงเรียน ซึ่งเป็นที่มาของนักเรียนที่ไม่เข้าเรียนประมาณ 5-6 คน เป็นกระต้อมเล็กๆ มีโทรทัศน์ โดยจะไปนอนและพูดคุยเรื่องทั่วไป พ่อแม่ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า “เมื่อทราบว่าลูกของตนไม่เข้าโรงเรียนก็ได้ติดตามไปยังสถานที่ต่างๆ ที่คิดว่าลูกของตนได้ไป บางวันก็พบแต่บางวันก็ไม่พบ ตอนลูกของตนไม่เข้าโรงเรียนก็จะไปเที่ยวเตร่กับเพื่อนๆ และชิงมอเตอร์ไซด์ เพราะมีมอเตอร์ไซด์สามารถไปไหนก็ได้ แต่พอหลังๆ เมื่อลูกของตนไม่เข้าไปในโรงเรียนบ่อยๆ พ่อก็ได้ถามว่าทำไมไม่เข้าเรียน เขาก็บอกว่าอยากได้รถมอเตอร์ไซด์คันใหม่” ตอนนี้อยู่กับแม่ได้บังคับไม่ให้ลูกของตนไปเที่ยวเตร่ หากไปไหนต้องบอกให้ทางครอบครัวทราบ ซึ่งปัจจุบันเด็กชายอ้ออาร์ ก็ได้ปฏิบัติตามที่พ่อกับแม่กำชับไว้ พ่อได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยอีกว่า “ตอนที่ลูกไม่เข้าเรียนก็รู้สึกกังวลและไม่สบายใจมาก ต้องออกติดตามและลงโทษโดยการเขียนตีกจนตัวลาย เพื่อให้ไปโรงเรียนในเมื่อไม่ยอมไปโรงเรียนก็ไม่ต้องไปไหน ตอนนี้อยู่ที่ลูกดีขึ้นเยอะ จึงซื้อมอเตอร์ไซด์คันใหม่ให้ และอ้ออาร์ก็ได้สัญญากับพ่อว่าปีหน้าจะไปเรียนใหม่” ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่เด็กชายอ้ออาร์ ได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า “ตอนนี้ที่บ้าน ไม่ไปโรงเรียนรู้สึกเบื่อมาก อยากจะไปโรงเรียนและอยากจะได้ชุดนักเรียนและชุดลูกเสือ เพราะเห็นเพื่อนๆ เขาไปโรงเรียนกันทุกคน และได้ให้สัญญากับผู้วิจัยว่าปีหน้าจะเข้าไปเรียนตามปกติและจะไม่พามอเตอร์ไซด์ไปโรงเรียนแล้ว จะให้พ่อแม่ไปส่งแทน” ตอนที่ไม่ได้ไปโรงเรียนก็จะตื่นนอนประมาณ 08.00 น.และจะช่วยพ่อซ่อมรถมอเตอร์ไซด์บ้างในบางครั้ง

อาอีเสาะ อายุ 60 ปี เพื่อนบ้านได้ให้ข้อมูลว่า “เป็นเด็กตัวเล็ก ที่ชอบคบเพื่อนเกินวัยของตนเอง ส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนรุ่นพี่ ครอบครัวมีฐานะค่อนข้างดี อยากได้อะไรพ่อแม่หาให้ด้วยความที่เป็นลูกคนสุดท้องด้วย พ่อแม่ตามใจลูกมากเกินไป เวลาไปโรงเรียนก็ให้เงินมากๆ เห็นอ้ออาร์แต่งตัวไปโรงเรียนทุกวันแต่ไม่ถึงห้องเรียน และชอบชิงมอเตอร์ไซด์”

สุตา อายุ 36 ปี เพื่อนบ้านได้ให้ข้อมูลว่า “เด็กคนนี้น่าจะอยู่ที่ตัวเด็กเองที่ไม่อยากไปโรงเรียน ขี้เกียจเรียน มักจะตามเพื่อนที่ไม่เรียนหนังสือ ทางบ้านไม่ค่อยมีปัญหาการเงิน หากลูกต้องการอะไรพ่อแม่ก็จะหาให้ เช่น มอเตอร์ไซด์และเงิน เป็นต้น ”

จากกรณีศึกษาของเด็กชายอ้ออาร์ พบว่า ผู้ปกครอง และเพื่อนบ้านให้ข้อมูลที่ตรงกันว่าสาเหตุที่ทำให้ขาดเรียนและออกกลางคันคือ สาเหตุจากการคบเพื่อนที่ชักนำไม่ให้เข้าเรียนชอบชิงมอเตอร์ไซด์และเที่ยวเตร่ และตัวนักเรียนขี้เกียจเรียนด้วย

กรณีศึกษาที่ 11 เด็กขายนาวาวิ

สถานที่เกิด เกิดและเติบโตที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ครอบครัว เป็นครอบครัวมีความอบอุ่น อาศัยอยู่กับครอบครัวที่อยู่พร้อมหน้าพร้อมตาทั้งพ่อแม่ พ่ออายุ 53 ปี และแม่อายุ 47 ปี มีพี่น้องทั้งหมด 5 คน เป็นลูกคนที่ 4 พี่ชายและน้องสาวกำลังเรียนอยู่ที่โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก ยกเว้นพี่ชายคนโตเรียนอยู่ปอเนาะฟังกอกกลางคันในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เด็กขายนาวาวิมีโรคประจำตัว คือโรคชัก (ลมบ้าหมู) และมีสมาธิสั้น ต้องไปหาหมอทุกเดือน เคยไปหาหมอถึงหาดใหญ่ ไปได้ 2 ครั้ง แต่ไม่มีเงินเพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่ารักษาสูง ตอนนี้รักษาตัวที่โรงพยาบาลยะรัง

ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นครอบครัวที่มีฐานะยากจน พ่อแม่มีอาชีพขายพันธุ์ไม้เพื่อขาย โดยจะมีเก็บแถมารับถึงที่บ้าน ในราคาตันละ 25 บาท เช่น ต้นมังคุด ทุเรียน ส้มโอ ส้มแขก เป็นต้น สภาพบ้านเป็นบ้านชั้นเดียวยกสูง ผนังบ้านเป็นสังกะสี บริเวณจะเป็นที่เพาะพันธุ์กล้าไม้ เมื่อตอนหน้าฝนน้ำจะท่วมทุกปี เพราะสถานที่ปลูกบ้านเป็นที่ลุ่ม ปีนี้น้ำท่วมถึงระดับบันไดชั้นแรก บางปีจะมีน้ำท่วมขังนานประมาณ 20 วัน ถ้าจะถมที่เพื่อให้พ้นจากน้ำท่วมต้องใช้ดินถมประมาณ 30 คัน ซึ่งไม่มีเงินมากขนาดนั้น เมื่อนาวาวิไปเรียนพ่อแม่จะให้เงินวันละ 10-15 บาท

การศึกษา เด็กขายนาวาวิได้เข้าเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลที่โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก และได้หยุดเรียนและออกกลางคันตอนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2559 ได้เรียนซ้ำชั้นระดับประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นเวลา 3 ปีแล้ว เพราะขาดเรียนบ่อยและเป็นคนที่มีพฤติกรรมซุกซน ชอบหยอกล้อจนทำให้เพื่อนไม่พอใจและตอบโต้บ้างในบางครั้ง และเวลาเรียนก็มักจะอยู่นอกห้องเรียนเสมอ เล่นดินน้ำมันบ้าง เดินไปเดินมาไม่เข้าห้องเรียนบ้าง มีสมาธิสั้นเรียนได้ไม่นานก็รู้สึกเบื่อหน่าย

สาเหตุการออกกลางคัน เด็กขายนาวาวิเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก มีครอบครัวที่อยู่พร้อมหน้าพร้อมตา พ่อแม่ดูแลเอาใจใส่ดี เป็นคนร่าเริง แจ่มใสและเล่นซุกซนมาก ชอบหยอกล้อกับเพื่อนๆ ตอนที่เรียนหนังสือชอบออกไปเล่นข้างนอกห้องเรียน เพราะรู้สึกเบื่อหน่าย อยู่กับที่นานๆ ไม่ได้และมีสมาธิสั้น มีเหตุการณ์ที่เล่นซุกซนจนพ่อแม่ไม่สบายใจ คือ มีอยู่ครั้งหนึ่งที่เด็กขายนาวาวิไปเล่นซุกซนและสร้างความรำคาญในห้องเรียนที่ไม่ใช่ห้องตัวเอง จนถูกครูทำโทษด้วยการตีที่ขา ครูเองก็ไม่ว่าว่ามีผลเมื่อตีถูกบริเวณนั้นก็ออกเลือด จนทำให้เด็กขายนาวาวิโกรธ จึงได้หยิบเอาก้อนหินแล้วขว้างปาครูที่ทำโทษ โชคดีที่ไม่โดนหัวของครูคนนั้น และอีกหลายเหตุการณ์ เช่น มีพฤติกรรมชอบเล่นขณะละหมาด และครูทำโทษบ่อยครั้ง เมื่อถูกทำโทษก็จะร้องไห้ เพื่อนนักเรียนยังให้ข้อมูลว่า “เด็กขายนาวาวิชอบจิกกันและหน้าอกของนักเรียนหญิง” ซึ่งสอดคล้องกับผู้ปกครองที่ได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า “อยากให้ลูกหยุดเรียนก่อน ไม่อยากให้ครูลำบาก รอให้ลูกของเขาโตกว่านี้แล้วค่อยให้ไปเรียนใหม่ แต่ไม่รู้ว่าครูจะรับหรือเปล่า เพราะลูกของเขาซุกซนมาก ตอนรู้นิสัยของลูกเป็นอย่างไรดี”

หามะ อายุ 58 ปี เพื่อนบ้านให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า “พ่อของเด็กขายนาวาวิไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูกจะไปเรียนหรือไม่ไปเรียนก็ได้ แล้วแต่ลูก ตนได้เคยบอกกับพ่อเด็กขายนาวาวิว่าให้ส่งลูกเรียนให้สูงๆ แต่เขากลับตอบมาว่า “เรียนไปทำไม เรียนจบก็มาทำงาน สู้ทำงานเลยไม่ดีกว่าหรือ” แต่ในทางกลับกันแม่จะให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูก จะคอยกำชับให้ลูกไปเรียนทุกวัน จะตีลูกเป็นบางครั้งเมื่อลูกไม่ไปเรียน ในตอนเช้าจะคอยบอกให้ลูกอาบน้ำแต่งตัวไปโรงเรียน แล้วไปส่งที่โรงเรียนด้วยตนเอง สาเหตุน่าจะอยู่ที่พฤติกรรมของลูกมากกว่า เนื่องจากในครอบครัวนี้พี่ๆ ก็ขาดเรียนบ่อย และพี่คนโตก็ออกกลางคันตอนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บางทีอาจจะตามพี่ๆ ไม่ไปเรียนน้องก็ไม่ไปด้วย”

อาซิส อายุ 60 ปี เพื่อนบ้านให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า “แต่ก่อนครอบครัวนี้ก็มีฐานะยากจน แต่ปัจจุบันฐานะค่อยดีขึ้นนับตั้งแต่ทำงานเพาะพันธุ์กล้าไม้ มีความคล่องทางการเงินมากขึ้น เด็กขายนาวาวิมีโรคประจำตัว คือ โรคชักและพฤติกรรมก้าวร้าว ชอบแกล้งเพื่อน สาเหตุที่ออกกลางคันส่วนหนึ่งพ่อแม่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูกและตามใจลูกจนเกินไป แต่เด็กขายนาวาวิอยากไปโรงเรียน เคยบอกกับ

น้องสาวของตนเองว่า ถ้าหากครูจะรับเขาเข้าเรียนก็อยากจะไปโรงเรียน บางทีเด็กอาจจะรู้สึกเบื่อเมื่อไม่ได้ไปโรงเรียน ตอนที่ไม่ได้ไปเรียน วันเสาร์และวันอาทิตย์ก็จะไปเรียนตาตึกาที่มีสยิด แต่ก็ไม่ได้เข้าห้องเรียนเช่นเดียวกัน เวลาไปเรียนตาตึกาก็จะขอเงินจากพ่อแม่ครั้งละมากๆ ส่วนความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านทางครอบครัวของเด็กขายนาวาวิจะมาที่บ้านเป็นประจำ มาพูดคุยกัน ตนก็แนะนำให้ส่งลูกๆ เรียนให้จบทุกคนต่อไปจะได้มีอาชีพที่ดีๆ ช่วยเหลือครอบครัวได้”

มะกุวิง อายุ 61 ปี ซึ่งเป็นอีม่ามได้ให้ข้อมูลว่า “เด็กขายนาวาวิ มีปัญหาด้านสติปัญญา บกพร่องทางการเรียนรู้ ตนได้บอกให้ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูก โดยให้ไปส่งที่โรงเรียนเฉพาะทาง ซึ่งปัจจุบันมีการเปิดสอนในตัวอำเภอยะรังแล้ว ปัจจุบันมีนักเรียนที่เรียนประมาณ 15 คน แต่ผู้ปกครองอยากให้อยู่บ้านไปก่อน และเห็นว่าลำบากในการไปรับส่งด้วย”

จากการศึกษาของเด็กขายนาวาวิ พบว่าผู้ปกครอง และเพื่อนบ้านให้ข้อมูลที่ตรงกันว่าสาเหตุที่ทำให้ขาดเรียนและหยุดเรียนกลางคัน คือ บกพร่องทางการเรียนรู้ มีสมาธิสั้น เวลาเรียนชอบเล่นซุกซนและรบกวนคนอื่นสร้างความลำบากให้กับครู ทางครอบครัวให้หยุดเรียนไปก่อนรอให้เด็กขายนาวาวิเติบโตและมีสมาธิมากกว่านี้ แล้วจะให้ไปโรงเรียนตามปกติ

สรุปสาเหตุการออกกลางคัน

จากการศึกษาการออกกลางคันของนักเรียนในโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นกรณีศึกษา พบว่าแต่ละรายกรณีมีสาเหตุที่ทำให้ต้องออกกลางคันหลายสาเหตุประกอบกัน ดังนี้

1.ด้านครอบครัว สาเหตุด้านครอบครัวเป็นสาเหตุหลักที่อันตรายและส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน ซึ่งไม่ได้หมายถึงครอบครัวหย่าร้างแต่เพียงอย่างเดียวแต่หมายถึงปัจจัยร่วมทุกด้านที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นความรักที่มีต่อนักเรียน รักและตามใจมากเกินไป ไม่สามารถดูแลหรือบังคับให้นักเรียนไปโรงเรียนได้ และอีกกรณีที่ตรงกันข้ามคือการที่ผู้ปกครองไม่ได้ดูแลเอาใจใส่นักเรียนเลยทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ในที่นี้ไม่ใช่เฉพาะตัวผู้ปกครองเอง แต่เป็นผลพวงมาจากการที่ผู้ปกครองต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว โดยส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะมีอาชีพรับจ้างทั่วไป กริตราย โดยจะต้องตื่นไปทำงานตั้งแต่ตอนเช้า กว่าเสร็จก็ช่วงสายๆ ดังนั้นการใช้ชีวิตจึงเป็นการใช้เวลาแบบสวนทางกัน ไม่มีเวลาได้ดูแลแก้ไขปัญหาซึ่งกันและกัน นักเรียนจึงใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังและกับเพื่อนเป็นหลัก

2.ด้านเศรษฐกิจ ความยากจนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจออกจากโรงเรียนกลางคันของนักเรียน ปัญหาความยากจนส่งผลกระทบโดยตรงต่อการออกกลางคัน แม้ว่าจะมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนงบประมาณเรียนฟรี 15 ปี และโครงการอาหารกลางวันฟรีหรือแม้แต่ทุนการศึกษาที่โรงเรียนได้รับจากหน่วยงานต้นสังกัดและจากผู้มีจิตศรัทธา ต้องแบ่งสรรปันส่วนให้กับนักเรียนที่ยากจนจำนวนมากทำให้ได้เงินน้อย แต่ก็ไม่เพียงพอกับความต้องการ จากการศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มนี้มีบางคนที่ต้องออกไปช่วยผู้ปกครองทำงานเพื่อหารายได้เพิ่มอีกทางหนึ่งด้วย

3.ด้านสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคมของกรณีศึกษาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พบว่านักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างครูกับตัวนักเรียนเอง จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่าครูไม่ได้ใช้จิตวิทยาในการสอนนักเรียนตามวัยเท่าที่ควร ซึ่งบางอย่างเกิดพฤติกรรมต่อต้านสำหรับนักเรียน ได้แก่ การกริตรถยนต์ของคุณครู เป็นต้น จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียนเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นทางด้านจิตใจ แต่มีผลกระทบต่อเนื่องและมีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้ให้นักเรียนเหล่านี้ออกจากโรงเรียนกลางคัน สังคมเพื่อน จากการศึกษาไม่พบว่านักเรียนออกกลางคันเพราะถูกเพื่อนชักจูงให้ออกจากโรงเรียน แต่จะเป็นผลกระทบทางอ้อมโดยเพื่อนชักชวนกระทำการในสิ่งที่ไม่ดี เช่น การกริตรถยนต์ การทะเลาะวิวาท การรวมกลุ่มไม่เข้าเรียน เป็นต้น ปัญหาด้านการสื่อสารขาดการฝึกฝนการใช้ภาษาไทยจึงเป็นอุปสรรคในการเรียนในโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการใช้ภาษาไทย อ่านและเขียนไม่ได้ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เบื่อและไม่อยากไปโรงเรียน

ผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการศึกษา จะรู้สึกเฉยๆ เมื่อลูกขาดเรียน ในเมื่อผู้ปกครองไม่เล็งเห็นความสำคัญหรือความกระตือรือร้นในการเข้าเรียน จากกรณีศึกษาผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลจะได้คำตอบจากผู้ปกครองในลักษณะใกล้เคียงกันว่า ไม่รู้จะทำอย่างไรในเมื่อเขาไม่อยากไปเรียน ก็ทำอะไรไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีกรณีศึกษาที่มีปัญหาทะเลาะวิวาทกับเพื่อน ถึงขั้นต้องขึ้นโรงพักเพื่อไกล่เกลี่ยคดี ทำให้ต้องขาดเรียนและออกจากโรงเรียนในที่สุด

4.ด้านสุขภาพร่างกายและสติปัญญา สาเหตุด้านสุขภาพร่างกายและสติปัญญา จากการศึกษาพบว่านักเรียนป่วยเป็นโรคต่างๆ ได้แก่ โรคหอบ โรคโลหิตจาง โรคชัก (ลมบ้าหมู) ส่วนด้านสติปัญญาเกิดจากความบกพร่องทางการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนอ่านหนังสือไม่ออกและเขียนไม่ได้ รวมทั้งมีสมาธิสั้น จากเหตุดังกล่าวได้ทำให้นักเรียนขาดเรียนบ่อยครั้งและออกกลางคันในที่สุด

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคัน

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี อับดุล ตำแหน่งอิหม่าม และฮาสิม ตำแหน่งคอเต็บ มัสยิดบ้านปอฮนจือลาฮี ได้ข้อมูลตรงกันว่า “ชุมชนพร้อมให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการติดตามนักเรียนที่ออกกลางคัน ถ้าหากทางโรงเรียนขอให้ทางอิหม่ามและผู้นำศาสนาไปพบปะและพูดคุยกับครอบครัวและผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่ออกกลางคันเพื่อชักชวนและโน้มน้าวให้ไปโรงเรียนก็ยินดีให้ความร่วมมือ แต่ปัจจุบันทางโรงเรียนไม่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการออกกลางคันของนักเรียน จึงไม่ทราบว่ามีในชุมชนมีนักเรียนที่ออกกลางคันแล้ว เพียงแต่ได้สังเกตเห็นเด็กไม่ได้ไปโรงเรียนและขับขี่รถมอเตอร์ไซด์ไปมาในชุมชน”

อิหม่ามอับดุล ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “มีชาวบ้านได้บอกว่า ในสวนยางของตนมีกลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้เรียนต่อมั่วสุมและดื่มน้ำกระเทียมกัน ตนได้ไปดูโดยจอร์จรถมอเตอร์ไซด์ห่างจากสวนยางประมาณ 300 เมตร เพื่อที่จะไม่ให้กลุ่มเยาวชนเหล่านั้นได้ยินเสียงรถมอเตอร์ไซด์ของตน และได้เดินเท้าเข้าไปท้ายสวนยาง ก็ได้พบเจอกับกลุ่มเยาวชนกำลังดื่มน้ำกระเทียมและดื่มน้ำกระเทียม เยาวชนก็ตกใจที่เห็นตน และด้านข้างมีหม้อต้มน้ำกระเทียมใบเก่าๆ และเตาไฟที่ทำจากหินสามก้อน ตนก็ได้กล่าวทักทายและพูดคุยกับเยาวชนด้วยน้ำเสียงที่นุ่มนวลว่า “อัสซาลามูอะลัยกุม กำลังทำอะไรกันอยู่” หนึ่งในนั้นได้ตอบรับสวัสดีและบอกว่า “กำลังต้มน้ำกันนิดหน่อย ครบอิหม่าม” ตนจึงได้กล่าวตักเตือนว่า “ถ้าต้มน้ำกระเทียมในสถานที่ที่เจ้าของไม่ยินยอมก็จะบาป หากจะห้ามปรามไม่ให้ต้มน้ำกระเทียมเลยคงเป็นไปไม่ได้ แต่ก็ควรลดลงบ้าง เพราะมันไม่เป็นผลดีเลย” ทางกลุ่มเยาวชนก็เห็นด้วยกับสิ่งที่อิหม่ามพูด วันรุ่งขึ้นตนได้ไปที่สวนยางอีกครั้งหนึ่งก็ไม่พบอุปกรณ์ในการต้มน้ำกระเทียมอีกเลย

จากกรณีนี้จะเห็นได้ว่าอิหม่ามได้มีการตักเตือนกลุ่มเยาวชนที่ต้มน้ำกระเทียมในสวนยางและกลุ่มเยาวชนก็ได้เชื่อฟังคำตักเตือนของอิหม่าม ดังนั้นในชุมชนมุสลิมอิหม่ามถือว่าเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือและเชื่อฟัง การแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนหากทางโรงเรียนได้ให้ความสำคัญและขอความร่วมมือกับผู้นำศาสนาเมื่อพบว่านักเรียนขาดเรียนติดต่อกันเกิน 5 วันหรือ 7 วันในหนึ่งเดือน โดยไม่ทราบสาเหตุอย่างเร่งด่วนทันที ก็จะทำให้สามารถลดอัตราการออกกลางคันของนักเรียนได้ (ความเห็นของผู้วิจัย)

จากการสัมภาษณ์มะกุวิง ตำแหน่งอิหม่าม และหามะ ตำแหน่งคอเต็บ มัสยิดบ้านปอฮนจือลาฮี ได้ให้ข้อมูลตรงกันว่า “นักเรียนที่ออกกลางคัน ส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน การช่วยเหลือทางมัสยิดได้ให้ชากาตทุกปีแก่ผู้ที่มีฐานะยากจน เนื่องจากเป็นผู้มีสิทธิรับชากาตที่อิสลามได้บัญญัติไว้ โดยทางมัสยิดจะให้ชากาตเป็นข้าวสารและเงิน ชากาตที่ทางครอบครัวของนักเรียนได้รับยังน้อยและไม่เพียงพอ ได้เงินชากาตครอบครัวละประมาณ 1,000 บาทต่อปี หรือข้าวสารประมาณ 10 กิโลกรัม ซึ่งไม่มีความแน่นอนขึ้นอยู่กับจำนวนชากาตที่ได้รับในแต่ละปี” หามะ ตำแหน่งคอเต็บ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “ทางมัสยิดได้ให้ความสำคัญกับเยาวชนและ

เด็กในชุมชน โดยทางคณะกรรมการประจำมัสยิดได้ประชุมร่วมกับแกนนำกลุ่มเยาวชนในชุมชนว่า จะแก้ปัญหาเยาวชนที่ไม่ได้เรียนต่อและติดยาเสพติดอย่างไร ซึ่งเป็นความต้องการของเยาวชน จึงมีมติให้มีการเรียนการสอนที่มีสัปดาห์เฉพาะเยาวชนในช่วงคาบเป็นเวลา 2 วันต่อสัปดาห์ โดยได้รับความร่วมมือจากเยาวชนเป็นอย่างดี หลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอนในแต่ละครั้งจะมีการรับประทานอาหารร่วมกัน ซึ่งกลุ่มเยาวชนจะเป็นผู้จัดการเรื่องอาหารเอง และทางคณะกรรมการประจำมัสยิดจะคอยให้การส่งเสริมและสนับสนุน”

อาแว ตำแหน่งอิหม่ามมัสยิดบ้านปอสนนากอ ได้ให้ข้อมูลว่า “ทางชุมชนได้เคยให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวนักเรียนที่ยากจน อย่างเช่น ครอบครัวของเด็กชายสาอูดี ซึ่งบิดาของเขาเสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุทางชุมชนได้ให้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพให้กับครอบครัวนี้ เป็นเครื่องตัดกระเบื้องมีราคาประมาณ 10,000 กว่าบาท ซึ่งปัจจุบันยังใช้เครื่องมือนี้ในการประกอบอาชีพในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงก็พอเลี้ยงครอบครัว แต่ลูกที่อยู่กับปู่ที่ชื่อสาอูดีพ่อแม่ก็ไม่สนใจ อยู่กับปู่ซึ่งก็แก่แล้วตามหลานไม่ทันหรือกลัวว่าหลานจะหนีไปทำงานที่อื่น ทางมัสยิดก็ให้ชากาตทุกปี แต่ก็ไม่เพียงพอ” อิหม่ามอาแว ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “ทางผู้นำศาสนาได้ให้ความสำคัญของการศึกษาของเยาวชนในชุมชน ได้มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ทุกๆ สัปดาห์โดยเฉพาะทุกๆ วันศุกร์ที่มีการบรรยายธรรม (คุตบะฮ) ในการละหมาดวันศุกร์ร่วมกันผู้ปกครอง ทุกคนเข้าร่วมกันมาฟังบรรยายธรรมถือเป็นการปฏิบัติศาสนกิจประจำสัปดาห์”

จากที่ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์อิหม่ามอาแว ก็ได้พูดคุยปัญหานักเรียนออกกลางคันท่านมองว่ามีช่องทางที่จะให้ทุนการศึกษาแก่เด็กยากจนอยู่บ้าง ก็ได้มอบเงินชากาตให้โรงเรียนนำไปให้นักเรียนที่ยากจนจำนวน 8,000 บาทและส่งมอบให้กับนักเรียนในวันจัดงาน “ไทยรัฐวิชาการ” เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2559

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้นำศาสนาและชุมชนต่างก็เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาและพร้อมที่จะช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนได้เรียนหนังสือเพราะเชื่อว่าการศึกษานั้นจะช่วยทำให้หมู่บ้าน ชุมชน และสังคมพ้นวิกฤตจากภัยอันตรายจากยาเสพติด การลักเล็กขโมยน้อย หรือแม้แต่การเป็นโจรผู้ร้ายต่างๆ เป็นต้น แต่ขาดการประสานงานจากทางโรงเรียนอย่างทันท่วงที ส่วนโรงเรียนเมื่อพบว่านักเรียนขาดเรียนก็ไม่ได้ออกติดตามทันที ปล่อยให้เด็กเรียนขาดเรียนเป็นเวลานานจนนักเรียนไม่มีแรงจูงใจที่อยากจะไปโรงเรียน และบางสาเหตุเช่นนักเรียนที่พ่อแม่หย่าร้างกันก็เกินกว่าที่ทางโรงเรียนจะแก้ไขได้ ก็ปล่อยเลยตามเลย และขาดการประสานงานกับผู้นำศาสนา ซึ่งโรงเรียนต้องทบทวนวิธีการและหาทางแก้ไขปัญหานักเรียนที่ขาดเรียนติดต่อกันเกิน 5 วันหรือ 7 วันในหนึ่งเดือนทันที ไม่ควรประวิงเวลาหรือรอให้นักเรียนมาเรียนเอง ก็จะช่วยลดอัตราการออกกลางคันได้อีกระดับหนึ่ง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมุสลิม: กรณีศึกษานักเรียนที่ออกกลางคันของโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี” มีวัตถุประสงค์ คือ 1.เพื่อศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี 2.เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี โดยการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกต ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

สาเหตุการออกโรงเรียนกลางคัน

สาเหตุการออกโรงเรียนกลางคัน ผลการศึกษาพบว่า การออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีสาเหตุการออกกลางคันจากปัจจัย 4 ด้าน เกี่ยวข้องกัน โดยสาเหตุแต่ละด้านมาจากปัญหาที่แตกต่างกันไป คือ 1.ด้านครอบครัว สาเหตุด้านครอบครัวส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนมากที่สุด เช่น ความรักที่มีต่อนักเรียน รักและตามใจมากเกินไป ไม่สามารถดูแลหรือบังคับให้นักเรียนไปโรงเรียนได้ ครอบครัวหย่าร้างขาดการดูแลเอาใจใส่ กำพรว้าและผู้ปกครองไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูก 2.ด้านเศรษฐกิจ ความยากจนเป็นสาเหตุหนึ่งส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจออกจากโรงเรียนกลางคันของนักเรียน ปัญหาความยากจนส่งผลกระทบโดยตรงต่อการออกกลางคัน จากการศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มนี้มีบางคนที่ต้องออกไปช่วยผู้ปกครองทำงานเพื่อหารายได้เพิ่ม การมีรายได้ไม่แน่นอน 3.ด้านสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ การทะเลาะวิวาท ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เช่น กรณีการกีดกันของครู เป็นต้น สังคมเพื่อน ที่ชักชวนไม่ให้ไปโรงเรียนแต่จะไปมั่วสุมและเที่ยวเตร่ 4.ด้านสุขภาพร่างกายและสติปัญญา สาเหตุด้านสุขภาพร่างกายและสติปัญญา จากการศึกษาพบว่านักเรียนป่วยเป็นโรคต่างๆ ได้แก่ โรคหอบ โรคโลหิตจาง โรคลมชัก (ลมบ้าหมู) ส่วนด้านสติปัญญาเกิดจากความบกพร่องทางการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนอ่านหนังสือไม่ออกและเขียนไม่ได้ รวมทั้งมีสมาธิสั้น จากเหตุดังกล่าวได้ทำให้นักเรียนขาดเรียนบ่อยครั้งและออกกลางคันในที่สุด

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคัน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน ดังนี้

1.ด้านเศรษฐกิจ ทางชุมชนได้ให้ความร่วมมือกับชุมชนในสร้างอาชีพ โดยการให้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ เช่น เครื่องตัดกระเบื้อง เพื่อสร้างรายได้ให้กับผู้ปกครองนักเรียน ทางมัสยิดให้ภาคเป็นประจำทุกปีโดยจะให้เงินสดและข้าวสาร

2. ด้านครอบครัว เพื่อนบ้านได้คอยตักเตือนกับผู้ปกครองนักเรียน ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนของเด็ก โดยทางชุมชนพร้อมให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการติดตามนักเรียนที่ออกกลางคัน หากทางโรงเรียนขอให้ทางอิหม่ามและผู้นำศาสนาไปพบปะและพูดคุยกับครอบครัวและผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่ออกกลางคันเพื่อชักชวนและโน้มน้าวให้ไปโรงเรียนก็ยินดีให้ความร่วมมือ และทางผู้นำศาสนาได้ให้ความสำคัญของการศึกษาของเยาวชนในชุมชน ได้มีการประชาสัมพันธ์และณรงค์ทุกๆ สัปดาห์โดยเฉพาะทุกๆ วันศุกร์ที่มีการบรรยายธรรม (คุตบะฮ์) ในการละหมาดวันศุกร์ร่วมกันผู้ปกครอง ทุกคนเข้าร่วมกันมาฟังบรรยายธรรมถือเป็นการปฏิบัติศาสนกิจประจำสัปดาห์

3.ด้านสังคมและความสัมพันธ์ทางสังคม ทางมัสยิดได้ให้ความสำคัญกับเยาวชนและเด็กในชุมชน โดยทางคณะกรรมการประจำมัสยิดได้ประชุมร่วมกับแกนนำกลุ่มเยาวชนในชุมชนในการแก้ปัญหาเยาวชนที่ไม่ได้เรียนต่อและติดยาเสพติด ให้มีการเรียนการสอนที่มีสยิดเฉพาะเยาวชนในช่วงค่ำเป็นเวลา 2 วันต่อสัปดาห์ โดยทางคณะกรรมการประจำมัสยิดจะคอยให้การส่งเสริมและสนับสนุน

4.ด้านสุขภาพร่างกายและสติปัญญา ด้านสุขภาพร่างกายทางโรงเรียนได้ให้การดูแลรักษาเป็นเบื้องต้นเท่านั้น สำหรับด้านสติปัญญามีการจัดครูพี่เลี้ยงเด็กพิการดูแลด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 1 คน โดยโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาปุโกเป็นโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวม ประจำกลุ่มโรงเรียนในอำเภอยะรัง ภายใต้ศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดปัตตานี และทางชุมชนได้แนะนำให้ส่งนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ไปยังศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดปัตตานี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาภาคบังคับอย่างเป็นรูปธรรม โดยการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและนักเรียนเห็นความสำคัญของการศึกษาและปฏิบัติตามกฎหมายการศึกษาภาคบังคับอย่างเคร่งครัด

2. ผู้นำศาสนา ผู้ปกครองและโรงเรียน ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนร่วมกัน เช่น โรงเรียนควรให้ความรู้แก่ชุมชนและสร้างทัศนคติที่ดีด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียน มีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการดูแล แก้ไขปัญหาและป้องกันการออกกลางคันอย่างจริงจังและมีการวางแผนอย่างเป็นระบบในการดำเนินงานร่วมกัน

3. ควรมีการส่งเสริมการแก้ปัญหาตามสาเหตุ เช่นนักเรียนที่ครอบครัวยากจนก็ให้หางานทำในระหว่างเรียนหรือช่วงปิดภาคการศึกษา เพื่อลดภาระรายจ่ายของผู้ปกครอง การให้ทุนการศึกษา การยกเว้นค่าใช้จ่ายในบางเรื่อง นักเรียนที่อาศัยอยู่กับญาติหรือบุคคลอื่นที่ผู้ปกครองฝากไว้ ทางโรงเรียนควรดูแลเป็นพิเศษโดยการติดต่อประสานกับผู้ดูแล ให้ข้อมูลการศึกษาของนักเรียนแก่ผู้ดูแล สำหรับนักเรียนออกกลางคันควรมีการประสานกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในการที่จะส่งต่อนักเรียนไปเรียนนอกระบบ และหากนักเรียนยากจนมากอาจส่งต่อไปยังโรงเรียนประชานุเคราะห์ เป็นต้น

4. ผู้ปกครองควรดูแลใส่ใจในการแก้ไขปัญห สุขภาพของนักเรียนและควรใช้เวลาในการพูดคุย สร้างสัมพันธภาพที่ดีโดยการให้ความรักและความเข้าใจกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

5. โรงเรียนควรมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียนทันที เมื่อพบว่านักเรียนขาดเรียนหรือหนีเรียน หากติดต่อไปแล้วผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือควรประสานไปยังผู้นำศาสนาเพื่อช่วยอีกทางหนึ่ง และควรมีการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านของนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะได้รับทราบความเป็นอยู่และติดตามพฤติกรรมนักเรียนที่มีปัญหา จะได้ทราบข้อมูลที่แท้จริงและสามารถแก้ปัญหาได้ทันทีเพื่อพบปัญหา

6.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีนโยบายไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกระดับ เพื่อติดตามและประเมินผลโรงเรียนที่มีนักเรียนออกกลางคันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยให้ทางโรงเรียนรายงานผลการออกติดตามนักเรียนที่ออกกลางคันภาคเรียนละ 1 ครั้ง และจัดประชุมสัมมนาหาแนวทางแก้ไขนักเรียนที่ออกกลางคันโดยเชิญผู้นำศาสนาในชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่รับผิดชอบเข้าร่วมประชุมสัมมนา เพื่อจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมจากชุมชน เป็นการสร้างชุมชนเข้มแข็งในอีกทางหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการออกกลางคันของนักเรียนหลังจากที่ทางโรงเรียนจำหน่ายชื่อออกจากระบบไปแล้ว เพื่อจะได้ทราบสภาพปัญหา นำสู่การแก้ไขปัญหาด้านการศึกษาต่อในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) หรืออื่นๆ และการฝึกอาชีพเพื่อให้มีอาชีพที่สุจริต สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ชุมชนและสังคม

บรรณานุกรม

- จิรมน แก้วฉิมพลี.2555.สภาพปัญหา สาเหตุ กระบวนการแก้ไขปัญหาและแนวทางป้องกันการออกกลางคันของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส.วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชีสาพัชร์ โกสิยรัตน์ภิบาล.2555.การศึกษาปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนบ้านจันทเฉลิม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2.งานนิพนธ์หลักสูตรการศึกษา มหบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธงชาติ สอนคำ.2554.การศึกษาปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนบ้านกล้วยหอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- เบญจลักษณ์ ลอยนอก.2556.การศึกษาสภาพและแนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประสิทธิ์ นิธิโกฎยานนท์.2544.ศึกษาปัญหานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ออกกลางคัน ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี.สารนิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รอฮานี ดอหะ.2546.การศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการแก้ปัญหาออกกลางคันของนักเรียนศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนประถมศึกษา ตำบลมะนังตายอ จังหวัดนราธิวาส.วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รินทอง นรทีพาน.2553.แนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคันแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารครู ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3.วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- วิทยากร เชียงกุล. 2542. รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2540/2541: รากเหง้าของปัญหาและแนวทางแก้ไข. กรุงเทพมหานคร: วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- สังข์ทอง ศรีธเรศ.2540.แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2539-2550. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2.รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2549-2558.โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 52 (ชุมชนบ้านตันไผ) อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,กระทรวงศึกษาธิการ,2556.แนวทางการดำเนินงานรับนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.กรุงเทพ :โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2542. รายงานผลการศึกษา เรื่อง การออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,กระทรวงศึกษาธิการ.2554.ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนา

กำลังคนของประเทศ ในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ.2552 – 2561.

กรุงเทพฯ: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานอําเภอยะรัง.2557.แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอําเภอ 4 ปี พ.ศ.2557-2560(ฉบับทบทวนปี พ.ศ.2558).

มปท.

สิงห์ จินพงษ์.2552.การออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนสามัคคีพัฒนา อําเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัด

เชียงราย.วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภาภรณ์ ปิ่นภาโน.2552.การออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองเขียว สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3.วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุคลากรกรม

อาแว (นามสมมติ) ตำแหน่งอํานวยการมัธยมศึกษาปอสนนากอ อําเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์,
9 กรกฎาคม 2559.

ยูโซะ (นามสมมติ) ตำแหน่งคอดีมัธยมศึกษาปอสนนากอ อําเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี .ผู้ให้สัมภาษณ์,
9 กรกฎาคม 2559.

ดาโอะ (นามสมมติ) ตำแหน่งบิหลันมัธยมศึกษาปอสนนากอ อําเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์,
9 กรกฎาคม 2559.

อับดุล (นามสมมติ) ตำแหน่งอํานวยการมัธยมศึกษาปอสนนากอ อําเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์,
9 กรกฎาคม 2559.

ฮาสิม (นามสมมติ) ตำแหน่งคอดีมัธยมศึกษาปอสนนากอ อําเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์,
9 กรกฎาคม 2559.

มามะ (นามสมมติ) ตำแหน่งบิหลันมัธยมศึกษาปอสนนากอ อําเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์,
9 กรกฎาคม 2559.

มะกุอิง (นามสมมติ) ตำแหน่งอํานวยการมัธยมศึกษาปอสนนากอ อําเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์,
30 มิถุนายน 2559.

หามะ (นามสมมติ) ตำแหน่งคอดีมัธยมศึกษาปอสนนากอ อําเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์,
9 กรกฎาคม 2559 ,11 กุมภาพันธ์ 2560.

รอแม (นามสมมติ) ตำแหน่งบิหลันมัธยมศึกษาปอสนนากอ อําเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์,
11 กุมภาพันธ์ 2560.

เจ๊ะเด (นามสมมติ) ตำแหน่งอํานวยการมัธยมศึกษาปอสนนากอ อําเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์,
11 กุมภาพันธ์ 2560.

อามานี (นามสมมติ) ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อําเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.
ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559.

มูนี่เราะ (นามสมมติ) ตำแหน่งครูชำนาญการ โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อําเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.
ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2559.

จิตติมา (นามสมมติ) ตำแหน่งครูชำนาญการ โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อําเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.
ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2559.

อวยพร (นามสมมติ) ตำแหน่งครูชำนาญการ โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูกอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2559.

ชิตา (นามสมมติ) ตำแหน่งครุชำนัญการ โรงเรียนชุมชนบ้านสีมาปุโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2559.

นรี (นามสมมติ) ตำแหน่งครูอัตราจ้าง โรงเรียนชุมชนบ้านลีมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2559.

ซารี (นามสมมติ) ตำแหน่งครูอัตราจ้าง โรงเรียนชุมชนบ้านลีมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2559.

เด็กชายมะกอรี่ (นามสมมติ) นักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2560.

เด็กชายสาอูตี (นามสมมติ) นักเรียนออกกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาปโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2560.

เด็กชายอัปบลละ (นามสมมติ) นักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาบูโก อำเภอยะรัง.

จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2560.

เด็กชายอัลดเราะมาน (นามสมมติ) นักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาปโก อำเภอยะรัง

จังหวัดปัตตานี. ๒๕๖๐. ๖ มกราคม ๒๕๖๐.

เด็กหญิงนริดา (นามสมมติ) นักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาปโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

เพื่อให้สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2560.

เด็กหญิงรอชียะห์ (นามสมมติ) นักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาปโก อำเภอยะรัง

จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2560.

เด็กหญิงมาลาตี (นามสมมติ) นักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาปโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

เพื่อให้สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2560.

เด็กชายอาหมื่น (นามสมมติ) นักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาปโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

เพื่อให้สัมภาษณ์. 9 มกราคม 2560.

เด็กชายชลฟาน (นามสมมติ) นักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาปโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

เพื่อให้สมบูรณ์. 13 มกราคม 2560.

เด็กหญิงนาปีพะห์ (นามสมมติ) นักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาปโก อำเภอยะรัง

จังหวัดปัตตานี. ๑๖๖ หน้า. ๑๓ มกราคม ๒๕๖๐.

เด็กชายอัคราธิ์ (นามสมมติ) นักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาปโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

เพื่อให้สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2560.

เด็กขายนาวาวี (นามสมมติ) นักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาปโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

เพื่อให้สัมภาษณ์. 9 มกราคม 2560.

รอสายา (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนนอกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาโปก อำเภอยะรัง

จังหวัดปัตตานี. ใ้ให้สัมภาษณ์. 14 กุมภาพันธ์ 2560.

มารีเยาะ (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาปโก อำเภอยะรัง

จังหวัดปัตตานี. ใ้ให้สัมภาษณ์. 14 กุมภาพันธ์ 2560.

อาอัสสะ (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนออกจากคั้โรงเรียนชุมชนบ้านลิมาโป้ อำเภอยะรัง

จังหวัดปัตตานี. ๒๒๕ หน้า. ๒๕๖๐.

สุดา (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

เพื่อให้สัมภาษณ์.11 กุมภาพันธ์ 2560.

นุ้ยยะ (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาปุโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2560.

ยาวา (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาปูกอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2560.

อัสมะ (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2560.

ก๊อเดาะห์ (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง

จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์,11 กุมภาพันธ์ 2560.

อามานี (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาบูโก อำเภอยะรัง

จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์,14 กุมภาพันธ์ 2560.

เจี๊ยะเลี๊ยะ (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาปุโก อำเภอยะรัง

จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์,14 กุมภาพันธ์ 2560.

ฮายา (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลีมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2560.

ไชนับ (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูโก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2560.

ฮาลีมะ (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาปโก อำเภอยะรัง

จังหวัดปัตตานี.ผู้ให้สัมภาษณ์,14 กุมภาพันธ์ 2560.

อาชีส (นามสมมติ) เพื่อนบ้านนักเรียนออกกลางคันโรงเรียนชุมชนบ้านลิมาบูก อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี.

เพื่อให้สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2560.

ภาคผนวก

คำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

อิหม่าม	หมายถึง ผู้นำศาสนาอิสลามประจำมัสยิด
คอเต็บ	หมายถึง ผู้แสดงธรรมประจำมัสยิด
บิลาล	หมายถึง ผู้ประกาศเชิญชวนให้มุสลิมปฏิบัติศาสนกิจตามเวลา
คุฏบะฮ์	หมายถึง การบรรยายธรรมตักเตือนหรือการเทศนาเกี่ยวกับคำสอน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอิสลามให้มากขึ้นและถูกต้อง กระตุ้นจิตวิญญาณแห่งอีมาน (การศรัทธา) และเพื่อให้ยำเกรงต่อพระองค์อัลลอฮ์ คุฏบะฮ์เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการละหมาดวันศุกร์ ถ้าไม่มีการคุฏบะฮ์ ถือว่าการละหมาดนั้นใช้ไม่ได้
ซากาต	หมายถึง ทรัพย์สินจำนวนหนึ่งที่ศาสนาอิสลามได้บัญญัติให้เจ้าของทรัพย์สินนั้นมีหน้าที่ต้องจ่ายให้แก่บุคคลซึ่งเป็นผู้มีสิทธิได้รับชะกาตตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติศาสนาอิสลามได้กำหนดไว้
มัสยิด	หมายถึง สถานที่ซึ่งมุสลิมใช้ประกอบศาสนกิจโดยจะต้องมีการละหมาดวันศุกร์และเป็นสถานที่สอนศาสนาอิสลาม
บาลาเซาะห์	หมายถึง อาคารสำคัญและเป็นศูนย์กลางของปอเนาะหรือชุมชน ใช้ในการทำละหมาดประจำวัน เรียนศาสนา และ ทำพิธีกรรมทางศาสนา บางครั้งอาจใช้เป็นที่ทำบุญและเลี้ยงอาหารในงานบุญต่างๆ แต่ไม่ใช่ที่ละหมาดวันศุกร์
อัลกุรอาน	หมายถึง พระดำรัสของอัลลอฮ์ที่ทรงประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัดผ่านมลาอิกะฮ์ญิบรีล เป็นคัมภีร์เล่มสุดท้ายของอัลลอฮ์สำหรับมนุษยชาติ เพื่อเป็นทางนำสำหรับมนุษย์ไปสู่การมีชีวิตที่มีความสงบสุขในโลกนี้และโลกหน้า
มลาอิกะฮ์	หมายถึง สิ่งถูกสร้างประเภทหนึ่งที่บังเกิดขึ้นจากรัศมีมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำบัญชาของพระผู้เป็นเจ้าอย่างเคร่งครัด มลาอิกะฮ์ปราศจากความรู้สึกนึกคิดฝ่ายเนื้อหนัง ปราศจากความโลภโกรธและหลง มลาอิกะฮ์ไม่ฝ่าฝืนคำสั่งของพระเจ้ามลาอิกะฮ์ถูกสร้างขึ้นมาในรูปลักษณ์ต่างๆ กัน และมีอำนาจแตกต่างกัน
ปอเนาะ	เป็นคำภาษามลายู ในมาเลเซียเรียกว่า “Pondok” อินโดนีเซียเรียก “Pesantren” หมายถึงกระท่อม หรือที่พักเล็กๆ เป็นสถาบันการสอนศาสนาที่ให้แก่เด็กเรียนรู้การดำรงชีวิตตามหลักการของอิสลาม
ตะฟิซ	หมายถึง ห้องจำคัมภีร์กุรอาน
กีตาบ	หมายถึงตำราศาสนาอิสลามที่เขียนด้วยภาษามลายูอักษรยาวีเป็นตำราที่ใช้เรียนหรือสอนในปอเนาะ
ตะอิลิม	หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ โดยการผลัดเปลี่ยนกันอ่านวิชาการศาสนา จะใช้หนังสือ “ฟาซอเอลอา-มาล” (คุณค่าของการปฏิบัติ) โดยให้มีการตะอิลิมที่บ้านทุกบ้านและจัดให้มีการตะอิลิมที่มัสยิด อย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง
ญุมอะฮ์	หมายถึง วันศุกร์เป็นวันสำคัญวันหนึ่งในสัปดาห์ เพราะอิสลามกำหนดให้มีการชุมนุมทำละหมาดในเวลาเที่ยงของวันศุกร์
ละหมาดญุมอัต	หมายถึง ละหมาดวันศุกร์
ยาซีน	หมายถึง ซูเราะห์หนึ่งจากอัลกุรอานและเป็นซูเราะห์ที่สร้างความเข้มแข็งให้กับจิตใจของบรรดาผู้ศรัทธาได้อย่างมาก

ซูเราะฮ์	หมายถึง ส่วนหนึ่งในคัมภีร์อัลกุรอานมักจะมีผู้แปลเป็นภาษาไทยว่า “บท” ทั้งหมดมีอยู่ 114 บท
วากัฟ	หมายถึง การบริจาคเพื่อสาธารณะกุศล
อิบาดะห์	หมายถึง การแสดงความนอบน้อมถ่อมตนต่ออัลลอฮ์ด้วยการปฏิบัติคำสั่งใช้และละเว้นคำสั่งห้ามของพระองค์ด้วยใจที่เปี่ยมด้วยความรักและเทิดทูนต่อพระองค์
ตาดีกา	หมายถึง สถานที่อบรมจริยธรรมให้แก่เด็กๆ หรือเป็นแหล่งเรียนรู้อิสลามศึกษาเบื้องต้นโดยใช้สถานที่บริเวณมัสยิดในการเรียนการสอน
กีรออาตี	หมายถึง รูปแบบการเรียนการสอนและการอ่านอัลกุรอานชนิดหนึ่งที่มีปรัชญาสำคัญสามประการ คือ รู้จัก เข้าใจ อ่านได้ถูกต้องและรวดเร็ว
อานาซีด	หมายถึง การขับร้องบทเพลงที่เกี่ยวกับการศรัทธา การทำความดี เช่น การเป็นมุสลิมที่ดี การเป็นลูกที่ดีของบิดามารดา การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ส่งเสริมการให้ความรักต่อกัน
بابอ	แปลว่า พ่อ เป็นคำที่ใช้เรียกเจ้าของปอเนาะหรือครูสอนศาสนาที่มีผู้นับถือมาก เป็นการแสดงความนับถือและให้เกียรติผู้ที่ให้ความรู้ทางศาสนาที่เปรียบเสมือนพ่อคนที่สอง
อัสตาซ	หมายถึง ครูสอนศาสนาทั่วไปที่เป็นผู้ชาย ใช้เรียกครูที่จบการศึกษาจากต่างประเทศหรือจบปริญญาตรีทางศาสนา มักสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ส่วนครูสอนศาสนาที่เป็นผู้หญิงจะเรียกว่า อัสตาซะฮ์
ญะมาอะฮ์	หมายถึง กลุ่ม คณะ สมาคมหรือกรกระทำให้ประกอบด้วยคนหลายคน ถ้าใช้กับการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การละหมาด หมายถึงการละหมาดร่วมกันของคนหลายคนมีผู้หนึ่งทำหน้าที่เป็น “อิมาม” (ผู้นำ) และคนที่เหลือเป็นมะอุมุม (ผู้ทำตาม)
รอมฎอน	หมายถึง เดือนที่ 9 ของปฏิทินฮิจญ์เราะฮ์ในศาสนาอิสลาม เป็นเดือนที่มุสลิมถือศีลอดตลอดทั้งเดือน
มุสลิมะฮ์	หมายถึง สตรีผู้นับถือศาสนาอิสลาม